

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

HÜSEYİN RAHİMİ GÜRPINAR

NİMETŞİNAS

 KAPRA

HÜSEYİN RAHMİ GÜRPINAR

NİMETŞİNAS

Hüseyin Rahmi Gürpınar *Nimetşinas* adlı eserinde eski İstanbul'u, devrin insanını ve aile hayatını usta ve gerçekçi bir dille tasvir ediyor. Neriman'ın hizmet ettiği evin hanımının vefatı üzerine gittiği yeni konakta yaşadıklarını okuyacağınız *Nimetşinas*'ta, bir yandan Nihat Bey'in hayal ve duygu dünyasında gezinirken yaşadığı acıya, bir yanda da Neriman ve Talat arasında kaldığı girdapta kendi hislerini dizginlemesine tanık olacaksınız. Hüseyin Rahmi Gürpınar, kadın ve erkek ilişkilerine dair yine kendine özgü tespitlerde bulunurken, ahlak ve doğruluktan ayrılmayan bir iradenin toplum yapısı üzerindeki etkisini de benzersiz bir üslûpla gösteriyor. Özetle *Nimetşinas*, iyilikbilir olmanın, sadakatin ve vefanın romanı...

KAPRA
YAYINCILIK

 /kaprayayinlari
 /kaprayayinlari
 /kaprayayinlari
 /kaprayayinlari

ISBN: 978-625-7300-29-2

NİMETŞİNAS / Hüseyin Rahmi Gürpınar

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Kadir Yılmaz

YAYIMA HAZIRLAYAN
Hande Nuran Alparslan

EDİTÖR
Sevdagül Kasap

REDAKSİYON
Nihal Boztekin

SON OKUMA
Banu Özyürek

KAPAK GÖRSELİ
Carl Vilhelm Holsøe, *Sewing By the Window*

KAPAK TASARIM
FOLX

SAYFA DÜZENİ
Oğuz Yılmaz

BASIM VE CİLT
Repar Dijital Matbaası

BASKI
Ocak 2021 - 1. Basım

ISBN
978-625-7300-29-2

SERTİFİKA NO
40675

Hüseyin Rahmi Gürpınar (1864 – 1944)

Hüseyin Rahmi Gürpınar, 19 Ağustos 1864 tarihinde, İstanbul'da dünyaya geldi. Babası hünkâr yaveri Mehmet Sait Paşa'dır. Üç yaşındayken annesinin ölümü üzerine, Girit'te bulunan babasının yanına gönderildi. Hüseyin Rahmi, ilk olarak 1887'de *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinde yazmaya başladı. Ardından *İkdam* ve *Sabah* gazetelerinde çalıştı. II. Meşrutiyet döneminde otuz yedi sayı süren *Boşboğaz ve Güllâbi* adlı bir gazete çıkardı. Daha sonraları da birçok gazetede çalışmaya devam etti. Türkiye Büyük Millet Meclisinde Kütahya milletvekilliği de yapan Hüseyin Rahmi, ömrünün son otuz bir yılını Heybeliada'da geçirmiştir.

Eserlerinde Anadolu'ya yer vermeyen Hüseyin Rahmi, İstanbul halkının toplumsal ve kültürel yaşantılarını, aile hayatını, batıl inançlarını mizah ve hicivle kaleme almıştır. Ahmet Mithat Efendi'nin temsil ettiği edebî geleneği sürdüren Hüseyin Rahmi'nin, natüralist tarza sahip, gerçekçi ve yalın bir dil kullanmayı benimseyen, bundan dolayı da halk tarafından sevilen ve benimsenen bir yazar olmuştur.

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın ilk romanı *Şık*'tır. Ahmet Mithat Efendi tarafından bu eser çok beğenilince, *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinde tefrika şeklinde yayımlanmaya başlamıştır. Altmışa yakın eseri olan Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın bazı eserleri şunlardır:

ROMANLAR:

Şık (1889), *İffet* (1896), *Mutallâka* (1898), *Mürebbiye* (1899), *Bir Muadele-i Sevda* (1899), *Metres* (1900), *Tesadüf* (1900), *Şıpsavdi* (1911), *Nimetşinas* (1911), *Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç* (1912), *Gulyabani* (1913), *Cadı*

(1912), Sevda Peşinde (1912), Hayattan Sayfalar (1919), Hakka Sığındık (1919), Toraman (1919), Son Arzu (1922), Tebessüm-i Elem (1923), Cehennemlik (1924), Efsuncu Baba (1924), Meyhanede Hanımlar (1924), Ben Deli miyim? (1925), Tutuşmuş Gönülleri (1926), Billur Kalp (1926), Evlere Şenlik, Kaynanam Nasıl Kudurdu? (1927), Mezarından Kalkan Şehit (1928), Kokotlar Mektebi (1928), Şeytan İşi (1933), Utanmaz Adam (1934), Eşkîya İnde (1935), Kesik Baş (1942), Gönül Bir Yeldeğirmenidir Sevda Öğütür (1943), Ölüm Bir Kurtuluş mudur? (1954), Dirilen İskelet (1946), Dünyanın Mihveri Para mı Kadın mı? (1949), Deli Filozof (1964), Kaderin Cilvesi (1964), İnsanlar Maymunu muydu? (1968), Can Pazarı (1968), Ölümler Yaşıyor mu? (1973), Namuslu Kokotlar (1973)

ÖYKÜLER:

Kadınlar Vaizi (1920), Namusla Açlık Meselesi (1933), Katil Bûse (1933), İki Hödüğün Seyahati (1934), Tünelden İlk Çıkış (1934), Gönül Ticareti (1939), Melek Sanmıştım Şeytanı (1943), Eti Senin Kemiği Benim (1963)

OYUNLAR:

Hazan Bülbülü (1916), Kadın Erkekleşince (1933), Tokuşan Kafalar (1973), İki Damla Yaş (1973), Gülbahar Hanım

TARTIŞMA:

Cadı Çarpıyor (1913), Şekavet-i Edebiye Tartışmaları (1913), Sanat ve Edebiyat (Ölümünden sonra H. A. Önelçin derledi, 1972)

Merhum sevgili valideme ithaf;

Valideciğim, sen toprağın altına gireli ne kadar çok sene oldu. O ayrılık anımızda şefkatli kucağından hayatın ortasına terk edip çekildiğin üç yaşındaki zayıf çocuk büyüdü. Vefat ettiğin gün, “Ben annemi isterim!” feryatlarıyla evi çınlatmaya başladığım zaman o acı iniltilerimin, o hasret dolu gözyaşlarımın teskinine imkân bulamadılar. Öksüzü ölüm döşeğine kadar götürerek solmuş, soğumuş ellerini öpmeye mecbur bıraktılar. Yavrucuğunu görünce sinene bastırmak için hemen açılan kollarının, şefkat busesi kondurmak için titremeye alışık dudaklarının o gün hareketsiz duruşlarına hayrette kaldım. Artık bana sarılmıyor, oğlunu öpmüyordun. “Annem bana darılmış,” korkusuyla titredim. Niçin o kadar sararmıştın? Ölüm nedir, henüz bilmiyordum. Artık uslu duracağıma söz verdim. Heyhat, beklediğim okşanmaya nail olamadım. Ölümün ne olduğunu, ben yaşta bir çocuğun anne sevgisinin sıcaklığından ebediyen ayrılışındaki elem verici mahrumiyeti sonra pek acı tecrübelerle öğrendim.

Üç sene sütünle, tüm anaç ihtimamınla büyüttüğün, susturmak için kim bilir ne kadar geceler rahattan ve uykudan mahrum kaldığın çocuğun büyüüp de nasıl kuvvetli bir kabiliyet göstereceğini bilemezdin. İhtimal ki bütün o meşakkatlerinde bencilliğin zerresi yoktu. Sırf şefkatin sebebiyle o zahmetleri çekiyordun. O emeklerine mukabil şükranlarımı

sunmak namına hayrat tesis edecek kadar zengin değilim; ilk latif sözlerini senden öğrendiğim bir lisanla yazdığım, kadınlığa şeref verecek iki kadının namus müsabakalarını tasvir eden işte bu naçiz eseri hediye ediyorum. Senin latif cinsine mensup bu iki iffetli kahramanın fedakârlıklarını tasvir ederek Havva'nın kızlarından bir ikisine kadınlığın yüceliğini takdiren birkaç damla yaş döktürecek kadar bir muvaffakiyet gösterebilirsem kendimi manevi takdirine müstehak addederim. Beni vücuda getirdiğin heba olmamış olur.

Hüseyin Rahmi

29 Ocak 1902

Mevsim şubat. Hava hafif lodos. Beşi çeyrek geçe postasını icraya hazırlanan Ferah vapuru, Kadıköyü İskelesi'nden palamarını çözmeye acele eder gibi hafif hafif sallanıyor. Vapurun bacasının tüttüğünü, hele düdüğünün öttüğünü, sallandığını uzaktan işiten, gören müşterilerde, “Ha gitti, gidiyor,” gibi bir telaş. Koşan koşana... Bilet kulübesinin önünde hanım, madam, kokona, polişe... Bey, efendi, mösyö, esnaf, köylü gibi çeşitli insanlardan oluşan bir izdiham...

Parmaklarının ucunda kuruş, çeyrek, meci diye, geriden iki üç omuz üzerinden aşırılarak deliğe uzatılmış eller...

Sözün envaisi; Türkçe, Rumca, Ermenice, Fransızca... Her lisanın incesi kabası, terbiyelişi terbiyesizi, düzgünü doğrusu, bozuk şivelisi...

Her kafadan bir ses:

“Biletçi çabuk et. Kaçırıyorum.”

“Ah burada sıkistim kale... Ne içerde giriyorum, ne dışarda çıkıyorum. Ligora bre... Biz oturmadan o kaçacak...”

“Biletçi hu! Ezildim, ayağıma da bastılar. Şu bilet parçalarını alıncaya kadar anamdan emdiğim süt burnumdan geldi. Çeyreğin üstünü çabuk ver ayol! Bir ben, bir Mestnaz, bir de Ferhad Ağa...”

Biletçi:

“Hanım ben Mestnaz, Ferhad Ağa falan bilmem. İşte alınız çeyreğin üstünü, bu kadar eder.”

Hanım:

(Sayarak) “A... a... a... Niçin? Niçin? Niçin? Hani bunun otuz parası?”

“Allons douc mon billet, hattez-vous. (Haydi, çabuk ol biletimi ver).”

Yanı başındaki sucu dükkânının camlarını süsleyen resimlere, renkli şekerlere, pastalara, bisküvilere alık alık bakınırken elindeki simidi köpeğe kaptıran çocuğun feryadı:

“Anne, simidimi hoş hoş kaptı, gidiyor!”

“Yavrum bak, yarısı yere düşmüş önünde duruyor. Onu oradan al. Şimdi onu da kaparlar.”

“Bankanın biletleri burada satılıyor. Lotarya piyango... Lotarya piyango... Lotarya piyango... Kazanan altı yüz bin frank alıyor... Perşembe günü çekiliyor. Haydi çekiliyor. Haydi çekiliyor...”

“İkdam, Sabah, Tercüman-ı Hakikat, taze havadisler...”

“Hanımlar, efendiler, yürüyelim... Haydi yürüyelim kuzum, yürüyelim...”

İskele memurunun bu aceleciliği üzerine düdük de ötünce bilet kulübesinin önünde toplanmış halk, parmaklıklılı kapıya doğru hücum eder. Bu insan sağanağı o uzun iskelenin üzerinden birbirini iterek koşuşurlar. Onlar çekilip orası aralanır aralanmaz arkadan jimnastik adım yürüyen birkaç yolcu döküntüsü de gelir geçer.

İskele memuru düdük öttürürken siyah çarşafılı, cücemsi, toparlakça, geçkince, paytak bir hanım, beyaz ipek peçesini açmış, çarşafının üzerine iğnelemiş; bir elinde çantası, diğerinde şemsiyesi. Biletini de ağzına dişleri arasına sıkıştırmış. Koşmaya pek müsait olmayan bacaklarıyla yürümekle yuvarlanmak arasında acayip bir yürüyüşle geliyor. Ara sıra kollarını kaldırarak memura anlaşılması imkânsız işaretler ediyor...

Memur:

“Haydi hanım...”

Müşteri ağzındaki bileti uzatıp verdikten sonra:

“Aman memur efendi, kaptana işaret et, kalkmasın. Hüsna Hanım geliyor, koşamaz da! Acık beklesin. Bilmem ki benim saat bir türlü bu vapurların saatine uymaz. Ya yarım saat bu tahta iskelede şu güvercinliğin içinde beklerim yahut da işte böyle uç ucuna yetişeyim diye koşar koşar terlerim, sonra vapurda bir âlâ nezleye tutulurum.”

Memur:

“Haydi hanım, söyleneceğine koş!”

Hanım:

“Duruyor muyum ayol! İşte koşuyorum. Bu uzun boylu iskele benim adımımıla koşmakla biter mi?”

Birkaç döküntü daha gelir geçer. Hüsna Hanım yine en geride kalır.

Memur:

“Hanım yürü, iskeleyi alıyorlar.”

Hanım:

“Bundan ziyade nasıl yürüyeyim ayol!”

Memur:

“Bak yolcular hep seni geçtiler.”

Hanım:

“Onlar güçlü kuvvetli adamlar. (Şemsiyesiyle kaptana işaret ederek) Kuzum, oğlum bırakma beni. Oldu olacak... Terledim terleyecek, bari yetişeyim... (Gelip geçenlere hitaben) A, göremedim. Kaptan boruya üfledi mi? Çarklar dönüyor mu? Kuzum yavrum, üfleme daha. Nefesini bir iki saniye tut. Yukarıdan üfler üflemez aşağıdan çarklar nasıl da çarçabuk döner? Ne kuvvetli nefes!”

Bütün vapur halkının dikkatli bakışları, elinde çantası sallanarak, al çoraplı ayaklarında ruganlı iskarpinleri parıldayarak söylene söylene, yuvar yuvar gelen bu son müşteriye dikildi.

İskeleyi almışlardı. Vapur başını açmak üzere manevra icra ederken Hüsna Hanım geldi geldi, iskelenin kenarında durdu. Ne mümkün içeriye atlamak! Biçare kadın ne yapacağını şaşırıp etrafına bakmaktayken kaptanın işareti üzerine iki çımacı, hanımın birer koltuğundan yakalayınca vapura atlatıverdiler. Hüsna Hanım yere basar basmaz:

“Hoppala, işte yetiştim. Kaptan efendi artık üfle. (Etrafına bakınarak) “Ayol, kadınlar tarafına nereden gidilecek? Tersim döndü. Bir türlü sağımı solumu bulamıyorum.”

Çımacı:

“Şu merdivenden çık. Yürü. Öteki merdivenden in...”

Hüsna Hanım:

“A başıma gelenler! Bu o merdivenli vapur mu? Hep de buna tesadüf ederim. Bu... Vapura binmek değil ya, âdeta kira evi gezer gibi bir şey! Merdivenden çık. Salondan geç. Üst kattan tekrar orta kata in...”

Hüsna Hanım böyle söylene söylene kadınlar tarafını bulur. Fakat bakar ki her taraf dolmuş. Oturacak yer yok. Yine söylenerek:

“Lâ havle! Bu kadar yorgunluğun üzerine şimdi mi ayakta durmalı!”

Kadının biri:

“A bu kim? Kuyu çıkırığına benziyor.”

Diğeri:

“Buna dalkavuk Hüsna derler.”

Öteki:

“Sahi... İnsan sözünü işitmeden yüzüne baksa yine gülecek.”

Daha öteki:

“Yavaş söyle kardeş. Şimdi işitirse lakırdısını sakınmaz; bir söz atar, insanı mahcup eder.”

Hüsna Hanım, kalabalığın içine doğru üç dört adım ilerleyerek ilişecek bir yer bulmak için etrafına bakınırken karşidan, “Hüsna Hanım, Hüsna Hanım buraya gel!” davetiyle kendine bir el sallandığını görür. O tarafa dikkatle bakarak:

“A, Fatma’m sen misin? Yer var mı yanında?”

“Gel gel, buluruz.”

Hüsna Hanım o cihete doğrulur. Fakat yürürken güzergâhına tesadüf edenlerden kiminin ayağına basar kiminin kucağına yıkılır, kiminin çarşafını çiğner. Etraftan, “Nasıl şey bu böyle! Koltuk yastığı gibi bir kadın... Yuvarlana yuvarlana gidiyor,” şikâyetleri işitilir. Bin meşakkatle Fatma Hanım’ın yanını bulur. Fatma Hanım, yanındaki diğer kadınları sıkıştırarak Hüsna’ya güç hâlde bir yer açar. Hüsna oturduktan sonra biraz yorgunluk çıkarmak için başını Fatma Hanım’ın omzuna dayayarak:

“Aman kardeş Fatma, bittim. Bak şurada abdest ibriği kıyafetli bir karı var, işte o bana kuyu çıkırdığı dedi. Öteki hammam anası tuvaletli karı da dalkavuk namını taktı. Koltuk yastığı... Daha hangisini söyleyeyim?”

“Sen o terbiyesizlere bakma Hüsna Hanım.”

“Bakmadım a, onlara söz mü bulamazdım. Lakin onlarla yarışmaya tenezzül etmem. Nereye Fatma’m böyle?”

“Laleli’ye, Didar Hanımefendi’ye.”

“Deme Allah’ı seversen, ne iyi tesadüf bu!”

“A, siz de mi oraya?”

“Öyle ya?”

“Birlikte çıkarız.”

“Olur.”

* * *

Hüsna Hanım’ı yanına çağırarak yer bulan Fatma Hanım’ın refakatinde biri yaşlıca diğeri taze iki kadın vardı. Tazesi, kendine çevrilen nazarları büyüleyecek kadar cazip bir güzelliğe sahipti. Peçesini açmış, çarşafının siyahlığıyla bir tam bir tezat teşkil eden çehresinin letafeti bütün bütün artmış, çenesini sağ koluna dayamış, mahzun bir hâlde denize bakıyordu. Etrafında edilen sözlerden, tuhaflıklardan, gürültülerden hemen külliye bihaber denecek kadar dalgın görünüyordu. O yakınlarda çok ağladığı, gözlerinin kızartısından belli idi. Şimdi de ara sıra mendilini çıkarıp gönülçelen bir eda ile gözyaşlarını hazin hazin içiriyordu.

Hüsna Hanım, güzellik ve hüznün birleşiminden âdeta melekçesine bir letafet peyda etmiş olan bu güzel kızın yüzünü bir müddet dikkatle inceledikten sonra, Fatma Hanım’ın kulağına eğilerek:

“Bu güzel kızcağız kim? O ağladıkça yüreğim kan doluyor. Ne olmuş ona, a zavallı?”

“Sorma Hüsna Hanımcığım sorma! Bu da bir masal...”

Vapur lodostan hafif hafif sallanıyordu. Hüsna Hanım alnını avucuna dayadı. Lodostan müteessir olduğunu ima ederek bir müddet gözlerini süzdü, durdu. Sonra birden aklına bir şey gelmiş gibi toplanarak çantasını açtı, içinden üç dört baş kaku- le çıkardı. Bir tanesini kendi ağzına attıktan sonra yanındakilere de birer baş verdi. Bir tane de o güzel kıza uzatarak:

“Hanım kızım, al ye. Safra bastırır, iyidir. Aman bilmem, benim lodosa hiç yüzüm yoktur da herkesi de öyle zannediyorum.”

Kız, “Teşekkür ederim hanımefendi,” dedi. Kakuleyi nazikâne bir kabul ile aldı. Pembe, ince, hassas dudaklarının arasına sıkıştırdı.

Vapur Marmara ile Boğaz’ın buluştuğu yerde sallanırken mahzun kız parmağıyla evvela Üsküdar Mezarlığı’nın o sık servileri, sonra da Marmara’nın uzun uzadıya ufuklarını göstererek mendili gözlerine kapadı. Sessizce fakat göğsü sarsıla sarsıla ağlıyordu. O lacivert ufuklara karşı kabristanın hüznünlü hâli mi hislerine dokundu, yoksa o ufukların ötesinde gizli yahut o serviler altında uyuyan bir özlediği mi vardı?

Hüsna Hanım, Fatma’nın kulağına:

“Söyle bu çocuğa ağlamasın, merakıma dokunuyor. Babasına mı ağlıyor, anasına mı yoksa nişanlısına mı?”

“Ne babasına, ne anasına, ne de nişanlısına. Bu akşam Didar Hanım’da değil misin? Hepsini anlarsın.”

Hüsna Hanım mahzun kızı avutmak için türlü şaklabanlıklara başladı. Biçare kız yeisinin diğerlerine de sirayetinden korkarak artık ağlamamaya gayret ediyordu fakat mümkün değil onlar gibi söyleyip gülemiyordu.

Hüsna Hanım’ın şakalarıyla yolun mesafesi pek belli olmadan vapur köprüye yanaştı. Yolcular hep birden ayağa kalktı. Birbirini ite kaka herkes çıkmak için bir yol ararken Hüsna Hanım’la Fatma Hanım birbirlerini kaybettiler. Fatma Hanım, refakatindeki diğer iki kadınla köprüye çıktı. Orada bir müddet durarak sonradan çıkanlar arasında Hüsna’nın görünmesini bekledi, fakat yine göremedi. “O bizden evvel çıkmış, bizi yürüdü zannıyla köprü başına kadar koşup gitmiştir. Şimdi orada tramvayların durduğu yerde bizi bekler,” diyerek arkadaşlarıyla yola düzüldü. Köprü başına geldiler, etrafı araştırdılar. Fakat Hüsna Hanım meydanda yoktu.

Artık Hüsna Hanım’ı bulmaktan ümitlerini kestiler. Bahçe kapısında, etrafı arabalar, tramvaylarla çevrilmiş olan o

meydancıkta siyah çarşafı bu üç kadın koltuklarındaki iri bohçaların sıkıntı veren ağırlığından bir an evvel kurtulmak için ne yapmak lazım geleceğini düşünerek kalabalık arasında birbirlerine bakışarak bir müddet durdular. Nihayet biri, “Tramvaya binecek değil miyiz? Haydi, yürüyünüz gidelim. Burada durup da itilip kakılmada ne mana var!” dedi.

Genç kız:

“Tramvaya binmeyip de bir arabaya binsek olmaz mı?”

Fatma Hanım:

“Araba pahalıdır ayol. Fazla para vermeye ne lüzum var?”

“Fazla para verecek değiliz. Tramvaya binmiş olsak üç kişi altmışar paradan dört buçuk kuruş verecek değil miyiz? Araba bizi Laleli’ye kadar bir çeyreğe götürür.”

“Öyle ise haydi binelim.”

Fatma Hanım en yakın bulunan arabacılara doğru haykıarak:

“Arabacı huu, bizi Laleli’ye kaçta götürürsün?”

“İki çeyrek, hanım.”

Fatma Hanım dönüp refikalarına hitaben:

“A, gördünüz mü? Beş kuruşa gitmiyor iki çeyrek istiyor.”

Genç kız:

“Onun istemesine siz ne bakıyorsunuz! O götürmezse başkası götürür. Burada araba çok...”

Arabacı:

“Haydi hanımlar, yedi buçuk verin de ne ise götüreyim.”

Yeni Cami’nin önüne doğru uzaktan bir arabacı bu bohçalı hanımlara eliyle işaret ederek:

“Hanımlar buraya gelin, ben sizi bir çeyreğe götüreyim.”

Uzaktaki arabacının bu daveti üzerine birkaç arabacı birden:

“Kâhya yok mu orada? Biz sabahtan beri burada nöbet bekliyoruz. Ben o herifi bir gün pataklayacağım ya. Nöbet arabasına bir müşteri gelir gelmez uzaktan hemen ayartır. (Hanımlara hitaben) Hanımlar sakın o arabaya binmeyiniz, o gece arabasıdır. Araba pek eski, hayvanlar da zayıf hem yorgundur. Sonra yarı yolda kalırsınız ha!”

Bu iddiaya birkaç arabacı daha iştirak etti. Lakin hanımlar, “Siz beş kuruşa götürmüyorsunuz da götürene de ne kızıyorsunuz kuzum! Laleli şurada iki adımlık yer. On kuruş istemeye utanmadıktan fazla bir de lakırdı söylüyorsunuz. Haydi kardeş, o çağırın arabacıya gidelim. Ne eski ne bir şey... Pek âlâ araba...” sözleriyle o tarafa yürürler. Arabacı müşterilere kapıyı açar. Arabaya evvela o koca bohçalar mı girecek yoksa hanımlar mı? İşte mühim bir mesele! Kadının biri bohçasıyla beraber girmek ister. Bu surette girmesinin imkânsız olduğu anlaşılınca arkadaşlarına, “Kardeş şu bohçayı tutunuz. Kendim girip oturayım sonra bohçayı kucağıma verirsiniz,” der. Dediği gibi yaparlar. Bir hanım bir bohça, bir hanım bir bohça, arabaya istif olurlar. Arabacı, “Hanımlar çarşaflarınızı, ellerinizi gözetiniz, aralığa sıkışmasın!” ihtarını müteakiben halkaya iki eliyle sımsıkı yapışarak gerilip gerilip de hızla kapıyı kapar. Bu darbeden araba hayli sallanır. Henüz yerleşmeye uğraşan hanımlarda kafa kafaya ufak bir karambol vuku bulur.

Fatma Hanım arabacıya:

“Ay yetişme, içim sarsıldı.”

Arabacı kapıyı şiddetle vurarak kapadıktan sonra acaba iyi tuttu mu tutmadı mı provasında bulunmak için tekrar iki eliyle halkaya sarılır, ikinci defa arabayı sarsar. Ne yazık ki iyi tutmamış olduğundan kapı yine açılır.

Arabacı var kuvvetiyle kapıyı yuvasına oturtmak için koç gibi gerilmeye hazırlanırken hanımlar birbirlerine, “Aman kendinizi sıkı tutun bir daha kapayacak!” ihtarında bulunurlar. Kapı hakikaten bir daha gümler. Bir sarsıntı daha gelir geçer. Kapının kapanıp kapanmadığını anlamak için arabacının ettiği ikinci tecrübede kapı yine açılır. Fakat herifin gözlerini hiddet bürür. Bu defa olanca kuvvetiyle kapıya sarılıp öyle bir kapayış kapar ki hanımların her birinden çıkan ufak birer paylama sesine kulak vermeden ve kapının tutup tutmadığını anlamak için bir üçüncü provaya lüzum görmeden kaba birkaç arabacı küfrü fırlatarak hemen sandalyesine sıçrar. Dört yerinden dökümlü ipten kırbacını şaklatır, hayvanlar nalları kaldırır. Gırr, araba yola düzülür. Yeni Cami’yi, Pazartesi Pazarı’nı geçerler. Hanımlar birbirlerine bir şeyler söylemek isterler. Her bir vidası başka türlü ses çıkaran köhne arabanın gürültüsünden, kaldırım sadasından birbirlerini işitmek kabil olmaz ki... Biri kulağını ötekinin ağzına uzatmaya uğraşırken Bakırcılar Sokağı’nda kapı şark diye bir daha açılır. Hanımlar hep bir ağızdan, “Arabacı huu! Kapı açıldı. Dur ayol! Hepimiz sokağa döküleceğiz!” feryatlarıyla herifi olup bitenden haberdar etmeye uğraşırlar. Lakin hayvanları yokuşa sardırarak, ilk hız ile o dik yolun üçte birine olsun tırmanmış bulunmak için kolunun alabileceği en geniş zaviyeyle gerilip gerilip de kırbaç yapıştıran arabacının bu mühim meşguliyetinden başka bir şey işitmeye vakti olmaz. Hanımlar, “Fatma Hanım sen şu bohçayı tut!” ihtarıyla birbirlerini tutmaya uğraşırlarken geçicilerden biri arabacıya kapının açılmış olduğunu haber verir. Artık yokuşun alt başına da yaklaşılmış. Öyle bir mevkide hayvanların hızını keserek aşağıya inip kapı kapamanın bilahare nasıl bir mahzur doğuracağını arabacı bilir. Gayet hiddetle yerinden atlar, kapıya sarılır. Gümmm! Olmadı bir daha, olmadı bir daha... Gümmm! Gümmm! Zavallı hanımlarda ne baş kalır ne beyin.

Arabacı kapıyı kapayabildiği kadar kapadıktan sonra yerine sıçrar. Bir eliyle terbiyelere diğeriyle kırbaça sarılır.

Şaklat şaklatabildiğin kadar. Bu sefer de hayvanların inadı tutar. Tamam yokuşun alt başındaki helvacının önünde yukarıya gitmek istemezler. Kırbacı yedikçe o iki cılız beygir ince boyunlarını ileri uzatıp yekdiğerini sırt sırta dayayarak artık düşmemek için birer sağlam dayanak bulmuş olduklarını sahiplerine imayla nasırlanmış sırtlarına yedikleri kırbaçlara katiyen ehemmiyet vermezler.

Arabacı ayağa kalkar, ha veriştirir kırbacı, ha veriştirir kırbacı... Nihayet hayvanlar kımıldarlar, fakat öne doğru değil arka arka gitmeye başlarlar. Arabanın art tekerlekleri arkadaki muşambacı dükkânına gireceği esnada nasılsa araba ileriye yürür. Fakat yine yokuştan yukarı değil. Hayvanlar bu sefer sağa Mısır Çarşısı'na giden sokağa saparlar. Yürüdüler ya, arabacının aradığı o. Nereye saparlarsa sapsınlar. O, kırbacı şaklatmada yine devam eder. Böyle bir uygunsuz semte gidişlerinden dolayı, "Arabacı huu biz Unkapanı'na gidecek değiliz. Bizi Laleli'ye götüreceksin!" yolunda hanımlar tarafından vaki olan feryatlara herif hiç kulak asmaz. O, yine çalakamçı yolunda devam eder. Araba o caddeyi boylar. O hızla sağa, Çiçek Pazarı'na sapar. Hanımlar artık feryattan ümitlerini keserler, arabacının kendilerini götüreceği yere gitmeye razı olup susarlar. Başka çare yok.

Sokak başına gelince araba yine sağa sapar. Gider, gider Akarçeşme'nin önüne çıkar. Oradan da sağa döner, o mahallenin etrafında böyle mükemmelen bir tam devir icra ettikten sonra yine Fincancılar Yokuşu'nun alt başına, yani ilk hareket noktasına gelir fakat bu sefer arabacı çalakamçı hayvanları yokuşa sardırır.

O koca mahallenin etrafında icra olunan devrin verdiği süratle araba mefruşatçı Franko'nun mağazasının önüne kadar çıkar. Hayvanlar orada da "mola" derler. Bu duraklamaya arabacı razı olmaz, kamçıyı bastırır. Beygirler yine sırt sırta dayanarak o kamçılara vurdumduymazlıktan gelmek isterler. Fakat bu defa mevki yokuş, arabanın sıkleti hayvanların

kuvvetlerine galip gelir. Bir tornistandır başlar. Arabacının kırbaçtan başka bir sanatı yok. Onu elinde savurur, savurur, savurur. İpin dört düğüm[ün]den ikisi kopar, karşıdaki ufak avizeci dükkânına fırlar. Şimdi herifin elinde kamçı kalır mı güsgüdü! Müşteri hanımlar, “Allah aşkına kapıyı aç, biz inelim...” istirhamlarına başlarlar. Arabacı hemen yerinden fırlar, hayvanların gemlerine yapışır. Şimdi arabayı çekmeye hizmet edecek kuvvet üçleşir. İki hayvan bir de arabacı. Yısa boca,¹ yisa boca Bayezit Meydanı’na çıkarlar. Fakat beygirlerden ziyade arabacı terler, onlardan ziyade müşteriler üzülür. Bayezit’e gelince arabacı yerine çıkar oturur, hayvanlar da tırısı kalkarlar.

Fatma Hanım:

“Hay ne idi o başımıza gelen! Bu nasıl araba böyle?”

Diğeri:

“Ya hanım, ucuz etin yahnisi tatsız olur. O iki çeyrek isteyen herifin arabasına bine idik bu üzüntülere uğramazdık.”

Genç kız:

“Ama bu herif bizi çağırdığı vakit böyle olacağını ben anladımdı. Çünkü hayvanlar düşmemek için ikisi birbirine dayanmışlar da öyle duruyorlardı. Neyse anne, hanım teyze, geçiştirdik. Bundan ötesi düzlüktür galiba. Fakat bundan sonra bedava da gitse eski arabaya binmeye tövbeler olsun.”

Fatma Hanım:

“Sanki herif bizi niçin Çiçek Pazarı’ndan dolaştırdı?”

Tazesi:

“Hayvanları aldatmak için. Çünkü onlar yokuş çıkmak istemiyorlar. Baksanıza, yokuşa çıkmadılar da düz yola saldırdılar. Arabacı da onları başka yola götürüyormuş gibi yaptı, yokuşa saldırıverdi.”

¹ Heya mola gibi gayret verme sözü

Öteki Hanım:

“Aman arabacı da çok bilmiş, hayvanlar da.”

Arabanın kapısı üç dört dakikada bir yine açılıyordu. Fakat yoldan kalmamak için hanımlar artık bunu arabacıya ihbara lüzum görmeyerek kendileri çekip kapıyorlar, kapamadıkları zaman elleriyle tutuyorlardı.

Bu kadınların ikisi ana kızdı: Hayriye ile Neriman. Hayriye anası, Neriman kızı... Rumeli’nden geldikten sonra sekiz dokuz sene kadar Kadıköyü’nde bir konakta hizmetçilik ettiler. Hizmet ettikleri efendinin Neriman yaşta güzel bir kızı vardı, Nevber Hanım. Neriman bu Nevber’in hizmetine verilmişti, mektebe beraber gittiler, el hünerleri vesair ne öğrendilerse beraber öğrendiler.

Hanım-hizmetçi birbirini çok severlerdi. Neriman o küçük hanımın âdeta ayrılması imkânsız dostu olmuştu. Neriman’ın validesi Hayriye de orta hizmetinde bulunuyordu. Zavallı Nevber bir hafta evvel ölümcül bir hastalıktan üç dört gün içinde gidiverdi. Bu ayrılığın tesiriyle o konak Neriman’ın nazarında bir matem zindanı kesildi. Artık hanımının gezip yürümüş olduğu yerlerde duramıyor, onun oturduğu yattığı odalara giremiyordu. Konağın içinde ne tarafa baksa merhum hanımcığına ait bin türlü acıklı hatıra biçareyi saatlerle ağlatıyordu.

Neriman bundan sonra o konakta duramayacağını, kendini yine hizmetçilikle her ne suretle olursa olsun diğer bir mahalle göndermelerini efendilerinden istirham etti. Zaten Nevber’in ana babası her gün Neriman’ı gördüklerinden kendi kızlarını görmüş gibi olarak, “Bizimki de yaşamış ola idi bu sene on sekizini tamamlayacaktı,” kabilinden elem veren düşüncelerle Neriman’ın orada bulunmasından âdeta rahatsız oluyorlardı. Neriman’ın o konakta gezinmesi, söylenmesi, hasılı her hareketi merhumenin hatıralarını diriltmek demektir. Onu unutarak teessürlerini teskin edebilmek için

Neriman'ı görmemek lazımdı. Kızın bu teklifi, bu mazereti kabule şayan göründü. Fatma Hanım ismindeki işte o kadının kılavuzluğuyla, Neriman o günü İstanbul'da Laleli taraflarında diğerk bir konağa götürölüyordu. Validesi Hayriye Hanım, Neriman'dan ayrılamadığı için, "Kızım nerede, ben de orada!" sözüyle o da eski kapısından hesabını keserek çıkmıştı. Araba Bayezit'ten aşağıya iner iken artık sarsıntılara, şangırtılara hanımların başları biraz alıştı. Birbirleriyle sohbet başladılar. Fatma Hanım'la validesinin karşısında oturan Neriman, mendilini çıkarıp peçesinin altından gözyaşlarını silerek:

"Kapı değıştirirsem, başka sokaklara, başka semtlere, başka evlere gidersem teessürüm yatışır, içimden bu acı biraz çıkar zannediyordum. Meğerk aldanıyormuşum. Nereye bak-sam aklımda yine o. Ah o nazık, o halim, o sevimli Nevber'i-min üzerine ben kimlere hanımım diyeceğim? Artık bir daha öylesini bulamam ki. Bana hizmetçi değıl kardeş muamelesi ederdi. Şimdi gidip de başka bir hanımın eteğini öptüğüm anda kendimi tutamayacağım, gözlerimden yaş boşanacak."

Fatma Hanım:

"A kızım sakın ha, öyle çocukluğun lüzumu yok! Sonra adama ne derler? Hanımına ağlıyor demezler, çıktığı kapıda bir bey varmış da ona gözyaşı döküyor derler."

Neriman hazin hazin hıçkırarak:

"Şimdi bizi götürdüğün hanımlar nasıl insanlardır, iyi midirler?"

"Kızım emin ol, bunlar da emsalsiz hanımlardır. Hiç ben seni fena yere götürür müyüm? Üç gün otur, iyiliklerini anlarsın. Şimdi göreceğin Talat Hanımefendi nezakette, terbiyede Nevber'den aşağı kalmaz. Belki ondan da baskındır. Ya validesi Didar Hanımefendi'ye doğrusu hiç benzemez. Görmüş geçirmiş bir hanımdır. Vallahi emsali bulunmaz. Halası Nuriye Hanım, o biraz çaçaroncadır. A, iki elim yanıma gelecek ben

doğrusunu söylerim. Yalan neye lazım... Fakat Nuriye Hanım'ın ayrı hizmetçisi var, sen ona bakacak değilsin. Sen Talat Hanımefendi'nin yani küçük hanımın hizmetine tayin oluncaksın. İşte sana yeminle söylüyorum, Nevber'i aratmaz."

Neriman yine hıçkırarak:

"Nevberciğime, hiç ona uyar olur mu? O bir tane idi. Aklıma geldikçe yüreğimin başı[nın] sızladığını duyuyorum."

"Kızım Neriman, bu ağlamayı kes! Gideceğimiz konakta-kiler gayet terbiyeli, tertipli insanlardır. Ben oraya böyle şırıl şırıl gözlerinden yaş akan bir hizmetçiyi götürmeye sıkılırım. A, insanlıktır bu, belki akıllarına başka şey gelir. Hem sana söyleyeyim kapı değiştirmek pek fena şeydir kızım. Biliyorsun ya ben hizmetçi tellalı değilim. Sen de öyle kapı kapı dolaştırılacak adi hizmetçilerden değilsin. İki kapı daha değiştirirsen adın çıkar. Senin büyük kusurların var, seni her eve almazlar. Allah vermesin, sonra akıbetin fena olur. Hem bunlara ben senin hâlini, şanını anlattım. Seni oraya hizmetçi gibi değil evlatlık olarak kabul edecekler. Onlar senin gibi terbiyeli, candan bir kıza muhtaçlar."

Neriman ağlamasını keserek:

"Ne imiş benim büyük kusurlarım?"

"Pek gençsin, pek güzelsin, pek akıllısın. Bunlardan başkasına pek yaramazsın."

Hayriye Hanım gücenmiş olarak:

"A, ilahi kardeş, kızımın kusurları var dedin de acaba nedir diye yüreğim hopladı. O saydıkların da kusur mudur?"

Fatma Hanım başını sallayarak:

"Kusurdur zahir. Kocalı hanımlardan hiçbiri evlerine bu kadar güzel bir hizmetçi yahut evlatlık sokmaya cesaret edemezler. Ben böyle ne maceralar bilirim. Herkesin dertsiz başına dert çıkarmaya vakti yok."

Hayriye Hanım âdeta somurtarak:

“Benim kızım öyle aşüftelerden midir?”

“Değildir iki gözüm, ama elin hanımlarına ben bu hakika-ti nasıl anlatırım.”

Neriman ağlamaya devamla:

“Fatma Hanımcığım, böyle acayip sözlerle beni korkutu-yorsun. Benim kalbim doğru olduktan sonra bana kimseden bir fenalık gelmez.”

Fatma Hanım biraz sertçe:

“Ya, hâlâ ağlıyorsun kızım!”

“Bırakınız ağlayayım, ağlayayım da biraz içimin zehri gitsin. Orada ağlamamak için işte arabada ağlıyorum.”

“Ya gözlerinin kızartısını ne yapalım? Onları görüp de bir mana vermesinler!”

“Benim eski kapımdan ne suretle çıktığımı anlatırsın. Za-ten de hepsini biliyorlarmış değil mi? Ağlıyorsam merhume hanıma ağlıyorum. Bunun için beni kimse ayıplayamaz.”

Müşteriler böyle konuşurlarken araba da Laleli Türbe-si’nin önüne geldi. Fatma Hanım:

“İşte geldik kardeş. Cama vurup arabacıya seslenelim de alt taraftaki sokağa sapsın.”

Neriman gözyaşlarını göstermemek için sıkı sıkı gözlerini silerek:

“Fatma Hanımcığım, araba sokağa saptıktan sonra daha çok gidecek mi?”

Fatma Hanım:

“Hayır! Şöyle bir iki sokak dönecek, orada.”

Neriman:

“Öyle ise biz burada inelim de oraya yayan gidelim. Hizmetçi kısmı kapılanacağı konağa araba ile gitmez, ayıp olur.”

Fatma Hanım:

“Onlar böyle şeylere pek dikkat edip mana verecek hanımlar değildirler. Ama haydi dediğin gibi olsun.”

Neriman:

“Gözlerinin kızartısını görürlerse bir mana verirler diyen sen değil misin?”

Fatma Hanım:

“Ağlama başka yavrum. Sonra bunları beğenmemişsin gibi bir mana çıkar. Somurtkan, gözü yaşlı evlatlığı kim ister ya?”

Arabadan inerler.

2

Türbeden sonra sağdan birinci sokağa saparlar. Her biri taşımak için kendi hissesine düşen bohçayı koltuğunun altına sıkıştırarak giderler, giderler, birkaç sokak dolaştıktan sonra Fatma Hanım elli altmış sene evvelki mimari tarzda, aşı boyalı, konak yavrusu bir hanenin kapısı önünde durur. Hususi bir ehemmiyetle “İşte burası!” dedikten sonra kapının âdeta onluk simit büyüklüğündeki iri halkasına uzanarak şıkırdatır. Çok sürmez ip çekilir, kapı açılır, içeri girerler. Temiz süpürülmüş toprak bir avlu, yan tarafta hizmetkâr odasının kapısı önünde kır sakallı, sakolu² bir uşak, eli hâlâ kapının ipine uzatılı olarak duruyor.

Kadınlar, girişi yüksek yerli bir tahta paravanayla örtülmüş olan orta kapıya doğru yürümektedirler harem tara-

2 Elbise üstüne giyilen, kısa ve bolca bir paltoyu andıran üstlük

findan küt, küt, küt dönme dolap vurulur. İçeriden bir kadın sesi:

“Tayyar Ağa, Tayyar Ağa al bu ibrişimi³ değiştir, örneğine uymuyor!”

Tayyar Ağa elindeki ucu boş sigara ağızlığını avluya doğru hiddetle üç defa üfledikten ve iki elini göğsü üzerine çaprazvari kavuşturup sokağa çıkarsa üşüyeceğini imayla sakosu içinde kendini iki defa sıktıktan sonra: “Kalfa bu üçüncü gidişim. Bu ipek, örneğine ne vakit uyacak? Şehzadebaşı yakın yer değil ki.”

Dolabın arkasından kalfa:

“Homurdanma, homurdanma, haydi bakalım. Ali orada yok mu?”

“Burada, ama o becerebilir mi?”

“Mademki o öyledir, haydi bakalım. Fakat bu dördüncü gidişin de evvelki gidişlerine benzemesin. Elindeki örnek fes rengi, senin getirdiğin ipek âdeta galibarda,⁴ dikkat et.”

Tayyar Ağa kukuletasını başına geçirip ipek değiştirmek hizmetinin dördüncüsüne hazırlanırken Fatma Hanım orta kapının halkasını şıkırdattı, tek iri kanat açıldı. Bu üç kadın loşça bir maltalığa⁵ girdiler.

Henüz dönme dolabın önünde duran otuz yaşlarında kadar kısa boylu, ufak tefek esmer bir halayık kapıdan giren misafirlere cüzi bir müddet dikkatle baktıktan sonra, mor gaz boyamasıyla kundaklamış olduğu başını sallayarak, iki iri ön dişini gösteren aşına bir tebessümle, “A, Fatma Hanım sen misin? Birdenbire bilemedim. Ya bu yanındaki hanımlar? Ha ha, aklıma geldi,” dedi. Yeni gelenler lastiklerini çıkarmak için eğildikleri esnada hemen orada peyda oluveren karalı

3 Bükülmüş ipekten iplik

4 Mora çalan kırmızı renk

5 Malta taşı ile kaplı sofa, avlu

beyazlı bir kedi, kuyruğunu kaldırıp sırtını kamburlaştırarak, güya bir Şey anlatmak istediği imasıyla misafirlerin yüzlerine bakarak tatlı tatlı mırıltılar ile eteklerine sürtünmeye başladı.

Fatma Hanım sordu:

“Şevkefza kızım, hanımlar evdeler mi?”

“Buradalar. Huylarını bilmez misin? Çok sokağa çıkmazlar ki. (Eliyle kediyi kovarak) Ceylan  ekil oradan, hanımların ayaklarına dolaşma!”

Hayriye Hanım ayağından çıkardığı yeni lastiklerini dayamak i in emin bir mahal arayarak:

“A kardeş, dokunmayınız hayvana. Bizi sevdi galiba da bakınız safa geldiniz diye s rt nyor.”

Şevkefza, “Lastiklerinizi şuraya koyunuz,” ihtarıyla kenarda bir yer gösterdikten sonra kediyi yine eliyle iterek:

“Haydi  ekil Ceylan. Bu kedi ev sahibi-misafir bilmez ki, gayet adamcıldır. Kimseyi yadırgamaz, herkese sokulur.”

Misafirler lastiklerini çıkarıp da ne tarafa gideceklerini tayin için etraflarına bakındıkları sırada Ceylan bunların eteklerine sürtünüp sürtünüp uzakta duran mavi boyalı bir dolaba doğru koşarak ve acaba dolabı a maya gelirler mi manasını ima eder bir endişeli nazarla dönüp dönüp arkasına bakınırken, şevkefza Kalfa kediye bir tokat işareti gösterip:

“Ha arsız,  ekil oradan!”

Misafirlere taşlıkta bir oda göstererek:

“Buraya buyurunuz.”

Misafirler orta kapının önünden, kendilerine girmeleri teklif olunan odaya kadar uzatılmış olan enli kalas tahtasının üzerinden yürümeye başladılar.

O esnada kalfanın bütün dikkati, yüzünü açıp çarşafının yarısını indirmiş olan Neriman’ın latif edasına dikilip

kalmıştı. Kalfa dudaklarını ısırarak kendi kendine, “Bu, hizmetçiye değil âdeta hanıma benziyor. Daha doğrusu hanımdan da edalı... Güya hizmetçi olmayıp da evlatlık olacakmış! Kendi evlatları varken böyle el kızı evlatlık getirmeye de akıl ermez,” dedi.

Odaya girdiler. Odanın ortasında yelken bezinden bir yaygı üstünde, kapağının teki örtülmüş, üzerine bir bakır ibrik oturtulmuş dikdörtgen şeklinde büyücek bir sac mangal duruyordu. Mangalın kenarında ufak bir basma minder üzerinde uyuklayan fındıkî⁶ fanila ırkalı, siması köylüye benzer ellilik bir kadın, misafirlerin odaya girişiyle rahatı bozulmuş olduğunu gösterir gibi bir rehavetle gerine gerine gözlerini kırıpıştırarak ayağa kalktı. Yine o esnada mangalın altından beyaz bir kedi daha çıktı. Sıcak sacın altında oturmadan hararetin tesiriyle kedinin arka tüyleri ağır ağır kızararak kına konmuş gibi bir renk peyda etmişti. Misafirlerle beraber odaya giren Ceylan, mangalın önüne kadar yürüdü. İki kedi yüz yüze koklaştılar.

Köylü kadın iri pembe oyali, mavi yemeni sargı altında güçlkle açıliyormuş gibi görünen dişsiz ağzını kıpırdatarak, “Hanımlar safa geldiniz, hoş geldiniz, kademler getirdiniz. Vakit ne vakit? Acaba ben namazı geçirdim mi?” sözleriyle misafirlerin çarşaflarını almaya davrandı. Üzerine kırmızı haneli dokuma yapılı uzun minderin köşesinde zayıf, yaşlıca bir kalfa daha oturuyordu. Gelenleri karşılamak için o hiç yerinden kalkmadı. Dayandığı şiltenin üzerinde başını duvara dayamış, şişman, zenci bir kadın horul horul uyuyordu.

Neriman bohçasını, çarşafını çıkardı, bir tarafa koydu, etek bağını çözdü, entarisinin eteklerini salıverdi. Yenlerine, yakasına, eteklerine yine o renkte kadife çevrilmiş koyu neftî⁷ faniladan entari hırkası, pembe beyaz simasına, kumral saçlarına pek yaraşmıştı.

6 Fındık reğinde, kahverengi

7 Koyu yeşille kahverengi arasındaki renk

Çenesinin topluğu, on sekiz yaşının turfandallığıyla taze iki güzel yanağının yuvarlaklığı, saf alnının genişliği arasında öyle güzel bir uyum teşkil etmişti ki konuşması esnasında biraz utandığı zaman ince kaşlar kavislenip o gür kirpikli el gözler süzöldükçe, o nazik tenini pençe pençe mahcubiyet kıızıllığı istila ettikçe insan bu latif simayı izlemeye doymazdı. Vücudu endamının nezaketini ihlal etmeyecek kadar dolgunca, boyu ortadan biraz uzunca idi.

Mangal başında uyuklarken rüyasında keçinin ahırdan mutfaka geçerek yumurta sepetini devirmiş olduğunu gören köylü Sabire Hanım, gözlerini açar açmaz karşısında bu güzel periyi bulunca hemen Şevkefza'nın eteğini çekip parmağıyla da Neriman'ı işaret ederek sordu:

“Bu güzel kız kim?”

Bu güzel kızın kim olduğunu Şevkefza da pek tafsilatıyla bilmiyordu; fakat Neriman'ın güzelliğı kalfanın hasedini tahrik etmişti. Güya ondan bir öç almış olmak için Sabire'nin kulağına, “Hizmetçi, hizmetçi,” dedi. Bu hizmetçi vasıflandırmasıyla sanki kızın güzelliğini, her şeyini aşağılamış oluyordu. Sabire Hanım birkaç defa daha gözlerini ovuşturarak Neriman'ı büyülenmiş gibi seyrettikten sonra, “Oğlum Ali'ye alsam varmaz mı acep?”

Şevkefza gülererek:

“Sen de nerede güzel bir kız görsen hemen oğluna alırsın. Bu kızın edasına baksana! Hiç senin çarıklı oğluna varır mı o?”

“Çarığı çıkarıp potin giymek uzun bir iş değildir ya? Şu kızızı gönlüm sevdi. Kulakları biraz küçük ama yine işime gelir.”

Minder üzerinde oturan Emsal Kalfa, Sabire Hanım'ın tutturduğu bu talebin pek ileri varacağını bildiğinden susması için karşıdan işaret etti.

Misafirlerle hanedekiler selamlaştılar. Neriman tazelere elini başına götürüp selam verdi, yaşlıların ellerine vardı. Sabire Hanım'ın eline uzanırken köylü kadın çatlak, pürtük, diken diken elleriyle kızın yanağını okşayarak, "İnşallah bana gelin kısmet olursun yavrum!" demekten kendisini alamadı. Neriman kızardı, öptüğüne pişman oldu. Sabire'nin verdiği bu rahatsızlığa bir nihayet vermek için Fatma Hanım:

"Büyük hanımefendi bu kızı kendine evlatlık yapmak için getirtti. Onu daha büyütüp zengin beylere verecek. Sen oğluna köyden bir kız ara, bundan ümidini kes."

Bu ihtara Sabire'nin biraz canı sıkılarak:

"Hanımefendinin evladı var, evlatlığı nidecek? Benim gelinim yok. Oğlan, 'Ana beni ever' diye beni sıkıştırır durur. Köyde kız çok. Fakat meşhur lakırdıdır, iki çılpah⁸ bir hama-ma yaraşır. Mademki bu kız hizmetçi imiş, oğlanı da dışarıda uşak ederiz. Güzel güzel iş görürler. Hanımlar da rahat eder, ben de bu kocalığımda rahatlanırım."

Köşede uyuyan aşçı kadın Sabire'nin bu gürültülü sözle-rinden uyanarak:

"A hanımlar, safa geldiniz. İkinci okundu mu? Ocakta tencereler var. Gideyim ayol gideyim! Kaynadı mı, taştı mı, yandı mı, benden başka kimin ne vazifesi! Gideyim, baka-yım..."

Şetaret Abla giderken Pamuk'la Ceylan kuyruklarını kal-dırıp ablanın eteklerini koklayarak onlar da beraber çıktılar.

Sabire Hanım oğlu Ali'yi methetmek için dişsiz ağzını büzüştürüp yutkunarak bir delikanlıda bir kızı meftun edecek vasıfların hangileri olabileceğini düşünürken Fatma Hanım, köylü kadının ağız açmasına meydan vermeden dedi ki:

"Kızım Şevkefza, geldiğimizi hanımefendilere haber ver."

8 Çıplak

Şevkefza gitti, birkaç dakika sonra dönerek, “Gelsinler diyorlar,” dedi. Şevkefza önde, Fatma Hanım onun arkasında, sonra Hayriye, en arkada Neriman odadan çıktılar.

Neriman’ın yüreğini helecan aldı. Hanımefendiler kendilerinden hazzetmeyiverirlerse? Yahut Neriman kendisi onlardan hoşlanmazsa nasıl olacak? Sık sık kapı değiştirmek iyi değilmiş. Özellikle kendinin gençliği her haneye kolaylıkla kabulüne mâni imiş. Biçare Neriman o anda bir gariplik, yalnızlık hissetti. Gerçi validesi[yle] beraberdi. Fakat o da kendinden biçare, belki daha zavallı idi. Çünkü Hayriye’yi o haneye kabul ederlerse Neriman’ın hatırı için kabul edeceklerdi. Hasılı ikisi de hizmetçiydi. Birbirlerine olan analık-kızlık şefkati ikisinin de zavallılığını yok etmeye kâfi değildi.

Neriman bu düşünceleri arasında yine eski hanımı, merhume Nevber’i hatırladı. O vefat etmeye idi kendisi böyle başka kapılara gelir miydi? Men’i kabil olmayan iki damla teessür yaşı yanaklarından aşağı yuvarlandı. Bu hazin yaşları Fatma Hanım’a göstermekten çekinerek mendilini çıkardı, yüzünü siliyormuş gibi yaptı. Yeis damlalarını kuruttu. Hasır döşeli, enli basamaklı merdivenden çıkarken dizleri kesiliyor, eliyle küpeşteye⁹ tutunmaya mecbur oluyordu.

Merdiven bitince, önlerine yine hasır döşeli geniş bir sofa çıktı. Karşıda iki kapının arasındaki duvar kısmına koyulmuş, muvakkithanelerdekilere¹⁰ benzeyen büyük bir yerli satın biteviye işitilen sarkacının sesinden başka o koca sofada hiç ses yoktu. Yol keçesini takiben yürüdüler. Şevkefza Kalfa önden gitti. Üzerleri hep pamuklu koyu renk perdelerle örtülü beş altı kapıdan birinin perdesini kaldırdı. Evvela Fatma Hanım, sonra ötekiler içeri girdiler.

9 Merdiven ve balkonlarda korkulukların demir kirişi üzerine konan ağaç bölüm

10 İçinde muvakkitler tarafından ayarlanmış saatlerle bu işe yarayan aletlerin bulunduğu, küçük bir rasathaneyi andıran ve daha çok büyük camilerin bitişiğinde yer alan bina

Beş pencerele geniş bir oda, deve tüyü zemin üzerine yeşil yapraklar arasında al, beyaz, mor güllü bir Frenk halısı serilmiş... Orta yerde oval tablalı büyük bir sarı mangal. Ateşin kenarına konmuş pembe çiçekli, yaldızlı bir çay ibriğinin emziğinden hafif hafif duman çıkıyor. Odanın karşılıklı iki tarafında geniş iki sedir... Bunların arasında büyücek bir sırt minderi... Bu minderde sedirler de yumuşak tüylü, al battaniyelerle örtülmüş. Sırt minderinin ortasında yeni atılmış yünlü ufak bir şilte üzerine bir büyük hanım kurulmuş. Kınalı saçlarının üzerine kenarı ufak ıtır yaprağı oyalı unnabî¹¹ bir Kandilli yazmasıyla kundak yapmış. Kulaklarında birbirine beyaz ibrişimle bağlı pırlanta, ufak menekşe abdest küpeleri... Belinde şal kuşak, arkasında koyu lacivert atlas kaplı vaşak kürk, altın kösteğinin ucu kuşağın irice düğümüne bağlı yan cebinde şal keseli mineli saat... Parmagında pırlantalı kafes üzerine oturtulmuş taşı irice bir firuze yüzük... Yanındaki koltuk yastığının üzerinde gözlük, mendil, birkaç kitap, bir avuç leblebi, kişniş şekeri... Bu yaşlı hanım Talat Hanımefendi'nin halası Nuriye Hanımefendi idi. Yeni hizmetçilerin kapıdan girdiklerini görünce gözlüğünü taktı. Ağzına da iki üç leblebi attı. Gözlüğünü takıp da bir şey tetkik edeceği zaman ağzına da bir iki leblebi yahut kişniş şekeri atmak alışkanlığıydı. Onları çiğnerken tetkik kuvveti artıyor zannederdi.

Sağ taraf sedirinin üzerinde Nuriye Hanımefendi'den on yaş kadar daha küçük görünen zayıfça bir hanımefendi oturuyordu. Bunun fanila entari hırkası biçimce bir kocakarı kıyafetinden ziyade vaktin modasına daha uygundu. Başında siyah papaziden¹² basıkça bir hotoz¹³ vardı. Alnın, şakaklarının ziyade parıldaması hanımın genç iken süse, tuvalete merakı ziyade olduğunu ve henüz bu merakından külliye feragat edemediğini gösteriyordu. Bu da Talat Hanımefendi'nin validesi Didar Hanımefendi'ydi.

¹¹ Hünnap rengine bir tür kırmızı

¹² Çok ince bir tür bürümcük kumaş

¹³ Eskiden kadınların başlarına giydikleri bir nevi süslü başlık

Sol taraftaki sedirin ucunda yaşı yirmi sekiz-otuz kadar tahmin olunabilen, kısa boylu, nahif endamlı, saz benizli, iri siyah gözlü, ufak tefek bir hanım oturuyordu. Başından saçları taraz turaz kabarıp dağılmış; yakası palto biçiminde iri sedef düğmeli, kumru¹⁴ göğüs hırkası, omuzundan aşağıya bir tarafa sarkmıştı. Bu derbeder taze de Talat Hanımefendi'ydi.

Kadınlar içeri girince Talat Hanım, elinde dikmekte olduğu fes rengi ipekli kumaştan gecelik entarisini bıraktı.

Fatma Hanım, sırt minderinde oturan Nuriye Hanımefendi'den başlayarak yaşları itibarıyla hanımları birer birer selamladı. Hayriye ile Neriman da aynı usulü takip ederek etek öptüler.

Bundan sonra Fatma Hanım kendine gösterilen yere, sedirin ucundaki ufak mindere oturdu.

Hayriye ile Neriman ayakta kaldılar. Nuriye Hanımefendi leblebisini çiğneyerek gözlüğün[nün] altından, görüş kuvvetinin erebildiği kadarıyla Hayriye ile Neriman'ı süzdükten sonra Fatma Hanım'a hitaben:

“Dediğiniz ana kızlar bunlar mıydı?”

“Evet kadınım.”

“Kadın kadıncığa benziyorlar. İkisini de canım sevdi. İnşallah onlar da bizden hoşlanırlar.”

“A ne demek efendim! Sizin gibi hanımefendileri nerede bulacaklar? Siz onları sevdikten sonra onlar size dört el ile sarılırlar. Canla başla bakarlar. Zaten evvelce anlattım ya efendim, bunlar bulundukları yerde hizmetçi gibi değildiler. Neriman'a evlat muamelesi ederlerdi. Validesi Hayriye de kızının yanında düşer kalkardı. Allah sizlere ömür versin, evlere şenlik, o konağın bir tanecik kızı, ananın babanın âdeta gözbebeği olan Nevber Hanım, birkaç günün içinde fırladı

¹⁴ Yanar döner, hareli, janjanlı renk

gidiverdi. Artık hepsinin yüreklerini acı brd. Kızlarının vefatından sonra ne onlar Neriman'ın yüzüne ağlamadan bakabildiler ne de Neriman orada kalmaya takat getirebildi. (Eliyle Neriman'ı göstererek) Baksanıza şu zavallı kızın hâline, boynu armut sapına döndü. Ağlamadan gözlerinin etrafı halka halka şrd.”

Bütün gözler Neriman'ın üzerine dikildi. Biçare kız gözlerinden akımayaya vesile arayan yaşları zapt edebilmek için dudaklarını ısırıyordu.

Fatma Hanım devamla:

“Talat Hanımefendi'nin bir hizmetçi aradığını biliyordum. Geldim kendilerine, ‘Kadıköyü’nde bir yerde bir genç hizmetçi var, daha doğrusu hizmetçi de değil ya ahretlik, evlatlık gibi bir kız var. Beraber kardeş gibi büyüdüğü küçük hanımı, sizlere bırakıp vefat etti. Kız acısından orada durmak istemiyor. Arzu buyrulursa size getireyim’ dedim. Bu szmn üzerine kendileri de ‘Aman Fatma Hanımcığım, ben de öyle bir şey arıyordum. Hele ki terbiyeli bir konaktan çıkacak. İsterim o kızı sen hemen bana getir. Ben onu hizmetçi gibi tutmam evlat yerine korum’ dedi. Ben de ‘A, hiç sizin o kadar evladınız olur mu!’ dedimdi de hatta glştydk.”

Hizmetçilerin yanında Fatma Hanım'ın enine boyuna sözü bu kadar uzatmasından Nuriye Hanımefendi'nin biraz canı sıkılarak kaşları atıldı. Neriman'a hitaben:

“Senin hizmet edeceğin hanım işte budur. (Eliyle Talat Hanım'ı gösterdi) Bir kendisi, bir beyi, bir de dört yaşında bir çocuğu var. Odalarını toplayıp spreceksin, hanımın sandığına sepetine bakıp yerleştireceksin, dikişlerini skklerini diyeceksin. İşte bu  canı ekip evireceksin. Kitap okur musun? Masal bilir misin?”

Fatma Hanım:

“Okur efendim. Bilir efendim.”

Nuriye Hanım:

“Bana ait hizmeti de uyku kaçtığı geceler döşegimin başına gelip ya masal söylemek ya hikâye okumak olsun. (Hayriye’ye hitaben) Kadın, sen de bu kızın validesisin değil mi?”

Hayriye:

“Evet efendim.”

Nuriye Hanım:

“Sen de orta hizmetinde bulun. Şevkefza’ya, Emsal’e yardım et. İcap eden yerleri sil süpür. (Didar Hanım’ı gösterek) Kâh bu hanımefendiye bak kâh bana bak. Bizim ayrımız seçimiz yoktur. Biz gelin görümceyiz. Şimdilik biz sizden hoşlandık, siz bizden hoşlanırsanız oturursunuz, olur biter. Uzak yoldan geldiniz, belki yorulmuşsunuzdur, aşağıya gidin de dinleniniz.”

Talat Hanım:

“Müsaade buyurunuz efendim, birkaç şey soracağım.”

Nuriye Hanım:

(Eliyle, kaşlarıyla bazı işaretler ederek) “Canım, Kadıköyü gibi yerden geliyorlar, belki yorgundurlar. Bunları şimdi uzun uzadıya karşında tutmada ne mana var?”

Talat Hanım:

(Neriman’a hitaben) “Kızım, adın ne?”

“Neriman efendim.”

“A, ne güzel isim. Ölen hanımını çok mu severdin Neriman?”

Neriman:

(Gözleri sulanarak) “Severdim efendim.”

Talat Hanım:

“Onun vefatına pek teessüf ettim. Keşke ne o vefat ede idi ne de sen buraya gele idin. Lakin benim senin gibi bir kıza ihtiyacım var. Bana vefadar olursan sana kızım diyeceğim. Beye de öyle dedirteceğim. İstersen sen de bana anne, beye de peder diye hitap et.”

Neriman sıkılarak cevap vermeden önüne baktı.

Fatma Hanım söze karışarak:

“Neriman kızım, ben sana demedim mi? Hangi el kapısında insana ilk günü böyle muamele ederler?”

Nuriye Hanım hiddetle ağzına bir iki kişniş şekeri atarak:

“Hiçbir kapıda etmezler, ama işte bu evde ederler.”

Didar Hanım görümcesi Nuriye Hanım’ın hiddetinin sebebini hissederek hizmetçilere hitaben:

“Haydi, aşağı gidiniz de dinleniniz.”

Hayriye ile Neriman tekrar birer etek öperek çekildiler. Neriman eteğini öperken Talat Hanım, “Haydi kızım, git biraz rahat et. Ben birazdan sana odanı, dolabını, sandığını, her şeyini gösteririm. Göreceğin hizmetlerin de nelerden ibaret olacağını anlatırım,” iltifatıyla kızın yanağını okşadı. Ana kız dışarı çıktılar.

Nuriye Hanım hiddetinden bir iki oflayıp pofladıktan sonra:

“Canım, bir hizmetçi gelir gelmez daha huyunu tabiatını bilmeden ‘kızım, canım’ diye böyle başınıza çıkarırsanız artık onda terbiye, saygı kalır mı?”

O aralık sofada bir yaygaradır başladı. Bir kadın sesi:

“Nerede o Fatma Hanım olacak karı bakayım? Vapurda beraber gidelim diye söz verdi de sonra görünmez oldu. Köprü üzerini fellik fellik dolaştım. Yeni Cami’nin önünde,

Balık Pazarı'nda, tramvay yolunda macuncu fırılacağı gibi döndüm şöyle.”

Kapının perdesi kalktı, içeriye o paytak yürüyüşüyle Hüsna Hanım girdi, hanımları selamladı. Fatma Hanım Hüsna'ya söz sırası bırakmamak isteyerek:

“Haydi oradan yalancı! Kim bilir ne işin vardı da nereye çekildin! Oralarda aramadık delik, aramadık kovuk bırakmadık ki.”

Hüsna:

“Ben fare miyim ayol deliğe girecek! Yoruldum, bayıldım, bittim. Kızlar, çabuk bir şekerli kahve pişirin. Aman başım dönüyor... (Nuriye Hanım'a hitaben) Kuzum hanımefendi, bir iki kişniş şekeri ihsan etsenize. Baş dönmesine iyidir, değil mi? (Fatma Hanım'a dönerek) Hani yanındaki ana kızlar ne oldu? Onlar da beraber buraya gelmeyecekler miydi? Kız pek güzel ama durmuyor ağlıyor.”

Nuriye Hanım:

“Vapurda da mı ağlıyordu?”

Hüsna:

“Öyle ya, ağlamadan dünyasını görmüyordu ki!”

Nuriye Hanım:

“A, terbiyesizlik doğrusu, vapurda ağlanır mı hiç! (Talat Hanım'a dönerek) Gördün mü kızının marifetini, akşam bey-babasına söyle de darılsın.”

Talat Hanım:

“Ne yapsın efendim! Zavallı kızın acısı var, hanımı ölmüş.”

Hüsna:

(Kahkaha ile) “A, tövbeler olsun inanmam. O yaşta bir kız hanımına bu kadar ağlamaz. İşin içinde mutlaka bir de bey olmalı. Kim bilir nedir! Günahı üstünde kalsın.”

Talat Hanım:

(Kızarak)

“Yok Hüsna Hanım, elin melek gibi kızına böyle benzetip yaraştırıp da söz söyleme, gınahtır! Aşüfte ile doğruyu biz de fark edebiliriz. Söz söylemek için yüzüne bakıldığı zaman hicabından yarı beline kadar kızarıyor. Hem onu ben kendime evlat edeceğim.”

Hüsna:

“A, bir yaşma daha girdim. Senin o kadar evladın olur mu? Senin daha yaşın ne başın ne!”

Talat Hanım:

“O bana ait bir mesele.”

Hüsna:

“Öyle ise sözümü geri aldım. Ben onu buradan gelip geçici bir kız zannediyordum da.”

Talat Hanım:

“Gelip geçici de olsa bir kızoğlankıza söylediğin gibi sözler yormak insaniyete sığar mı?”

Hüsna:

“Evlatçığım, sözümü geri aldım. Bir düziye ağıyor da o güzelliğine acıdığım için öyle söylüyorum. Eğer döktüğü yaşlar ölen hanımı içinse alimallah ben de alından öperim. Ne iyi kızmış o!”

Nuriye Hanım:

“Şu kız bu eve gireli daha yarım saat olmadı, Talat şimdi den üzerine toz kondurmuyor. Kız buna ana, Nihat Bey’e de baba diyecekmiş.”

Hüsna:

(Hayretle gözlerini açarak) “Ay bu kızı kocasının karşısına çıkaracak mı? İyi cesaret doğrusu...”

Talat Hanım:

(Dudaklarını kıvrarak) “Artık ona karışamazsınız. Beyin huyunu içinizden kimse benim kadar bilmez. O kendi hâlinde bir adamdır. Karşısına dünya güzeli çıksa başını kaldırıp da bakmaz.”

Hüsna:

(Gülmemek için kendini zorlayarak) “A kızım, senin dünya güzeli dediğin acaba bu kızıdan başka türlü bir şey midir zannedersin? Erkeğine inanan çok kadın gördüm ama bu kadar cesaretlisini görmedim. Çünkü insanın yüreğinde eşine karşı güveni bulunmasa geçim olmaz ki. Erkeğin en ahmağı yine karısını aldatmak fennini bilir. İşte kadınların böyle sizin gibi en akıllıları da o yalanlara kapılırlar. Sübhanallah işte buna şaşarım. Ne hikmettir bilmem ki. A, söyletme beni Talatçığım!”

Talat Hanım:

“Emin ol Hüsna Hanım, ne söylemiş olsanız bana karşı gönlümde bir şüphe uyandıramazsınız. Kocam beni bilir, ben kocamı bilirim, ötesi sizin nenize lazım.”

Nuriye Hanım:

“O kadar güvenme kızım, o kadar güvenme. Allah rahmet eylesin, nur içinde yatsın, benimki dünyada benim üzerime gül koklamamış olduğuna, başka kadınlar dünya güzeli de olsalar gözüne hep çirkin göründüklerine türlü antlar, yeminlerle beni inandırmaya uğraşırdı. Çılgın kahpe, ben de inandım. Bir gün Hoşkadem’i iki kapı arasında okşarken görmeyeyim mi! Başına kıyametleri kopardım. Halayığı o günü evden gönderdim. Üç gün üç gece yemek yemedim. Sonra beni nasıl kandırdı biliyor musunuz? Sıtması varmış da, dostlarından biri güya sıtmaya iyidir diye salık vermiş de

onun için o harekette bulunmuş. Yoksa benim üzerime çiçek koklamaz imiş.”

Nuriye Hanım sözün bu noktasında ağzına yedi sekiz leblebiyi birden attı.

Talat Hanım gülerek:

“Benimkinin sıtması yok.”

Hüsna Hanım bir kahkaha salıvererek:

“Bana inan. Bu kızı görürse seninkini de sıtma tutar. Sonra kızım öyle değme hekimin sulfatosuyla¹⁵ da geçmez.”

Talat Hanım biraz kızarak:

“Nenize lazım sizin hanımlar, koca benim değil mi! Sıtma tutsun, karın ağrısı tutsun, ne tutarsa tutsun. A, bana nasihat vereceğinize büsbütün ateşe körükle gidiyorsunuz. Sizin sözünüzden ziyade kocamın sözüne emniyetim vardır.”

* * *

Talat Hanım, Neriman’a kendi odasının karşısında küçük bir oda verdi. Kızın Kadıköyü’nden gelecek daha eşyası vardı. Onları yerleştirmek için yük dolap gösterdi. Bir de büyük sandık verdi. “Daha kendine ne lazımsa söyle kızım,” dedi.

Neriman’a edilen bu iltifatlar, gösterilen bu cömertlikler Emsal ile Şevkefza’nın hasetlerini tahrik etti. İki kalfa birbirine:

“Biz şu evde saçımızı süpürge ettik de daha başlı başımıza bir oda sahibi olamadık. O henüz bugün geldi, odalara, dolaplara, sandıklara malik oldu. Yazıklar olsun bizim verdiğimiz emeklere. Bu kız şimdi bizimle beraber işe girmeyecek mi?”

“Girmeyecek zahir. O hizmetçi değilmiş, evlatlıkmış.”

¹⁵ Sıtma ilacı

“Evlatlık mıymış? Biz kaç senedir bu hizmetçilikten kurtulamadık da o hemen nasıl evlatlık oldu? Evlatlık! Bu da ne demek olacak kuzum?”

“Ne demek olacak bilemedin mi? Bu evin küçük hanımı.”

“Evin küçük hanımı mı? O şimdi bize iş mi buyuracak?”

“Öyle ya, küçük hanımlık ne demektir bilmiyor musun?”

“Ay büyük sözüme tövbe. Artık ona da mı iş göreceğim? Küçük hanımın azarını işit, büyük hanımın derdini çek, beyefendi azarlasın. Bunların hepsi ne ise ne ama bir de bunun hizmetçisi mi olacağım! Ay büyük sözüme tövbe! Büyük sözüme tövbe. (Düşünerek) Şevkefza kardeşim; bu kıza evlatlık desinler, ne derlerse desinler. Biz ona hizmetçi muamelesi edelim, hiç yüz vermeyelim, hiç de boş oturtmayalım, bir düziye iş çıkaralım. Aygır gibi bir de anası var. Varsınlar çalışsınlar, işte biz de inadımıza böyle yapalım.”

“Bu kıza sanki neden böyle itibar ediyorlar? Bunu niçin seviyorlar?”

“Güzel de onun için.”

“Aman onun neresi güzel, ağlamış suratlı! Yüzü beyaz ama bilmem, bir çiğ beyaz, sevimsiz. Yanakları pembe ama şalgam gibi bir çirkin pembe... Alım yok, soğuk. Bilmem, benim kanım kaynamadı.”

“Hanımların kanı kaynadı ya, seninki kaynamamış kaç para eder!”

İki halayık odanın bir köşesinde böyle konuşurlarken Neriman yabanlık¹⁶ elbiselerini soyunmuş, temizce bir basma entari giymiş, eteklerini toplamış olduğu hâlde kıvrakça bir iş kıyafetiyle kalfaların yanlarına gelerek:

¹⁶ Her gün kullanılmayan, ancak misafirlige giderken veya belirli günlerde giyilen (elbise)

“Kalfa hanımlar, benim büyüğüm sizsiniz. Sizin büyükelerinizi de hanımlar. Göreceğim işleri bana siz emredeceksiniz. Konağın kıyısını bucağını bilmiyorum. Lütfen bugünlük bana görülecek hizmetleri tarif ediniz de yarın sizi rahatsız etmem. Ben işsiz duramam, sıkılırım.”

Kız gelip de bu yolda samimiyetle konuşmaya girince kalfalar biraz evvelki kötü zanlarından dolayı sıkılır gibi olarak şaşaladılar. İki halayık, “Bu sözlerin samimiyetine inanalım mı inanmayalım mı?” mealinde bakıştılar. Fakat yine birbirlerine “İnanma, inanma” manasını imada bulundular.

Kızın böyle nazik bir itaatle hizmet etmeye gelişi, emirlerine amade olduğunu bildirişi kalfaların o biçare hakkında teveccühlerini kazanmasına vesile olacak yerde, bilakis gururlarını tahrik etti. Emsal Kalfa amirliğini göstermek için biraz evvel hanımların hiçbirinde görülmeyen bir şekilde alnını kırıştırıp başını sallayarak:

“Kız senin adın ne?”

(Kızarak) “Neriman.”

“A, ne çirkin isim o! Böyle hizmetçi adı olur mu? Bu ismi sana baban mı verdi yoksa bulunduğun kapıda mı koydular?”

“Bulduğum kapıda koydular.”

“İstanbullu musun sen?”

“Hayır, biz Rumeli’nden geldik.”

“Asıl adın ne idi?”

“Ziyneti.”

“Kaba isim. Mahalle karısı ismi... Cigara kahve içer misin? Öyle şeyler pek zıddımdır. Sana şimdiden haber vereyim de.”

Neriman hicabından morarak sükût etti. Kalfa bu sükûtu itiraf makamında kabul ederek:

“Niye kızarıyorsun? İiyorsan doğrusunu söyle. Hem sorulan Şeye cevap verirler, biz öyle terbiye gördük.”

“Hayır.”

“Beyefendinin karşısına çıkacak mısınız?”

“...”

“Canım yle pancar kesilip de başını önüne eğmek ne olacak? Sorulan Şeye cevap verirler. Bundan sonra senin terbiyen benden sorulur. ıkacak mısınız?”

“Bilmem.”

“Eğer çıkarsan bu kıyafetle çıkılmaz; eteklerini indir, başını kulaklarının hizasından bir yemeni ile sıkıca kundakla. Sana bir Şey sorulduğu vakit önüne bakarak cevap ver. ‘Efendim’siz söz söyleme. ‘Adın nedir?’ dedikleri vakit, deminden bana yaptığın gibi hemen terbiyesizce... Toraman mıydı ne o?”

“Neriman.”

“Ha, Neriman deyiverme. ‘Siz ne ad verirsiniz ismim o olacaktır efendim,’ de. Neyse yavaş yavaş ben seni terbiye ederim. Anan da pek görgüsüz bir Şeye benziyor. Artık ona da ben yürek tketemem. Ona da Şevkefza yol, izan öğretsin. Ananın adı ne?”

“Siz ne isim buyurursanız öyle olacak efendim.”

“Ha Şöyle, sen çabuk terbiye alacaksın. Ama yine pek umamıyorum, kafan kalın gibi. Ananın evvelki adı ne idi?”

“Hayriye.”

“A, sevmedim. Hani Boğaziçi’ne giderken bir vapurlara bineriz, onların adına benziyor. Őirket-i Hayriye midir nedir işte o! Anan Hayriye kadını nerede ise ağır. Şevkefza size bahçede tulumbayı, su kovalarını göstersin. Biriniz çekiniz biriniz doldurunuz. Yukarı helalara su çıkarınız, musluk taŐını, i taŐını güzelce temizleyiniz. Biz ayak yollarını temiz-

lemek için tuz ruhu kullanmayız, taşlar harap oluyor. Musluk taşının altındaki kapağı açınız, orada mahsus silgi taşı var. Kirlenen yerleri onunla bir güzel ovar, sonra da fanila parçalarıyla kurularsınız. Yaş yer bırakmayınız, büyük hanımefendi meraklıdır, sonra hepimiz söz işitiriz. Bu iş bitince faraş süpürgeyi alınız, üst kata çıkınız, orada üç oda var hayli vakittir süpürülmedi. Camları açınız, evvela şöyle bir kabaca her tarafın tozunu alınız. Sonra süpürge ile pat pat vurarak güzelce temizleyiniz. Yaş bezlerle tozu alınacak şeylerde bir kirlilik bırakmayınız. Bardaklara, sürahilere, kırılacak şeylere iyi dikkat ediniz. Bir şey kırarsanız aylığınızdan ödetirim ha! Vaktiniz kalırsa aşağıya ininiz, taşlığı iki sucağız alıveriniz. Şimdi o işlerden evvel kızım Toraman, ay Neriman, git şu dolabı aç, orada kahve takımları var. Birer fincanlık iki cezve al, bize birer kahve pişir. Ben sade içerim, öteki kalfa şekerli içer. Haydi bakayım, elin işe yaraşıyor mu göreyim. Kahveyi sakın kestirme, köpüklü olsun.”

Biraz evvel Neriman’a kahve içmek hizmetçiler için terbiyesizliğin büyüğü olduğu hakkında sert nasihatlerde bulunurken şimdi böyle köpüklü kahve ısmarlaması kızın çok şaşırmasına sebep oldu. Fakat hiç ses çıkarmadı. Kahveleri pişirdi, sadesini Emsal’e, şekerlisini Şevkefza’ya verdi.

Emsal, “Haydi kızım, bir de ateş getir,” emrini verdikten sonra cebinden ufak bir tabaka çıkardı. Gayet cılız, ince yapılmış sigaralardan bir tane aldı, yaktı. Bir yudum kahveden sonra sigarayı öyle bir çekiş çekti ki burun deliklerinden parmak kalınlığında dumanlar çıkmaya başladı. Kaşlarını kaldırıp fevkalade bir hazza delalet eder bir süzüksükle başını sallayarak, “Şimdi evvelki gibi dört-beş kahve ile başımı toplayamıyorum. Tayyar Ağa da tütünü her zaman bir yerden almaz ki, kâh iyi çıkar kâh fena. Bugünkü zararsız,” dedi.

Mangal başında tekrar uykuya dalmış olan köylü Sabire Hanım gözlerini açtı. Kalfaların ellerinde kahve fincanlarını görünce sitemle karışık bir nazarla Neriman’a bakarak:

“Onlara kahve var da bana yok mu? Benim başım kel mi a kız! Sen kaynanana herkesten ziyade hizmet etmelisin a gelinim olacak haspa!”

Emsal, Şevkefza’nın kulağına eğilerek:

“Bu bunak karı da gelinim diye diye bu kızı yüzsüz edecek. Biz bir yandan terbiyesine uğraşıyoruz, o bir yandan münasebetsizlik ediyor. Nasıl olsa da şunun bir kulağını büksek?”

Neriman bir cezve de Sabire Hanım için sürdürdü.

Şevkefza yavaşça Emsal’e:

“Gelinim dedikçe kız da hoşlanıyor galiba. Baksana cezveyi sürdürdü.”

“Ne olacak ya! Onu da o köylü oğlanından başka kim alır? Altta yok üstte yok.”

“Öteki kapısından eşyaları gelecekmiş?”

“Aman sen de, eşya dedikleri kim bilir nasıl şeylerdir!”

Sabire Hanım kahveyi alarak:

“Kahve gibi aziz ol gelinim. Kahve getirenlerin çok olsun.”

Emsal öteden:

“A, yanlış Sabire Hanım. O sözü kahve için değil su için söylerler.”

“Ya sabır! Kız, kahve sudan yapılmaz mı?”

Sabire Hanım içerek:

“Ah ne tatlı pişirmiş, ah ne tatlı pişirmiş! Bunun içine şeker attın mı yoksa nazik parmakların dokunduğu için mi bu böyle tatlandı? Taze elinden içilen taze kahve insanın içini tazelermiş. Yüreğim tazelendi, doydum. Yüzüm de tazelendi mi acep?”

Şevkefza gülerek:

“Yok, onu merak etme. O yine evvelki gibi muşmula!”

Sabire Hanım biraz dalgınca:

“Bana muşmula diyor hele şuna bak, yaban üvezi!”

Emsal birbiri ardınca cıgarasını çekerek:

“Aman Şevkefza, şu karının ağzını açtırma şimdi.”

Bu köylü Sabire Hanım bu aileyi, Talat Hanım’ın pederi merhum Hüsnü Bey on beş sene evvel memur olarak İzmit’te bulunduğu zaman tanımıştı. Kendisi İzmit’in köylcrindendi. Her sene kasımdan sonra oğlu Ali ile birlikte sırtlarına iki kaz, bir hindi, biraz tarhana bulgur, bir torba ceviz yüklenerek misafirliğe Talat Hanım’ın hanesine gelirler, bu hediyelerle kışi hemen tamamen orada geçirmek hakkını temin etmiş olurlardı.

3

Neriman’la validesi Hayriye, o günü birlikte kalfanın tarif ettiği şekilde yukarıki odaları süpürdüler, helaları ovdular, taşlığı iki su aldılar. Neriman’a bu kadar iş gördürüldüğünden hanımların haberleri yoktu. Hakikat anlaşılnca hanımların himayesi altında olacağını, kendisinin oraya böyle süfli hizmetler için getirilmemiş olduğunu kız biliyordu.

O akşam sofrada Emsal Kalfa, Neriman’a yarın görülecek işlerin bir programını yaptı: Gayet erken kalkılacak, kıyı bucak yer yer dolaşılacak, akşamdan kalma döküntü süpürüntü hep toplanacak, sigara tablaları dökülecek, lambalar şamdanlar ortadan kaldırılacak, yerlerine konacak. Bir aralık kalfaların odalarına gelinecek, kalkıp kalkmamış olduklarına bakılacak; kalkmışlarsa kahveleri pişirilip ellerine verilecek. Sonra hanımların odaları dolaşılarak kim kalkmış kim kalkmamış anlaşıllacak. Her birinin tek tek huylarına, âdetlerine

göre hizmetleri görülecek, mangallar indirilecek, ateş konarak tekrar çıkarılacak. Bu ateşler bittikten sonra mutfağa aşçı kadının yanına gidilerek akşamdan kalma bulaşık kaplar varsa onların temizlenmesine yardım edilecek.

Kalfaların iddialarına bakılırsa kendileri ellerini sıcak sudan soğuk suya sokmayacaklar. O koca evi Neriman'la validesi çevirecek, onlar yalnız emir verecekler. Her sabah yapılacak işleri birer birer sayacaklar. İşler görüldükten sonra bunların iyi yapılıp yapılmadıklarına bakacaklar.

Sofradan kalkıldı. Neriman kalfaların kahvelerini de pişirip ellerine verdi. Emsal bu yeni hizmetçiyi boş oturtmamak için daha ne iş bulup çıkaracağını düşünürken Neriman yukarıya, odasına çıkmak üzere ayağa kalktı. Hemen kalfaların ikisi birden birtakım emirlere girdi. Fakat kız pek kulak asmayarak yürüyüverdi.

Emsal hiddetle:

“Gördün mü yellozu! Daha birinci geceden emirlerimize karşı yüzünü ekşitti gidiverdi.”

Sabire Hanım elindeki kahve fincanının dibine dilini uzata uzata telvesini yalayarak:

“Siz de karılar ne insafsızsınız! Buraya geldi geleli kız bir lahza durup eğlenmedi. Kaç gündür birikmiş işlerinizi ona çabucağın içinde gördürdünüz. Daha ne istiyorsunuz ki yap-sın? Bunun sabahı yok mu? Gelinimi zayıflatacınız.”

Emsal içerleyerek:

“Sen sus Sabire Hanım, böyle şeylere aklın ermez! İşsiz bırakırsak sonra rahata alıştır.”

* * *

Kalfalarla Sabire Hanım aşağıda sözü uzatırlar iken Neriman yukarıya, odasına girdi. Validesini de yanına çağırdı. İkisnin de yorgunluktan belleri kolları ağrıyor, tabanları

karıncalanıyordu. Bitap, birer tarafa yaslandılar. Söz söylemeye bile mecalleri kalmamıştı. Yalnız, kalfalardan o gün gördükleri muameleden şikâyetlerini beyan eder gibi suskun bir ümitsizlikle bakıyorlardı.

Neriman, Nevber'in refakatinde iken ne tahta silmiş ne çamaşır yıkamıştı. O yalnız küçük hanımı eğlendirmekle mükellefti. Şimdi de bu haneye evlatlık namıyla kabul olunmuşken kalfaların bu ettiklerine şaşıyordu.

Ana kız kâh mahzunane birbirine bakışmakta kâh yorgunluğun galebe çalmasından uyur gibi gözlerini yummak-talar iken odaya Talat Hanım girdi. İkisi de toplanarak ayağa kalktılar.

Kalfaların birkaç saat içinde bu zavallılara gördürdükleri o tahammülfersa işlerden Talat Hanım'ın katiyen haberi yoktu. Hanımların misafirlerle odada bulunmalarından istifade ederek bu yeni hizmetçilere üst katları süpürttükten sonra taşlıkları sildirmiş, bütün helaları ovdurmuş olduklarından hanımlardan [hiç]birinin haberi yoktu.

Talat Hanım evlatlık edindiği Neriman'ı Kadıköy'nden Laleli'ye kadar gelmekten hasıl olan yorgunluğunu çıkarıyor zannıyla dedi ki:

“Kızım, güzelce rahat edip yorgunluğunuzu aldınız mı?”

Neriman'ın ayakta durmaya bile takati kalmamışken:

“Sayenizde rahat ettik, dinlendik efendim.”

“Ben Fatma Hanım'a hepsini anlattım, hizmetinizin neden ibaret olduğunu o size söyleyecek. Haydi, şimdi seni beyin yanına götüreceğim.”

Hiç aklında fikrinde olmayan bu teklife karşı Neriman ne yapacağını bilmez bir hâlde şaşaladı. Kızın bu tereddüdünü görünce Talat Hanım:

“Haydi yürü kızım, yürü. İnsan beybabasından sıkılır mı hiç? Ben seni ona methettim. Daha yüzünü görmeden o da seni kendine evlat edindi.”

Neriman başını kundaklamak için yastık üzerinde duran yemeniye el attı. Talat Hanım kızın maksadını anlayarak:

“Haydi haydi, başını maşını bağlamak istemez. Böyle, ol-
duğun kıyafetle gel.”

Hanım önde, kız arkada odadan çıktılar. Sofayı yürü-
dükten sonra karşiki perdelerden birini kaldırarak loşça bir
aralığa girdiler. Hanım aralığın içindeki iki kapıdan birini
açtı, içeri girerken Neriman’ı da kolundan çekti. Biçare kız
ömründe ilk defa, yabancı bir erkeğin karşısına çıkıyordu.
Zavallının gözleri karardı, ayakları dolaştı. Odayı kesif bir
duman kaplamış gibi hiçbir şey seçemez bir hâle geldi. Beyi
bulup eteğini öpmek için göz kuyruğuyla bakındı. Minderin
köşesinde gecelik takkesi, entarisiyle, elinde kitap biri oturu-
yordu. Sakallı mıdır, zayıf mı, şişman mı, sarışın mı, esmer
mi, hasılı yüzü ak mıdır, kara mıdır, dikkat edemeksizin iler-
ledi. Eteğini aldı, öptü. Sonra arka arka yürüyerek yine geri
çekildi, durdu. Ayaklarının altında oda, başının üzerinde ta-
van fırıl fırıl dönüyor gibi geliyordu. Hicabının aşırılığından
kızardı. Şakaklarından terler dökülüyordu.

Talat Hanım’ın zevci Nihat Bey sarışın, ince bıyıklı, pem-
be yanaklı, sarı ela gözlü, yaşı yirmi dokuz, nihayet otuz tah-
min edilebilen sevimli, yakışıklı bir delikanlıydı. O gün Talat
Hanım’ın Neriman’ı zevcine evlatlık olmak üzere takdim
edeceğini söylediği zaman, Hüsna Hanım’ın kopardığı kah-
kaha pek yerindeydi; çünkü bu kız o beyin olsa olsa küçük
hemşiresi olabilirdi, evladı değil.

Talat Hanım’ın kızı bu namı vermekteki fikri başka idi.

Emsal, Nuriye Hanım’ın, Şevkefza da Ferdane Hanım’ın
hizmetine baktıklarından, Talat Hanım’ın kendine mahsus
bir hizmetçisi yoktu. Kendisi bir iki aylık da hamile idi. Ge-

rek hamilelik müddetinde gerek ondan sonra kendine candan bir hizmetçi lazımdı. Fatma Hanım hanelerine gelip gittikçe Nevber'in vefatından, Neriman'ın teessüründen, Hayriye'nin hamaratlığından, bu zavallıların artık o konakta oturamayacaklarından bahisler aç a aç Talat Hanım'ı bu ana kıza âdeta kulaktan âşık etmişti.

Bu ana kız Talat Hanım'ın pek işine geliyordu. Hayriye çocuk bezi yıkar, orta hizmetlerini, ev halkının işlerini görür. Kızı da çocuğa bakar, dikiş diker, ütü yapar, odayı toplar, döşeklere bakar, sandık sepet yerleştirir, hasılı Talat Hanım'ı derler toplar. Doğuma yakın, doğumdan sonra bir hayli müddet hanım zevcine de bakamayacak. Nihat Bey öksüz gibi kalacak. Ona da bir bakıcı lazım. Bunlardan fazla bir de dört yaşında çocuk var, Şekip Bey. O da bir dadıya muhtaç.

Talat Hanım düşünüp taşınarak bu ana kızı kendine pek lüzumlu bulmuş, ikisini de hemen alıp getirmesi için Fatma Hanım'a rica etmişti.

Hayriye ile Neriman'ın bu lüzumlarına mukabil bir mahzurları vardı: Kızın pek genç ve güzel olması meselesi... Talat Hanım, Neriman'ı kendine evlatlık kabul ederse bu mahzurun bir derece hafifleyeceğini düşünmüştü. Kocasından zaten çok emindi. Bu güvenle beraber Neriman'a evlat denirse bu tabirle Nihat Bey'in kıza karşı evlatlık nazarına bir babalık şefkati verilmiş, hissiyatının başka mecralara dökülmesi ihtimali bu suretle engellenmiş oluyordu.

Ondan başka bu evlat sözü şunun bunun vuku bulabilecek olan bazı tenkitlerine karşı da üstü örtülü bir cevap gibiydi.

"Bu güzel kız nenizdir?" denildiği zaman, "Evlatlığımızdır," cevabını vermekle kızın o aileye münasebeti, dedikoduları hükümsüz kılmaya vesile olacak surette takviye edilmiş oluyordu.

Nihat Bey, dairesinde bin beş yüz kuruş maaşlı bir kâtip-ti. Hanenin masrafları hemen tamamen kayınvalidesi Didar

Hanım tarafından ödenir, beyin maaşı kendine cep harçlığı kalırdı. Nihat'ın kayınvalidesine hürmeti, zevcesine muhabbeti ziyadeydi. Talat Hanım da kocasını tarifi imkânsız bir muhabbetle severdi. Fakat sevdasının şiddetini göstermek istemez, daima tahammül ve sükûnetle muamele gösterir, öyle beyhude kıskançlıklar, nafîle densizliklerle ne kendini üzer ne de zevcini rahatsız ederdi. Kocas, Talat'ın kendi malı olduğuna, ona diğer bir kadının sahip olmasının imkânsız olduğuna katiyen emindi. Dünyadaki kadınların en güzel-leri ayağına gelip yalvararak Nihat'a sevdalarını arz etseler de hiçbirinin emeline nail olamayacağını bilirdi; çünkü zevci nasıl etmiş etmiş, onu bu suretle iknaya muvaffak olmuştu. Beş seneye varan evlilikleri müddetince Nihat'ın henüz bir yalanını tutmamıştı. Zevcesine baktığı zaman Nihat'ın göz-lerinden şefkat, muhabbet, sadakat sanki birer maneviyat seli gibi akardı. Yahut Talat'a öyle görünürdü. Onun gözbebek-lerinde gömülü, Talat'a karşı öyle samimi bir mana, öyle bir mıknaşiyet vardı ki zevcesi ne vakit bu arzulu, cazip ba-kışlara maruz kalsa onların tesirlerinin akislerini ta kalbinde hisseder, o bakışların tesirinin kuvvetiyle baştan ayağa sarsılır, “İşte kocam beni seviyor,” cümlesiyle mesudiyetini kendi kendine tebrik ederdi.

Ağız, aldatıcı kelimelere alet olabilir, fakat gözler sırla-rına vâkıf olanları hiç aldatmaz; çünkü onlar lisan gibi ko-nuşkan değildir. Dimağ, lisanı istediği kelimeleri telaffuza zorlayabilir. Lakin gözlerin beyan vasıtaları ruhun teessür-lerini sadece, açık olarak sükûtla göstermektir. Ona pek hile sığamaz.

Zevç zevce birbirlerinin derunundaki sırrı tamamıyla bilirdi. Birbirinin kırgınlıklarını, sevinçlerini, kalplerinde gömülü bütün hazineleri birkaç bakışla anlamak melekesi-ni peyda etmişlerdi. Nihat'ın sokakta, kalemde bir şeye canı sıkılsa eve gelir gelmez zevcesi derdini bir bakışta anlar, he-men teessürünü tadile uğraşır.

Birbirini, kalplerinin derinliklerini, açılmış bir kitap gibi okuyuvermekteki bu maharetlerinden dolayı birbirine hile edebilmelerini ihtimal dışı bir husus addetmekteydiler.

Nihat lüzum olup da geceyi bir düğünde, bir misafirlikte geçirmeye mecbur olsa bu haberi zevcesine gayet üzüntüyle bildirir, hanesi haricinde zevcesinden uzak geçirdiği gecelerin kendisi için birer ıstırap gecesi olduğunu anlatırdı. Zevcesinden bu yolda bir izin talep eylediği zaman Talat Hanım zoraki bir güler yüzle, “Git beyim eğlen. Gece gündüz de benimle kapanacak değilsin ya? Erkeksin, dört ahbap görürsün, biraz çalgı dinlersin, derdin gamın dağılır. Senin eğlendiğini, gezip yürüdüğünü gördükçe kendim gezmiş eğlenmişten ziyade memnun olurum. Haydi beyim bakayım, güle güle git, güle güle gel,” sözleriyle beyini taşlık kapısına kadar uğurlardı. Nihat kapıyı kapayıp evden çıktıktan sonra Talat Hanım’ın yüreğine sebebi müphem, izahı müşkül bir yeis, bir hüznün çökerdi: Şimdi o, geceyi bensiz, yalnız başına nasıl geçirecek? Zevcinin o gece gelmeyeceğini tasavvur ettikçe hanenin derunu kendine her zamankinden daha loş, daha karanlık, daha sıkıntılı gelir, her taraf kasvetli görünürdü. İç sıkıntısını yok etmeye yardımcı olmak için dikiş, dantela, daha sair bir el işi bulur, onunla oyalanmak ister, çocuğuyla meşgul olur, fakat ne yapsa mümkün değil tamamıyla gamını defetmeye muvaffak olamazdı.

Nihayet gece yatak odasına girip de beyinin her gece oturduğu kalktığı yerleri boş, şenliksiz bulunca artık gözyaşlarını tutamaz, hazin hazin ağlar dururdu. Böyle ağlarken biri üzerine gelerek gözyaşı dökmesinin sebebini sorsa kocasının bir gecelik ayrılığına dayanamayıp ağladığını söylemeye sıkıldığı için, “Merhum pederim aklıma geldi, bilmem, yüreğimde tarif olunmaz bir hüznün var. Sebebini ben de bilmiyorum. İnsanlık hâli bu kardeşim,” derdi. Bu nafile gözyaşlarına bazen kendi de şaşarak kendi kendine, “A çılgın mıyım neyim, ben niye ağlıyorum böyle? Benden izin aldı da öyle gitti, ben yol-

ladım,” der. Biraz daha düşünerek izin verdiğine, yolladığına pişman olur, “Salıvermemeliydim, salıvermemeliydim,” sözleriyle hayıflanırdı. Meşru bir mecburiyet üzerine zevci kırk yılda öyle bir izin talep ederse bu müsaadeyi esirgemek kabil olur mu? Düşünür düşünür bunun imkânsız olduğunu kendi de tasdik eder, sonra bu çocukça düşüncelerinden nadim olur, “Adam! Sağ olsun da varsın gezsin yürüsün,” der.

O gece geçip de ertesi akşam beyin dönüş saatleri yaklaşıncı kalbini bir sevinç istila eder. Zevci geldiği zaman gayet güler yüzle karşılar. Bir akşam evvelki yeisinden, gözyaşlarından, o sıkıntılı fikirlerinden hiç bahsetmezdi.

Neriman başını göğsüne indirmiş, hicabından öyle iki kat bir hâlde karşısında dururken Nihat Bey yeni hizmetçiye bir söz söylemiş olmak için elindeki kitaptan gözlerini bir lahza ayırarak:

“Safa geldiniz kızım. Daha sen buraya gelmeden medhinle kulaklarımız doldu. Eski kapıda sana evlat muamelesi ederlermiş. Burada göreceğin muamele de ondan başka türlü olmayacaktır.”

Neriman belli bellisiz bir sada ile:

“Allah ömürler versin.”

“Sen bizi ne derece memnun etmeye uğraşırsan biz de seni o kadar hoş tutarız. Adın ne?”

(Titrek bir sada ile) “Neriman.”

“Oo, Neriman pehlivan demektir. Sen o kadar kuvvetli misin?”

Neriman büsbütün kızardı, hiç sesini çıkarmadı.

Nihat Bey kızın pek ziyade sıkıldığını gördü. Karşısına ilk çıkışında ondan ziyade sıkılmak istemeyerek, “Yorguna benziyorsun, haydi odana git de rahat et,” sözüyle izin verdi. Neriman, beyle hanımı birer defa daha etekleyerek dışarı çıktı. Nihat Bey gözlerini yine kitaba dikti.

Talat Hanım izah bekleyen bir tebessümle:

“A bey, kitabı elinizden bırakınız şimdi. Kızımı beğendiniz mi beğenmediniz mi, ona dair iki çift söz söyleyiniz...”

Nihat Bey zihnî mütalaada olduğunu belli eder bir dalgınlıkla:

“Zararsız, akça pakça bir kız.”

“Söyleyip söyleyeceğiniz bundan ibaret mi?”

“Huyunu bilmem, tabiatını bilmem. Bir dakika kadar ancak yüzünü gördüğüm bir kız için bundan fazla nasıl mütalaa beyan edebilirim?”

“A, iyi kız, pek iyi kız doğrusu.”

“İyiliği kötülüğü hakkında şimdilik bir şey denemez. Beş on gün geçsin, işine, dirayetine bakalım, sonra fikrimi söylerim.”

Talat Hanım kaşlarını çatarak:

“Adam, a bey, dikkatle kızın yüzüne bile bakmadınız. Ben Hüsna Hanım’a dedim ya! ‘Dünya güzeli bile olsa bizim bey başını kaldırıp da bakmaz’ dedim.”

(Tebessümle) “Bu sözü ne münasebetle söylediniz?”

Talat Hanım tereddüt içinde hırkasının ucuyla oynayarak:

“Hiç.”

“Nasıl hiç? Hele hele... Ne yolda bir söz cereyan etti de siz Hüsna Hanım’a öyle dediniz?”

“Bana hepsini söyletecek misiniz?”

“Elbette.”

“Canım, Hüsna Hanım bu kızı görünce ‘Kimdir?’ diye sordu. Ben de ‘Evlatlığım’ cevabını verdim, güldü. ‘A hanım,

senin hiç bu kadar evladın olur mu?’ dedi. ‘Olur, olmaz sizin ne vazifeniz? Ben onun anasıyım, bey de babası,’ dedim. Hemen gülerek ‘A, sen bu kızı beye çıkaracak mısın?’ diye taaccüp etti de ben de işte bu münasebetle o sözü söyledim.”

(Yine gülerek) “Hoppala... Daha kız eve adımını atar atmaz söz peyda olmaya başlamış, gördünüz mü? Aman bu kadınlar, demek Hüsna Hanım’ın bana karşı kötü bir bakışı var.”

“Hüsna Hanım lakırdısını bilir mi! Ağzına ne gelirse söyler. Benim kocama emniyetim olduktan sonra kim ne söylerse söylesin.”

“Sizin bana emniyetiniz o kadar büyük mü?”

“Büyüktür zahir...”

(Latife tebessümüyle) “Hanım, size doğrusunu söyleyim mi?”

“Söyleyiniz.”

“Kocaya o kadar emniyet caiz değildir.”

“Aman bey, böyle şaka istemem. Siz de bunu dedikten sonra neme lazım benim, ben de bu genç kızı gönderiveririm. Bize hizmetçi lazımsa yaşlıca, gudubet bir şey getirtirim.”

Nihat Bey kitabı elinden bırakıp birkaç kahkaha salıvrerek:

“Bana olan emniyetiniz bundan ibaret miydi? Hani ya ‘Ben beyime güvenirim, dünya güzeli bile olsa benim üstüme sevmez,’ diyen siz değil misiniz? Fikrinizi ne çabuk değiştirdiniz.”

“Siz öyle söyledikten sonra ben yine itimadımda inat edersem ahmaklık etmiş olmaz mıyım?”

Nihat Bey yerinden kalkıp sevdalı nazarlarla zevcesinin yanaklarını okşayarak:

“Emin olunuz güzelim, emin olunuz. Benim gönlüm, muhabbetim, aşkım, sizin varlığınızla ayaktadır. Siz olmasanız o hislerden bende eser bile kalmaz. Emin olunuz sizden başka bir kadın gönlümde bir yangın husule getiremez. Bütün kadınlara karşı hissettiğim şey bir soğukluktur. Gönlüm sevebilmek, ısınabilmek için muhabbetinizin hararetine muhtaçtır. Bu hâl kendi tarafımdan size karşı gösterilen bir fedakârlık değildir. Sizden başkasını sevemem ki, elimde değil. Bu, benim tercihim aşıyan bir hâl... Hizmetçi parçaları için bana bu hakaretleri eden kadınlara karşı beni müdafaa edecek yine sizsiniz Talatçığım.”

“Canım, bir erkek sevecek olduktan sonra evdeki hizmetçi mi sever! Erkekler sokakta ne güzeller görürler. Onlar öyle bir şeye niyet etmesinler, yoksa...”

Zevce zevce yekdiğerine öyle sevdâ yüklü nazarlar fırlattılar ki muhabbetlerindeki ve iddialarındaki doğruluğu ispat için o bakışlardan daha aşikâr bir delil aramak abesti.

O gece müsterih ve mesut bir uyku geçirdiler.

* * *

Ertesi sabah Nihat Bey’in kahve fincanını eline yeni hizmetçi Neriman verdi. Kızın elinden kahveyi alırken, bey o gece zevcesiyle aralarında açılan meseleyi hatırladı. Öyle bir bahse değeri olup olmadığını anlamak için Neriman’ın yüzüne bu defa dikkatle baktı. Fevkalade güzel buldu. Hatta o efsunkâr güzelin sihrinin kuvvetine uzun müddet maruz kalmaya tahammül edemediği için çarçabuk bakışlarının istikametini değiştirmeye mecbur oldu. Şaka değil, kız güzeldi, çok güzeldi.

Tevekkeli değil, evlatlık namını vermeyince bu kızı kocasının karşısına çıkaramayışında meğerse iş varmış. Evlatlık namı verilmekle de tehlikenin önünün pek alınamayacağını imayla Hüsna Hanım’ın salıverdiği kahkahalar da o kadar beyhude değilmiş.

Fakat ne olmak ihtimali var? Kız ne kadar güzel olursa olsun, ateş olsa Nihat'ı yakamaz. Nihat çocuk mudur? Kendisi için hakiki saadetin aile saadetinden başka bir şey olmadığını bilir.

Aile saadetini ihlal edecek şeylerden daima uzak durur.

Nihat'ın zevcesine karşı verdiği muhabbetin teminatı sahi midir? Hakikaten Talat'ın üzerine diğer bir kadın sevebilmek iktidarından mahrum mudur?

İşin bu tarafı tetkike şayandır. Hiçbir erkek hayat devam ettikçe sevdasının tamamını yalnızca bir kadına vermek yaradılışında doğmamıştır. Tek kadına düşkün olup onunla yaşayanlar, maşukasından başkasını gözleri görmeyenler, yalnız o seçtiklerini sevmek isteyen erkekler de vardır. Lakin bu hâl bazı engellerin tesiriyledir. O engeller bertaraf olunca erkeğin gözü yine hariçte dolaşmaya başlar. Kadınların erkekleri idare fenninde en mahirleri işte bu engelleri icada muktedir bulunanları, zevçlerini kendilerinden uzun bir müddet usandırmamaya muvaffak olanlarıdır. Bu pek müşkül bir meseledir. Bu fennin öğrenileceği bir mektep yoktur. Bu bir yaradılış maharetidir. Fakat ne yazık ki binde bir kadında bulunmaz, hele evlilik müddeti dört-beş seneyi aşmış bulunursa zevcin iradesi bütün bütün güçleşir. O kocada yasak meyveye bir düşkünlük peyda olur. Onun oradan arzusunu, elini kesmek her kadının harcı değildir.

İşi hovardalığa vuran erkekler de nev'i nev'idir. Birtakımı zevcesini, ailesini mukaddes addeder, o kutsiyete karşı kendini daima hürmete borçlu bilir. İnsanlık icabı ara sıra hovardalık kaçamaklığında bulunur ama bunu gizli yapar. Öyle bir harekette büyük bir suç, bir günah işler gibi bulunur. Bu fiilini ailesinden büyük bir korku ve ihtiyatla saklar. Böyle kocalardan aile halkına pek o kadar zarar gelmez. Bu gibileri zevk ve şehvete mağlubiyet devri geçince durulurlar.

Asıl korkulan kocalar aile kutsiyetini takdirden aciz bulunup hayatın saadetini arzu ettikleri nazeninin korkusuzca arkasından koşmaktan ibaret zannedenlerdir. Bunların işleri gizli kapaklı değildir. Bunlar aile saadetleriyle zati saadetleri arasında maddi manevi bir rabıta göremeyecek kadar basiretsiz olanlardır. Bu gibilerden hiçbir kadına hayır gelmez.

Nihat Bey ailenin kutsallığına hürmeti olan genç zevçlerdendi. Zevcesini gece gündüz, ondan başka bir kadın sevebilmek istidadından mahrum bulunduğuna iknaya uğraşmaktan geri kalmamakla beraber, arada kaçamaklarda bulunurdu. Talat Hanım zevcinden katıyen emin bulundukça, o bir şey sezmedikçe, bir şeyden şüphelenmedikçe Nihat, bu hareketinin büyük bir cinayet addolunamayacağı fikrinde idi.

Bu gizli ve nadir havailikleriyle beraber zevcesine olan muhabbeti ciddi ve samimi idi. Ne vakit böyle bir hercailikte bulunsa bu hareketinin arkasından şiddetli bir nedamet hissederek, vicdan azabı çeker, bir daha öyle fiilde bulunmamaya kendince söz verir. Hanesine dönünce, o samimi, o mıknaş gibi nazarlarıyla zevcesini sevdaya gark eder. Fakat yine o an ve saat gelince kabahatini tekrardan da kendini alamazdı. Yine o hareketi takip eden nedametle gözlerine bir bakış samimiyeti, bir ikna edici çekim gelir. İşte o bakışlarıyla zevcesini yine aldatmaya muvaffak olurdu.

* * *

O gece Neriman yatmak için odasına çekildi. Ana kız döşeklerini serdiler. Neriman döşeginin ucuna oturdu. Hazin hazin ağlarken içeriye Fatma Hanım girdi. Kızı yine öyle gözyaşı dökmekte bulunca azarlayan bir sesle:

“Yooo bak Neriman, çılgınlık lazım değil. Nevber öldüyse öldü, onun durduğu yerlerde, gezdiği odalarda kalmaya yüreğın tahammül edemedi. İşte konağı değıştirdik. İşte denizliğin lüzumu var mı ya?”

“Ben şimdi sade Nevber’e ağlamıyorum. Kendi hâlime de ağlıyorum. Ana baba gibi bildiğim bir ailenin içinden çıkıp o acının üzerine böyle hiç bilmediğim, görmediğim bir yere kapılanmak kolay mı ya?”

“Kolay değilse kızım bunu sen kendin istedin. Ne var? Ne oldu? Bu yeni efendilerini beğendin mi? Bunlar da sana evlat dediler.”

“Allah ömür versin, hanımdan hoşlandım. İyi hanım, canım sevdi. Beyefendi de nazik.”

“Öyle ise zorun ne?”

“Kalfaların kahırları çekilir gibi değil. Dün bize ettikleri muameleyi, gördürdükleri işleri siz bilmiyorsunuz. Siz odada otururken bize evi yukarıdan aşağıya temizlettiler. Daha geldiğimiz ilk gününde helaları yıkattılar.”

Fatma Hanım iki eliyle dizlerine vurup dövünürken:

“Helaları mı yıkattılar? Hele şu edepsizlere bak! Bu işten hanımların hiç haberleri yok. Sen merak etme kızım, ben hanımlara söylerim, onların terbiyelerini verdirtirim.”

“Bir de bir köylü kadın var. İkide birde, ‘Seni kendime gelin yapacağım,’ bilmem ne diye, münasebetsiz münasebetsiz söyleniyor. Pek gücüme gidiyor.”

“A Sabire Hanım, alık kadın! O bir çocuk kadar saf yüreklidir. Ne söylediğini bilmez ki, hiç onun sözüne kızılır mı? Bunlar keder edecek şeyler değil kızım. Kalfalar ettikleri bu ilk muameleyi bir daha tekrar edemezler. Senin hanımın Talat Hanım, beyin de Nihat Bey. Onlara, istersen hanım de, bey de, istersen ana baba de. Sana bu hitapları kullanmaya kadar izin verdiler. Daha ne istiyorsun yavrum. Talat Hanım’ın huyu gayet sakindir, yumuşak başlıdır. Beyini çok sever. Fakat biraz tembelcedir, şöyle eteği belinde, atik tctik, derli toplu bir kadın değildir. Günler haftalar geçer bir başını taramaz, öyle salkım saçak gezer. İşte sen bunu derleyip top-

layacaksın, işin bundan ibaret. Kalfaların dediklerine bakma, köylü karısının sözlerine de hiddetlenme, hepsi de halt etmişler. Haydi bakayım, güzel güzel yat uyu. Merak etme yarın ben hepsini hanımannene anlatırım. Kimse sana bir daha öyle muamelede bulunamaz.”

Bu nasihatleri, bu teminatı verdikten sonra Fatma Hanım odadan çıkar. Neriman kalkar, oda kapısını sürmeler. Kızın bu yorgunluğu, uykusu bütün yeislerine, kederlerine galebe eder. Döşegine uzanır, biraz içi geçerken küt küt oda kapısı vurulur. Kız gözlerini açar. İlk uykunun sersemliğiyle kendini birdenbire toplamayarak “Kimdir o? Ne istiyorsunuz?” nidasıyla seslenir.

Dışarıdan azarlayan bir sada:

“A, terbiyesizin zoruna bak. Kapı vurulunca mahalle karıları gibi ‘Kimdir o?’ mu derler? Hemen kalkarlar, açarlar.”

Biçare Neriman, sendeleye sendeleye kalkar. Oda kapısını açar. Bir de bakar ki elinde fiske¹⁷ şamdan, Emsal Kalfa kapının önünde duruyor. Bu kalfalar Neriman’ı gündüz o kadar çalıştırdıktan sonra şimdi gece uykusuna da rahat vermeyecekler.

Emsal müthiş bir çatıklıkla:

“Kız ne o, çarçabuk zıbardınız mı? Tavuk musunuz ayol? Kalfalar yatmadan hizmetçiler uyur mu? Yarın akşam benden izin almadan yatmayacaksın. Neyse bu akşam ahmaklığına, mankafalığına verdim. Haydi, saçını başını topla, hırkanı giy. Seni büyük hanımefendi çağırıyor.”

Ne denir? İtaatten başka çare var mı? Büyük hanımefendi çağırıyormuş. Acaba ne yapacak? Kızcağız başını toplar, hırkasını giyer, Emsal’in arkasına düşer. Nuriye Hanımefendi’nin odasına giderler. Hanımefendi başını çemberlemiş, döşegine girmiş. Eliyle Neriman’a döşegin yanındaki ufak minderi işaret ederek:

17 Baş parmakla işaret parmağının uçları arasına alınabilecek miktar

“Gel kızım, şuraya otur.”

Neriman sıkılarak oturur.

Hanımefendi:

“Acık daha gel, acık daha, yanaş kulaklarım nezleden biraz ağır işitir de.”

Neriman biraz daha yaklaşır.

Hanımefendi:

“Senin için okuryazar dediler.”

“Bir parça efendim.”

“Destan bilir misin?”

(Şaşırarak) “Hayır.”

“Kıta.”

“Hayır.”

“Öyle ise kızım Neriman, bana güzel bir masal söyle. Sen söylerken masalın yarısında ben uyuyuverirsem, usul ile yorganımı sıkıştır, kandili yak, oda kapısını çek, sen de odana git. Rahat uyu e mi kızım!”

Zavallı Neriman o akşam ne büyük derde çatmıştı. Bir taraftan Nevber’in acısı, diğer taraftan o günü çektiği yorgunluk biçarede masal söylemeye değil, kendine hitap edilen sözü bile anlamaya iktidar bırakmamıştı. Hepsine neyse ama uykudan kalkıp da masal söylemek zavallıya pek tahammül-fersa geldi. Kızcağız bir iki dakika kadar düşündü.

Nuriye Hanım:

“Haydi kızım başla. Aklına hiç masal gelmiyor mu?”

“Gelmiyor efendim.”

“Çocukluğunda hiç masal söyleşmez miydiniz? Benim tabiatım böyledir. Masalsız uyuyamam. Ya biri söylemeli ben

dinlemeliyim, ya ben söylemeliyim o dinlemeli. Benim masallarım uzuncadır.”

Neriman için bir masal söylemek hanımefendinin uzun masalını dinlemekten ehven olacak. Kızcağız olanca çocukluk hatıratını toplamaya uğraşarak:

“Efendim, aklıma bir tane geldi.”

“Başla, dinliyorum.”

“Bir kış günü kar yağmış yağmış, her taraf bembeyaz kesilmiş.”

“A Neriman, sen nafiye hiç iyi masal söyleyemeyeceksin. Masala tekerlemeyle başlarlar. Şimdiki yeni romancılar gibi ‘Bir kış günü kar yağmışmış’ diye damdan düşer gibi girişmezler. Kar yağmış diye başladın, soğukta dağda kalan oduncu hikâyesini mi söyleyeceksin?”

“Evet efendim.”

“A, ben onu bilirim.”

Neriman bir müddet daha düşündükten sonra diğer bir masala başlar, hanımefendi onu da bilir. Zavallı kız yeis içinde düşünerek nihayet der ki:

“Efendim ‘Üç Dullar’ hikâyesini biliyor musunuz?”

“Hayır, o nasıl hikâye imiş bakayım?”

“Vaktiyle üç dul kadın varmış. Kimseleri olmadığı için bir mahallede müştereken bir odalı mini mini bir ev tutmuşlar. Bekâr dikişi dikerler, peynir ekmek yiyerek her hâlde geçirirlermiş. Üç gün böyle, beş gün böyle, artık bu zavallılar peynir ekmek yemeden bıkmışlar. Bizim kısmetimiz acaba ne taraftan zuhur edecek diye düşünürlerken bir gün kapılarının önünden ‘Fal bakar’ diye bağıra bağıra torbası arkasında bir çingene karısı geçiyormuş. Birbirlerine ‘A kardeş, şu karıyı çağıralım da falımıza baktıralım,’ demişler. ‘Huu falcı

falcı!’ diye pencereden çağırmışlar. Kapıyı açmışlar, karıyı içeriye almışlar. Karı ‘Avucuma birer onluk koyunuz, fallarınızı söyleyeyim,’ demiş. Dulların o günü ekmekleri varmış, katıkları yokmuş. Zavallılar katık paralarını karının avucuna koymuşlar.”

Hanımefendi:

“Hay alık karılar hay! Baksana, boğazlarına yemiyorlar da paralarını çingeneye veriyorlar. Ee, sonra?”

“Sonra efendim, karı bu dullardan yaşça en büyüğünün falından başlayarak birer birer söylemiş.”

Falcı karının sözlerini Neriman muntazam söylediği için Emsal Kalfa odanın bir köşesinde kendi kendine homurdanarak:

“Tıpkı çingene karısı gibi söylüyor, bu ana kızların asılları falcı mıdır nedir kim bilir? Küçük hanımefendi de aradı taradı da kendine tamam evlatlık buldu. Şu kız güzel fal biliyor. İnşallah sabah ben de kendime baktırayım. Altı ay evveli baktırdım, yine böyle bir çingene karısıydı.”

Neriman üç dullar hikâyesini söyler, söyler, söyler. Dinleyenlerine de kendine de uyku gelir. Neriman bir müddet daha sayıklaya uyuklaya masalda devam eder. Nihayet hanımefendiyle kalfa âdeta horlamaya başlarlar.

Birinin ince ince, diğerinin kalın kalın horultuları nahoş bir ahenk teşkil eder. Dinleyenlerinin böyle ağır bir uykuya varmalarını Neriman savuşmak için münasip bir vakit addederek masalı keser. Yavaşça hanımefendinin yorganını sıkıştırır, kandili yakar, başını mindere dayayarak uyuyakalmış olan Emsal’e yavaşça, “Kalfa, ben gidiyorum,” dedikten sonra onun bu ihtarını işitip işitmemiş olduğuna pek emniyet vermeksizin odadan çıkar.

Evlatlık namı altında başlayan bu yeni hizmetçilik hayatı Neriman'a başlarda pek ağır geldi. En hafif hizmeti geceleri uykularını davet etmek için kendine masal söyletmek olan Nuriye Hanım'ın densizlikleri, kalfaların hasetleri, edaları, azarları, hanımlık taslayışları kızcağızı bir müddet canından bezdirdi. Hatta birkaç defa tahammülü son bularak Fatma Hanım'a, "Fatma Hanımcığım artık dayanamıyorum. Ne olursa olsun bana bir başka kapı bul, çekemeyeceğim," diyeceği geldi. Fakat o hanede muamelelerinin iyiliğine karşı cidden şükran borçlu olduğu biri vardı: Talat Hanım. Bundan gördüğü gönül almalar, iltifat, kadirşinaslık her türlü tahminin fevkinde zuhur etti. Her hareketinde gösterdiği hayırseverlik bir hizmetçiye, bir ahretliğe değil ancak öz evlada yapılabilir. Hanımın bu lütufkârlığına karşı bir yerde ona sıkıntı vermek demek olan, "Kalfalar bana şunu dediler, Nuriye Hanım falan muamelede bulundu," yolunda şikâyetler etmekten sıkılırdı. Onlardan her ne türlü reva olmayan muameleye hedef olsa katlanmaya uğraşır, tahammüle kuvveti kâfi gelmediği zamanlar gizli bir mahalle çekilerek ağlar, şayet bu gözyaşları bir diğeri tarafından görülür de ağlama sebebi sorulursa merhume hanımı Nevber'in yakıcı hatırasıyla ağladığını ifade edip sözü kapatırdı.

Talat Hanım cidden bir evladın temayüllerini, arzularını, hareketlerini tetkik eder gibi Neriman'ın bütün hâllerine dikkat ede ede yavaş yavaş her şeyi anladı. Biçarenin o hanedeki eleminin sebeplerini ve şikâyeti olabilecek rahatsızlıklarını öğrendi. Kalfaları, birer hanım tavrıyla bu kıza iş buyurmaktan men etti. Geceleri görecektir daha mühim işleri bulunduğunu vesile ederek, tahammülünü tüketen, Nuriye Hanım'a yatağı başında masal söylemek hizmetinden de kurtardı.

Neriman'ın gönlünü okşayan "kızım" kelimesinden başka bir isimle hitap etmez, güç bir iş buyurmaz, kızın gördüğü işlerde cahilliği sebebiyle bir eksiklik de olsa azarlamak şöy-

le dursun, o noksanı yüzüne vurmaktan bile çekinir, yapılan her işi beğenmiş görünür, aylığından başka sık sık paralar verir, endamına, simasına, rengine yaraşacak basmalardan, yünlülerden kumaşlardan elbiseler yaptırtır, rengini biraz kaçık, çehresini biraz mahzun görse kırgınlık sebebini anlamaya uğraşır, yeisini gidermeye çabalar.

Neriman da bu inayetlerine mukabil hanıma olanca deruni samimiyetiyle kalpten bağlanmıştı. Her emrini canla başla ifaya koşar, onu memnun etmek için gözünü budaktan sakınmaz, hanımının sevinciyle sevinir, yeisiyle kederlenirdi.

Az müddet zarfında hanım hizmetçi, daha doğrusu bu ana kız birbirlerine o kadar alıştılar ki Talat Hanım'ın, zevci Nihat Bey, mahdumu Şekip'ten sonra bu dünyadaki en sevdiği, en vefalı dostu Neriman oldu. Neriman da Nevber'i yavaş yavaş unutarak sevdasını tamamıyla bu yeni hanımına sardır-
dı. Zaman geçtikçe birbirinin ahlakını o kadar öğrendiler, birbirlerinin nabzına göre şerbet vermeye o mertebe alıştılar ki,

Talat Hanım'ın bir şeye canı sıkılsa hanımın bu sıkıntısını hâlinden, tavrından bakışından, duruşundan en evvel Neriman anlar, yeisini giderecek tesellilerin en kuvvetlilerini, o bulur söylerdi.

Dört beş ay geçti. Orası doğma büyüme kendi hanesi imiş gibi Neriman hanımlarına tamamıyla alıştı, açıldı. Artık zekâsını, dirayetini, becerikliliğini meydana koymaya, Emsal ile Şevkefza'ya hizmet emretmeye, Talat Hanım'ın canını sıkacak harekâta bulunurlarsa onları azarlamaya bile başladı.

Artık iki kalfa bir köşede baş başa vererek dertleşmekten başka bir şey yapamaz oldular. Birbiriyle şöyle hasbihâl ederlerdi:

“Yeni geldiği günü bu kızın hâlinden hiçbir şey anlayamadık. Onu alık zannettikti. Meğerse alık biz kendimiz imişiz. Ne çok bilmiş imiş...”

Neriman'ın hazırcevaplığı, izanı, akıl ve zekâsı yalnız o hane derununda değil o mahallede bile yayıldı.

Nuriye Hanım arşını doksan yahut yüz on paraya basma falan aldığı zaman hesaplatmak için Neriman'ı çağırarak:

“Kızım sen akıllısın, şunu bana hesaplayıver. İşin içine arşın başına on para, otuz para girince zihnim dolaşüyor, bir türlü hesabın içinden çıkamıyorum. Şu basmaları, kumaşları, iki kuruşa üç kuruşa, dört kuruşa verseler de insan bu alış-verişte zihni karışmadan aldığını verdiğini bilse olmaz mı? Nedir o üç kuruş otuz paraya. Otuz parası ne oluyor canım? Zihin dolaştırmadan başka neye yarar?”

* * *

Neriman'ın yalnız beyefendi ile olan muamelesi biraz acayıpti. Sabahleyin kahvesini pişirip eline vermek, kalem-den gelince her akşam çıkardığı elbiselerini süpürüp dev-şirmek, çamaşır değiştireceği günler mendilinden çorabına kadar olan bütün giysilerini getirip bohça ile önüne koymak artık Neriman'a ait hizmetlerden olmuştu.

Hanımın yavaş yavaş kendine yüklediği bu hizmetleri kız, tam bir edeple icra eder, bir şey alıp verirken başını kaldırıp da Nihat Bey'in yüzüne bile bakmazdı.

Karşısında akşam sabah böyle güzel bir kızın dolaştığını görmek, Nihat için bir müddet ferahlık sebebi oldu. Onu görünce kalbi ferahlanıyor, gözleri nurlanıyordu. O neşenin tesiri ile tuhaf tuhaf söyleniyor, zevcesiyle latifeler ediyor, çocuğunu her zamankinden ziyade seviyor, okşuyor, her hareketinde acayıp addolunacak bir ferahlığın alametleri görülüyordu. Nihat'ta muharrirlik istidadı da vardı. Ufak tefek makaleler, hikâyeler karalar, bunları gazetelerde neşre pek cesaret edemeyerek bir tarafa atardı. Birkaç defa uzunca roman yazmaya bile heves etmiş, bazılarını yarıya kadar yazmış, fakat hiçbirini tamamlamaya muvaffak olamamıştı. Bir mevzu tayin eder, onu hakiki hayalî birtakım maceralarla

tezyine uğraşır, başlamadan evvel bu hayalleri kendine pek parlak gelir, zihninden tasarladığı şekliyle hikâyeyi tasvire başlarsa eserin gayet mükemmel olacağına hükmeder, lakin yazmaya başlayınca her sayfada roman şaşaasını ve tasavvurundaki mükemmelliğini kaybediyor gibi gelir, sayfalar çoğaldıkça eserin ruhunda bir donukluk ortaya çıkar, mevzu inceliğini, ehemmiyetini, açıklığını kaybeder, nihayet o parlak başlangıç hayalleri zihninde bütün bütün söner, kendine de tahammülfersa bir bıkkınlık gelir, o hikâyeyi de götürür kütüphanesinin bir gözüne atardı.

Nihat keman da çalardı, musiki fenninde çok geniş ilim ve maharet sahibi değildi. Malumatı basitti, fakat o fende fitrat ona büyük bir istidat bahşetmişti. Görgüsü sırf ameli gibiydi. Parmakları kemanın perdelerinde o fennin hiçbir işaretnamesi beyanında tarifî kabil olmayan öyle bir nazik titreşimle dolaşır idi ki bazen hangi makamların seyirlerinde gezindiğini kendi de bilmediği hâlde yaptığı nağmeler dinleyicilerini mest eden bir tesir içinde bırakırdı.

Neriman musiki aletleri içinde kemana bayılırdı. Kadıköyü'nde henüz Nevber'in refakatinde iken kapının önünden kemençeli dilenci geçtiği zaman meşguliyeti her ne ise hemen bırakır onu dinlemek için pencerelere koşardı.

Şimdi Nihat Bey'in kemanını çalgıdan ziyade bir zırlıtya benzeyen kör dilencinin kemençesiyle mukayese etmek asla kabil değildi. Bey pek güzel çalıyordu. Neriman o pürüzsüz, kıvrak, o yanık nağmeleri işittiği zaman sebebini kendi de pek anlayamadığı bir teessürle kalbinde garip bir helecan, bütün asabında hafif hafif titremeler hissediyordu.

Bey keman çalarken kız bazen yavaş yavaş gelir, oda kapısının arkasından çalgıyı dinler, dinlediği esnada yüreği titrer, bir şeyler olur. Hissettiği şevk ve sevinç hâli midir, yeis ve hüznü mü fark edemez... Nevber'i hatırlar, ağlar. Gözyaşı dökerken gönlünde garip bir genişleme peyda olur. Pembeli

sarılı bahar çiçekleriyle bezenmiş geniş ufuklar içinde çemenzarların tasavvuruyla bunların ortasından koşmak ister. Gözleri hazin damlalarla nemli iken dudakları neşe dolu bir tebessüm ile titrer görünür, gözyaşlarında acayip bir sevinç, neşesinde garip bir hüznün hisseder. Sanki gönlü büyür, bu içinin ferahlığını boşaltacak çiçek rayihaları ile dolu, huzur veren bir hava ister. Kapının arkasından hemen kaçır.

* * *

Neriman'ın o hanedeki varlığıyla Nihat Bey'de peyda olan iç ferahlığının yavaş yavaş derecesi taşmaya başladı. Beyde garip bir hâl vardı. Gönlü bir şey istiyordu fakat ne istediğini kendi kendine bile pek açıkça izah edemiyordu. Neriman sabah hizmetine ait vazifelerini ifa etmek üzere odasına geldiği zaman kızı yanında her zamankinden fazla tutmak için nasıl vesileler icap edeceğini bilemiyordu. İşleri uzatıyor, yapılan şeyleri beğenmiyor, bunların birçoğunu tashihe muhtaç görüyor, uzun uzadıya tariflere giriyor, "O öyle olmaz, böyle olmak lazım gelir, dediğim gibi olması lüzumunun sebebi de şudur," kabilinden tutturduğu boş işleri uzattıkça uzatıyor, fakat ne yapsa, ne dese yine söz bitiyor, bahis kesiliyor; çaresiz, kızın odadan çıkması lazım geliyordu.

Kız, değiştirmek için çamaşır getirdiği zaman, bey iç fanilasının düğmelerini muayene ederek:

"Bizim hanım bu fanilaları sokaktan hazır alıyor, değil mi Neriman?"

"Evet efendim, fanila evden yapılamaz ki."

"Pekâlâ, ama şunun düğmelerine bir kere baksana, ne kadar pot dikilmiş. İliklerle bir hizaya getirilmemiş ki."

(Muayene ederek) "Pek pot değil ama efendim."

"Nasıl değil? Onlar öyle yamru yumru göğsümü acıtıyor, o düğmeleri sök. İliklerin tamam mukabillerini bul da dik."

Neriman dışarıda dikip getirmek üzere fanilayı alır. Oda-
dan çıkarken Nihat Bey sorar:

“Nereye ya?”

“Dikip getireyim efendim.”

“Hayır, burada dik. Dikerken ben göreyim, yine bir yanlışlık olmasın. Şaka değil, göğsümü acıtıyor.”

Kızcağız dikiş edevatını alır gelir, odanın bir kenarına oturur. Öyle göğsü rahatsız edecek kadar büyük bir potluk görmediği düğmeleri birer birer söker. O esnada Talat Hanım içeri girer. Neriman’ı dikişle meşgul bulunca:

“Nedir o kızım? Fanılanın düğmeleri mi sökülmüş.”

“Hayır, potmuş, beyin vücudunu rahatsız ediyormuş da.”

Talat Hanım şaşkınlıkla gülerek:

“A, daha neler! Beyinki de çocukluk. Onun neresi pot ayol? Kaç defa giyildi, yıkandı, yine giyildi. Potluğu yoktu da şimdi mi potlandı. Bey, kıza nafile eziyet ediyorsunuz.”

Nihat Bey itirazını haklı göstermek için bir münasip cümle arayarak:

“Hanım, fanılalar yıkandıktan sonra kendilerini çekiyorlar mı, büzülüyorlar mı bilmem. İlik tarafları yamru yumru oluyor.”

“Acayip şey, acayip şey...” sözüyle Talat Hanım gülerek dışarı çıkar. Neriman düğmeleri dikerken Nihat kızın başucundan eğilir, “Düğmeyi azıcık daha şu tarafa çek, bu tarafa al,” gibi itirazlarla dikiş işlemini mümkün olabildiği kadar uzatır. Nihayet iş biter, kız fanilayı minder üzerine bırakır. Artık dışarı çıkmaya davranırken Nihat:

“Baksana Neriman.”

“Efendim?”

“Şey, bir şey soracaktım. Şimdi aklımda idi. Hay kâfir şeytan hay!”

Bey en ziyade uzamaya müsait bir bahis bulmak için düşünür, düşünür. Kız bir müddet bekler. Nihayet dışarı çıkmak üzere iken Nihat:

“Dur gitme kız, dur. Aklıma geldi. Şey, validen turşu kurmasını bilir mi?”

(Biraz düşünerek) “Bilir zannederim efendim.”

“Aşçı kadın birkaç defa kurdu, iyi olmadı. Turşuyu pek severim, fakat temiz kurulursa. Sokak turşusu kirli olur, onu istemem. Bizim valide de kurar, mutfığa iner, bir hazırlık bir kıyamet... Bir hafta kulaklarımız turşu bahsiyle dolar. Nihayet kurulur biter, şişelerde durur, durur. Vaktini bulur turşu olur, yenmek zamanı gelir, sofraya getirirler, tadar bakarım ki bir şey değil. Lakin ne çare, valide kurmuş olduğu için bir şey denmez, ister istemez beğenmek lazım gelir. İyi kurarsa sen validene söyleyen de kursa.”

“Baş üstüne, söyleyeyim efendim.”

Kızın yine gitmeye davrandığı esnada Nihat Bey:

“Dur Neriman, turşunun içine bir şey korlar. Ne idi onun adı?”

“Kereviz.”

“Değil.”

“Sarımsak.”

“Değil.”

“Kırmızıbiber.”

“Değil. Bir nebat ismi...”

“Bilemiyorum efendim.”

“Hani yaprakları dereotu gibi küçük küçük olur.”

“Bir de tuhaf kokusu vardır. Zaten onu da kokusu için korlar ya. Aklına geldi mi?”

“Hayır.”

“Ben de bulamıyorum. Çidene diyeceğim geliyor.”

Beş dakika geçer. Aradığı o nebatın ismi bir türlü beyin aklına gelmez. Yine kız dışarı çıkmak üzere iken Nihat sevinerek:

“Hah buldum, buldum, rezene, rezene. Ay Allah müstehakını versin. Bu isimden o nebatı şimdi sen de hatırladın ya?”

“Evet efendim, öyle bir ot olacak.”

Nihat Bey lügate bakarak:

“Evet, rezene ‘raziyane’nin kısaltılmışı imiş. Bunun da yabanisi, bostanisi olurmuş. Turşularda kullandıkları hangi nev’iden olacak?”

“Bilmem.”

“Sen bilmezsen annene sor da bana haber getir. Ona göre aratıp buldurayım.”

Neriman validesinin yanına kadar gidip gelerek:

“Validem de bilmiyor efendim.”

Nihat düşünerek:

“Ya işte onu öğrenmeli. Turşuya bostanisi mi kullanılacak, yabanisi mi?”

Neriman’la birkaç gün bir konuşma vesilesi bulmak için artık Nihat Bey bu bahsini uzattıkça uzatır, bu sözün uzamasına imkân kalmayınca ona benzer bir diğerini bulup çıkarır.

* * *

Evlatlık sözünü aşkın önünde kuvvetli bir engel zannıyla zevcine bir tam bir emniyet gösteren saf Talat Hanım’ın bu

itimadını suistimal ile Nihat, Neriman'ı seviyor muydu? Onu kendi de bilmiyordu. Pek az devam eden zannı müddetince Neriman gibi hizmetçilere karşı bir cazibe hissedilebilir, lakin onlar samimi manada bir aşkla sevimlemezdi. Çünkü bir hizmetçi parçasının ne ehemmiyeti olabilir? Hanımın beyefendisi, hem de Nihat yaşta güzel bir beyefendisi hizmetçiye ne vakit rağbet gösterse bu arzuya karşı o kız ne kadar güzel, ne derece gönlü tok mizaca sahip olursa olsun pek uzun müddet mukavemet gösteremez zannında idi.

Nihayet Neriman'ı sevmiş olsa muvaffakiyetinin husulünden hiç şüphe etmiyordu. Beyefendinin ailenin kutsiyetine de hürmeti vardı. Böyle bir sevdaya düşmüş olsa evvela zevcesinin güvenini suistimal etmiş, ikincisi bir hizmetçi parçasına tenezzül göstermiş, o hanedeki huzur ve rahatını külliye ihlal etmiş olacaktı. Bu kadar mâniye meydan okumaya Neriman'ın değeri var mıdır? Yok olduğunu hafifçe tasdik etmekle beraber bu kıza karşı hisseylediği meyli de yine kendine karşı bütün bütün inkâr edemiyordu. Lakin kendince buna sevmek değil, hoşlanmak manası veriyordu.

Genç karısının üzerine bir hizmetçi kızı sevmek aile hürmetini bozsa da hoşlanmaktan ne zarar çıkar? Nihat Bey “sevmek” yerine hoşlanmak mastarını kullanmakla gönlünde Neriman'a karşı alevlenmeye başlayan sevdasını ve ileride bundan doğması muhtemel olan uygunsuzlukları külliye hafifletmiş oluyordu.

Çok sürmedi, beyefendinin hoşlanmaktan hasıl olan o ilk hazzının ferahlığında gide gide bir aksi hâl peyda oldu. Bu ilk neşeler yavaş yavaş söndü. Artık Neriman'ı karşısına alıp da uzatacak söz aramak çocukluklarından geçti. Kızın gözlerinde, kendini kurtarması kabil olmayan bir sevda çukuruna doğru sürükleyip götürmek kuvvetini hissetti. Hizmetçinin hâl ve tavrındaki metaneti, beyin bütün o çocukluklarına karşı bir an göstermeyi eksik etmediği ciddiyeti, hanımına gösterdiği kuvvetli sadakat ve muhabbeti, öyle bir ilanıaşk

vuku bulduğunda muvaffakiyetin Nihat'ın eski zannı gibi pek kolay olmayacağını apaçık gösteriyordu. Az zaman içinde eski zannının beyhudeliğini gören Nihat sevda tehlikesini bertaraf etmek için şimdi mümkün olduğu kadar Neriman'ı görmemeye, ondan uzak kalmaya uğraşmak yolunu tutturdu. Kız odaya, yanına girdiği zaman artık evvelki gibi küstahça nazarlarla yüzüne bakamıyordu. Hatta sebepsiz infiallerle biçareyi ara sıra azarlıyor, yaptığı işleri beğenmiyor, bazen de zevcesine, "Hanım, benim işlerimi yine evvelki gibi sen yap, bu kızı gönderme. Bazı kere canımı sıkıyor," demeye kadar varıyordu. Nihat Neriman'dan böyle şikâyetler ettikçe Talat Hanım, "Melek gibi kız, feraseti yerinde. Hangi işinizi eksik yapıyor? Bundan iyisini nerede bulacağız?" cevabıyla şaşkınlığını beyan etmekten kendini alamıyordu. Nihat hakikati zevcesine anlatsa, "Bu kızı benim yanıma gönderme, işlerimi ona gördürme, onu sevmeye gönlümde büyük bir istidat var," dese, o zaman kalbinin Talat'tan gayrı bir kadın sevebilme ihtimalinin olduğuna dair bir itirafta bulunmuş olacak ki, o da zevcesine evvelden beri verdiği muhabbet teminatına, sadakate muhalif düşecek. Bu hakikati anlatmakla o biçareyi iyileşmeyecek bir surette ta can evinden yaralayıp bırakmış olacak.

Nihat uzun düşünceler neticesinde aile saadetini geçici bir sevda zevkine tercih etmek lüzumunu teslim etti. Ne olursa olsun bundan böyle Neriman'a bir hizmetçi nazarıyla bakacak, onun sevilebilmesi ihtimalini zihninden çıkaracaktı. Bu hususta son metanetini göstermeye karar verdi. Zevcesi Talat'a acıyordu. Zavallı kadın kocasının bu sevdasından biraz şüphelense, bu ani darbenin onun için ölümcül olacağını biliyordu.

Nihat'ın zihnini dolduran bu fikirlerin dağınıklığını, bu sevda tehlikesini Neriman da his mi etti ne yaptı, o da beyin karşısına artık mümkün olduğu kadar az çıkıyor, odaya beyin yanına girişini hep hanımın orada bulunduğu zamanlara tesa-

düf ettiriyor, saçlarını tamamen yemeniyle örterek kapatıyor, imkân derecesinde kapanıyordu.

Bir müddet de böyle geçti. Fakat bu hayat Nihat'ı pek usandırmaya başladı. Neriman'dan kaçınmak, ona iş buyurmamak, yüzüne dikkatle bakmamak istedikçe bu uzaklaşmayı icap ettiren sebepler, güya bütün bütün şiddetleniyor, kalbinde kıza karşı bir mukavemetsizlik, bir görme arzusu peyda oluyor, gönlünü alan o güzelin yüzünü saatlerce temaşa etmek istiyordu. Bazen kız kucağında küçük Şekip Bey'le yukarıya sofaya, pencerenin önüne çıkarlardı. Çocuk, dadı namını verdiği Neriman'a sarılır sarılır, uzun uzun buselerle öperdi. Bu hâli kapı arkasından gizlice seyreden Nihat Bey sonra dadısıyla çocuk arasında geçen konuşmaya kulak verirdi. Neriman ekseriya Şekip'e sorardı:

“Bu evde en çok kimi seversin?”

“Seni.”

“A, en çok beni mi seversin?”

“Seni severim ya dadıcığım.”

“Beybabanı, anneni, hanımannelerini, öteki dadılarını sevmez misin?”

“Onları senden sonra severim.”

“Beni niçin bu kadar çok seversin?”

“Sen hepsinden güzelsin de onun için.”

“Annen çirkin mi?”

“Çirkin değil ama senin gibi değil ki.”

“Beybaban çirkin mi?”

“Onun diken gibi tıraşları var, öperken yüzüme batıyor.”

“Benden sonra kimi seversin?”

“Annemi.”

“Annenden sonra? Ondan sonra?”

“Ciciannemi.”

“Büyük hanımanneni sevmez misin?”

“Onu en sonra severim.”

“Beni ne kadar seversin, anneni ne kadar seversin?”

 ocuk elleriyle işaret ederek:

“Seni kocaman, kocaman, tamam bu ev kadar kocaman severim.”

“Ya anneni?”

“Onu bu sofa kadar severim.”

“Beybabanı?”

 ocuk muhabbetinin derecesini göstermek için hacmi ortalama bir şey arayıp nihayet bularak:

“Onu mu? Onu tamam sandık kadar severim.”

Nihat kapı arkasından kendi kendine:

“O lan tabiat sahibi... Bana çekmiş, şimdiden Neriman’a meftun.”

* * *

Talat Hanım’ın doğum zamanı yaklaştı. Zevcesi lohusa döşeğinde iken Nihat bütün bütün Neriman’ın eline kalacak, binaenaleyh tehlike büyüyecekti. Hakikati  st  kapalı Talat’a anlatmak istedi. Bir iki imada, telmihte bulundu. Zevcesi hiç oralardan gelmedi. Öyle bir şüphede bulunmayı besbelli kocasına karşı büyük bir hakaret addediyordu. Bunu âdeta başa kaka kaka söylemek lazımdı. Lakin zavallıyı ömrü boyunca kalbi kırık bırakmamak için ona da cesaret edemiyordu. Talat Hanım kendini kocasının derunundaki sırlara a ına zanneder, bütün hislerini bir bakışta anlayıvermek iddiasında

bulunurken zevcinin içinde hayli müddettir baş gösteren mücadeleyi, bu hissiyat değişikliğini niçin göremiyordu?

Biçare kadın zevcinin üzerine katiyen öyle şey yormak istemiyordu. İlk başta Nihat'ın Neriman'a karşı gösterdiği şaklabanlıklar biraz gönlünü bulandırır gibi oldu. Fakat kocasının o zamana kadar halel gelmesinden sakındığı sadakatı, Neriman'da gördüğü ahlak metaneti yine çarçabuk bu şüphesini yok etti. Bunlar hakkında o yolda düşünmeyi nefsince bir ahlakî fenalık addetti. Talat Hanım ister idi ki kocası güzel kadınlar görsün, arzu ettiği anda onlarla münasebette bulunabilmek iktidarına malik olsun. Fakat o kadınların güzelliklerinin kuvvetine, onlarla görüşmek hususundaki fırsatlara rağmen o, yine kendine yani Talat'a sadık kalsın. Ve kocasını da işte böyle biliyordu.

Hem Neriman'ı zevcinden kıskanmaya vakit kalmadı ki! Nihat evvela kıza karşı iltifatlarda, teklifsizliklerde bulundu. Çok sürmeden bu muamelesini değiştirdi. Biçareden şikâyetle, kızcağızı istememeye başladı. Seve idi böyle mi yapardı?

Nihat zevcesine nasıl hakikati ifade edeceğini bilemez bir hâlde iken bir akşam kalem arkadaşlarından bir ikisi kendini Yenikapı'da bir işret¹⁸ âlemine davet ettiler. O iç sıkıntısıyla bu davete icabeti cana minnet bildi. Ara sıra işret eder, zevcesi bu hareketine karşı hiç itirazda bulunmazdı.

Bey o gece hanesine çakırkeyfin birkaç derece daha fevkinde bir keyifle döndü. Sarhoşluğun tesiriyle artık daimî ihtiyatını pek muhafaza edemiyor, gözleriyle açıktan açığa Neriman'ı arıyordu. Kendiyle, zevcesi ve Neriman'a ait zihninde mühim bir mesele vardı. İşretin zihnine verdiği cesaretle güya o akşam bu müşkül meseleyi hallediverecekti.

Sofraya oturdular. Her zamankinin aksine beyin harem kapısından içeriye biraz sendeleyerek girdiğini görünce Neriman sanki o akşam bu sarhoşluktan kendine ait bir fela-

18 İçkili eğlenceler

ket doğacağını bir hissikablelvukuyla anlamış gibi ortadan kayboldu.

Bütün ailece sofrada idiler. Nihat gecikince o akşam Nuriye Hanım yemeği vaktinde yiyememelerinden hasıl olan bir öfke ile leblebiyi ziyadece yemiş olduğundan, yemeklere elini nazlana nazlana uzatıyordu.

Nihat, sofrasının etrafında yemek vermek üzere ayakta duranlara bakındı. Emsal, Şevkefza, Hayriye hepsi orada mevcut... Meydanda yalnız Neriman yok. Kendini bilmeyecek seviyede sarhoş bir tavırla şehadet parmağını halayıklara doğru uzatarak, “Ulan... Siz tamam değilsiniz, içinizden biri eksik. O da şimdi buraya gelmeli... Evet gelmeli, hay hay gelmeli... Yoksa... Hepinizi, hepinizi yok mu? Ha...” dedi.

Nihat ara sıra işret ederdi. Lakin bu mertebe sarhoş olduğunu o geceye kadar o evden henüz gören olmamıştı. Tees-süfünden Talat Hanım’ın benzi attı. Kızının sarardığını gören Didar Hanım’ın ellerine hafif bir titreme geldi.

Nuriye Hanım’da merak hasıl olduğu vakit önden gelen geçirmeler birbirini takibe başladı. Kalfalar ne yapacaklarını şaşırıp öyle kaldılar. Nihat kaşlarını çattı. İspirtonun verdiği cüretle yine kolunu uzatarak:

“Size diyorum be! O kız buraya gelmeli bu akşam. Hala hanımefendinin, kayınvalidemin, hanımın yüzü karşısında ona bazı şeyler söyleyeceğim. Mühim bir meseleden bahsedeceğim. (Hanımlara hitaben) Ama hani ya yok mu, rica ederim. Terbiyesizlik ediyorsam, rahatsız ediyorsam, ayaklarınızın altını öpeyim. Beni affediniz. Malum a, ben ayak altında toprağım, cümlenizin kölesiyim. Hala hanımefendinin ayaklarından öperim. Kaynanama hürmet ederim. Ben dünyada ancak karımla çocuğum için yaşarım. Onların yoluna ölürüm. Onlarsız (elini şiddetle sallayarak) bir an, bir dakika duramam anlıyor musunuz? Eğer yalanım varsa...”

Nihat mestane bir bakışla yine sofranın etrafında duran hizmetçileri birer birer süzdükten sonra, “Söyleyiniz o kız buraya gelsin. Mutlak gelecek!” sözlerini ısrarla tekrar etti. Zevcinin bu ısrarı üzerine Talat Hanım titrek bir sada ile:

“Söyleyiniz Neriman’a gelsin, bey istiyor. Bakalım ne söyleyecek?”

Hayriye ile Emsal gittiler, Neriman’ı getirdiler. Biçare kızın benzi duvar gibi bembeyaz kesilmişti.

Nihat gözlerini süze süze kıza bakarak:

“Ha, sen geldin mi? Dur orada bakalım. Bizim çapkın oğlan nerede, Şekip? Ha işte burada... (Bu defa çocuğuna hitapla) Ulan sen bu evde en ziyade kimi seversin?”

Çocuk sarhoş pederinin bu suali sorarkenki, fena sarhoşluğuna bağlı kaba tarzından korktu. Dudağını sarkıtıp somurtarak öyle durdu, cevap vermedi. Nihat:

“Ulan sana söylüyorum. Bu evde en çok kimi seversin? Cevap versene!”

Şekip’in kirpikleri arasında gözyaşları peyda oldu. Çocuk dudakları titreyerek:

“Beybaba en çok seni severim.”

“Yalan söylüyorsun çapkın, yalan söylüyorsun!”

Çocuk titrek ve korkmuş sadasıyla:

“Beybabacığım seni severim.”

“Seni yalancı köftehor seni! Dadın sorduğu vakit başka türlü söylüyorsun. Şimdi de ona söylediğin gibi söyle ki!”

“Ben dadıma bir şey söylemedim ki.”

“Nasıl söylemedin? Geçen gün yukarıda sofada pencerenin önünde o sana birtakım sualler soruyor, sen de çatır çatır cevaplar veriyordun. Ben kulağımla işittim.”

Çocuk yine endişeli bir nazarla Neriman'ın yüzüne baktı. Sanki bu bakışıyla, "Beybabam sözlerimizin hepsini duymuş. Şimdi bana bir akıl öğret, ne cevap vereyim?" demek istiyordu. Neriman'dan hiçbir yardım, hiçbir cevap gelmeyince bu defa âdeta ağlayarak, "Ben bir şey söylemedim. Ben beybabamı severim," dedim.

Nihat sofradakilere hitaben:

"Şekip'in büyükannesi, küçük annesi, cici annesi, işte bütün duyunuz, bu oğlan hepimizden ziyade Neriman'ı seviyormuş. Onu bize tercih ediyormuş. Sevgi hususunda yaptığı nispetleri bilseniz! Neriman'ı bu ev, annesini de sofa kadar severmiş. Ya beni ne kadar severmiş bilseniz? Sandık kadar. Artık büyükannelerini yumruk kadar bile değil."

Nuriye Hanım:

"Çocuktur bu ayol. Kendisini en ziyade kim gezdirir eğlendirirse onu sever."

Nihat:

"Siz susunuz hala hanım, Şekip sizi hiç sevmiyor. Çünkü siz ona leblebi vermiyormuşsunuz."

Nuriye Hanım:

"Leblebiyi sakındığım için mi vermiyorum? Kaç defa anası, 'Bu oğlana sakın leblebi verme, peklik oluyor,' dedi de onun için vermiyorum."

Didar Hanım yüzünü ekşiterek:

"Adam siz de, bu da tasa edecek bir şey mi? Şekip benden ziyade Neriman'ı seviyormuş! Çocuktur bu, sözünü bilir mi? Bugün öyle söyler, yarın başka türlü söyler. Şimdi eline bir yemiş vereyim, hepinizden ziyade beni sever. (Çocuğa hitaben) Değil mi oğlum? Hani sen sütlü hindistancevizini çok seversin. Sabah sana ondan alsam beni annenden, beybabandan ziyade sevmez misin?"

Şekip, sütlü cevize olan zaafını ima ederek güldü. Didar Hanım devamla:

“Hani ruhlu şekerler yok mu? Isırınca içinden kokulu şerbet akıyor. İnşallah yarın ben oğluma ondan aldıracağım.”

Şekip gülerek uzandı, yağlı ağzıyla büyükannesinin yüzünden öpmek istedi. Fakat Didar Hanım men ederek:

“Sofradan kalkalım da öyle öp yavrum. (Nihat’a hitaben) Beybabası, böyle sözü uzatacağına sen de oğluna sevdiği yemişlerden bir şey al. O günü hepimizden ziyade seni sevsin. Deminden mühim mesele dedin de a oğlum, ben de bir şey zannettimdi. Mühim mesele Şekip’in bizi sevmeyip de Neriman’ı sevmesi mi imiş, düşündüğün şeye bak!”

Nihat, “Ben oğlumu kıskanırım. Neriman’ı sevmeyecek, ondan ziyade beni sevecek. Dadısına öyle söylediği vakit çocuğun hepimizden ziyade muhabbetine mazhar olduğuna sevinip fıkır fıkır güleceğine bir evlat için önde gelen vazifenin babasını anasını sevmek olduğunu anlatması lazım gelirdi,” yolunda tutturarak sözü uzatmak istedi. Lakin hanımlar sarhoşun sekrini3 başına sıçratmamak için sözü tatlıya bağladılar, sofradan kalkıldı.

Zevcinin bu sarhoşluğuna Talat Hanım’ın çok canı sıkıldı. Beyin içkiyi ziyade kaçırarak böyle kendini bilmez decede sarhoş olması evlilikleri müddetince hemen ilk defa vukua gelmiş bir hâl olduğundan o, yine kabahati tamamıyla beyine bulmak istemeyerek o akşam yanında bulunan meyhane arkadaşlarını itham ediyor, “Bizim bey o kadar işrete düşkün değildir. İşret arkadaşları ‘İçeceksin!’ ısrarında bulunmuşlardır, o da hatırından çıkamamıştır. Bir kere ağız kızıştı mı artık neresine içtiğini bilmeyerek içmiştir. Sabahleyin kalkınca akşam ettiği münasebetsizliklere pişman olur, ama ne yapayım ki kızın hatırını kırdı,” diyordu. Sabah olunca bundan böyle içkiyi bu kadar kaçırmaması için birkaç söz söylemeye karar verdi. Çünkü kocasının o

geceki esef verici hâlimden Talat Hanım validesiyle halasından çok utanmış, mahcup olmuştu.

Talat Hanım beyini odasına çıkardı, üstünü soydu. Yatağına yatması teklifinde bulundu fakat sarhoş bu teklifi kabul etmedi. Minder üzerine yaslandı. İpe sapa gelmez sözler savurmaya başladı. Zevcinin öyle çocuk gibi akılsızca söylenişi Talat'ın içini sıktı, o sözleri işitmek için odadan çıktı. Beş on dakika geçer geçmez Nihat Bey, “Kim var orada? Biriniz geliniz!” nidasıyla haykırdı. Neriman, beyin sesini işitti. Talat Hanım'ı da odada kocasının yanında zannıyla içeri girdi. Beyi yalnız bulunca girdiğine pişman oldu. Ama tekrar dışarı kaçmaya imkân göremedi. Çünkü ne istediğini sormadan hemen odadan çıkıverse sarhoşu bütün bütün kızdırmış olacaktı. Kız helecanlı bir tereddütle kapının önünde durdu. Nihat bir mestane tebessümle:

“Neriman bana gücendin mi?”

“Estağfurullah efendim.”

“Öyle ise bir su ver.”

Kız bardağı doldurdu, götürdü. Bey suyu aldı, yarıya kadar içti. Bardağı iade ederken kızın bileğinden yakaladı. Neriman tiksintisinin şiddetiyle silkinerek kolunu sarhoşun elinin tazyikinden kurtardı. Kız süratle kaçmaya davrandığı esnada, bey bir hamlede daha bulunmak istedi. Fakat Neriman bu defa da kurtulmakta muvaffak olarak kendini dara dar odadan dışarıya atabildi. Biçare Neriman bu küstahça tarruza fena hâlde şaşırmıştı. Kapıdan çıkarken gözlerinden hicap damlaları dökerek, “Ayıp değil mi beyefendi? Alimalah hanıma söylerim!” demekten kendini alamadı. O mücadele esnasında kızın elindeki yarım bardak suyun yarısı yerlere, diğer yarısı da beyin üzerine dökülmüştü.

Çok sürmedi içeriye Talat Hanım girdi. Paylayan bir sadayla:

“Aman beyefendi ne oluyorsunuz bu akşam?”

“Ne olacağım, Neriman su verirken terbiyesizlik etti bir tokat vurmak istedim. Elindeki bardağın muhteviyatını üstüme başıma dökerek bana hakaret ede ede fırladı gitti.”

“Gider ya! Durup da sizden dayak mı yesin.”

“Hizmetçi değil mi bu?”

“Bu rakıyı mademki kaldıramıyorsunuz böyle tahammülünüzün fevkinde içip de rahatsız olmasanız iyi değil mi?”

“Ben ona gösteririm. Hele sabah olsun.”

“Ne göstereceksiniz? Kızın kabahati nedir? Ne kusurda bulundu da tokada müstahak oldu?”

“Hanım bana, yani kocanıza karşı bir hizmetçi parçasını bu kadar korumayınız.”

“Korumuyorum. Kabahati nedir söyleyiniz, yarın savayım.”

“Kabahati ne olacak? Sofra başında söylediğim sözlerden gücendiğini gösterir öyle bir somurtkanlık, öyle küstah bir asık çehre ile su verdi ki doğrusu şu sarhoş hâlimle o hakarete tahammül edemedim.”

“Pekâlâ, sabah olsun her şey anlaşılır. Zaten bunda pek anlaşılamayacak bir cihet de yok ya, iş belli!”

Nihat Bey odanın ortasında bir iki gezindi. Söylendi möylendi, nihayet döşegine uzandı sızdı.

5

Sabah oldu, bey ayıldı. Akşamki sarhoşluğundan zihninde iki müthiş cümle kalmıştı. Biri, sataşması esnasında Neriman’ın tehditle söylediği, “Alimallah hanıma söylerim!” cümlesi, diğeri de zevcesinin, “Sabah olsun her şey anlaşılır.

Zaten bunda anlaşılmayacak bir taraf da yok ya, iş belli!” sözleri idi.

Belli olan iş nedir? Beyin Neriman’a sevdası mı? Bu sevdayı bey kendi nefesine karşı bile itiraftan korkuyordu. Hanım bunu nereden biliyor? Yoksa kız o taarruz üzerine dün gece odadan kaçarken hanıma tesadüf etti de beyin kendine kaldırdığı elin haddini bildirecek bir sille atmak için değil muhabbetinin itirafı için olduğunu anlattı mı? Bu hakikati Neriman Hanım’a söyledi ve iknada muvaffak olduysa Nihat’ın hâli harap demektir.

Niçin o kadar içip de böyle edepsizce bir cürette bulunduğuna zavallı delikanlı yüz kerc pişman oldu. Fakat çare var mı? Olan oldu. Şimdi bu durumun tamire elverişli noktaları varsa onları mümkün olduğu kadar yoluna koymaya uğraşmak, hanımdan özür dilemek, icap ederse Neriman’ın gönlünü almak, öyle bir harekete cüretin sırf sarhoşluğu sakıyasıyla ve hemen gayriihtiyari bir surette vukua geldiğine inandırmaya çalışmak lazımdı.

Bir taraftan bu durumu tamire muvaffak olamazsa nasıl bir hâl vuku bulacaktı? Nihat bu tarafı pek iyi kestiremiyordu. Ama artık Neriman’a izin verileceğini, zevcesinin itimadına hâlel getirdiği için bundan böyle dirliklerinin düzenlerinin bozulacağını biliyordu.

Ne fena oldu bu iş. Kendiyle kızın arasında bir sevda tehlikesi gördüğü için evvelden Neriman’ın o haneden gitmesini arzu ederken Nihat şimdi bu ayrılığı düşündükçe ümitsizliğe düşüyordu. Kaç zamandır Neriman onun gönlünün eğlencesi, gözlerinin ışığının sebebi hükmüne girmişti. Tehlikeli bir eğlence, fakat ailesi içinde geçirdiği hayatına bu kız bir başkalık veriyordu. Onun ilahi bir güzellik abidesi gibi akşam sabah karşısında salındığını görmekten hayatının her türlü elemine karşı büyük bir teselli buluyor, işte bu teselliden mahrum kalmayı istemiyordu.

Neriman hakkındaki düşünceleri o sabah niçin böyle birdenbire değışti? Kızın o haneden gitmesi ihtimali kati bir şekil almaya yaklaştığı için mi kıymeti büyüdü?

Eliyle alnını tuttu. Akşamki sarhoşluk hatıralarını toparlamaya uğraştı. Her şeyi biraz dumanlı hatırlıyordu. Lakin kızın bileğinden yakaladığı arzulu anı düşündükçe sanki bütün asabı yine aynı teessürle titriyor gibi geliyordu.

Neriman'ın hanımına henüz hiçbir şey söylememiş olması ihtimali de vardı. Eğer söylememiş ise demek kız da beyi seviyor.

O akşamki şiddeti, isteksizliği, tehdidi, hep nazlanmadan ibaret demek oluyor. Böyle düşündükçe Nihat'ın gönlünde ne büyük sevda ümitleri uyandı! Hakikat o günü belli olacaktı.

Nihat, alnı avucunda böyle düşünürken zevcesi içeri girdi. Kocasını öyle süt dökmüş kedi gibi külli bir nedamet hâlinde görünce yarı latife, yarı azarla:

“Ne o bey, hâlâ ayılamadınız mı?”

“Aman sus hanımcığım sus. Bir şeydir oldu. Allah müstahaklarını versin, arkadaşlarım bana o kadar içirmişler ki ömrümde böyle hâlimi hatırlamıyorum.”

“Evet bey, ziyade idi. Bu derece sarhoşluğunuzu ben de şimdiye kadar hiç görmedim.”

“Sevgili Talatçığım işin asıl en fena tarafı neresi biliyor musunuz? Akşam yaptıklarının çoğundan haberim yok. Acaba ne münasebetsizliklerde bulundum?”

“Artık orasını hiç sormayınız... Gece hatırını kırmadığınız adam bırakmadınız. Ta Şekip'ten tutunuz da hala hanıma kadar. Fakat en sunturlusuna biçare Neriman uğradı.”

“Ne yaptım kızcağıza?”

“Ne yapacaksınız, birkaç tokat aşk etmişsiniz.”

“Deme Allah aşkına hanımcığım. Ne kadar mahcup oldum kızdan. Ona tokat attığımı siz mi gördünüz, yoksa kendisi mi söyledi?”

“Ne ben gördüm ne kendisi söyledi.”

Zevcesinin bu cevabı üzerine Nihat geniş bir nefes aldı.

Demek Neriman hanımına durumun hakikatini açmamış. Nihat helecanını belli etmemeye uğraşarak maceranın devamını anlamak üzere sordu:

“Ne siz görmüşsünüz ne kendisi söylemiş. O hâldc Neriman’a tokat attığımı neden biliyorsunuz?”

“Neden bileceğim, bunu akşam siz kendiniz itiraf ettiniz. Kızdan su istemişsiniz, verirken tokadı yapıştırmışsınız. Sular üstünüze başınıza dökülmüş.”

Nihat iki eliyle yüzünü kapayarak:

“Aman ya Rabbi! Bu yaptıklarımın hiçbirini bilmiyorum.”

“Hakikaten bilecek bir hâlde değildiniz. Saçma sapan söylenip duruyordunuz.”

“Sonra siz gönlünü almak için Neriman’ın yanına gitmediniz mi?”

“Nasıl gitmedim. Biçarenin yüzü gözü mosmor kesilmişti.”

“Kendi ne dedi?”

“‘Kızım mosmor kesilmişsin, nedir bu hâlin? Bey sana ne yaptı, doğrusunu söyle,’ dedim.”

(Hafif bir helecanla) “E, ne cevap verdi?”

“Hıçkırığa hıçkırığa ağlayarak, ‘Hanımcığım onun yaptığını ne ben söyleyeyim ne de sen işit!’ dedi.”

(Saklaması kabil olmayan bir telaşla) “Vah vah! Acaba ne yapmışım? Hiç haberim yok. Kızdan özür dilemeli. Büyük bir terbiyesizlik etmiş olmayayım?”

“Dur telaş etme bey, iş anlaşıldı.”

“Aman anlaşıldı mı? Ne yaptığımı bilmediğim için tabii merak ediyorum. Emin olunuz hanım ki yaptığımı bilmiyordum.”

“Nasıl bilmiyordunuz? Bazılarını bilmiyordunuz fakat bazılarını pek güzel biliyordunuz. İşte bu tarafını Neriman’la ispat edeceğim.”

“Aman efendim ispata hacet yok. Ben sarhoşluktan dolayı olan kabahatimi itiraf ediyorum. Fakat o sarhoşluk esnasında bilmeyerek, evet gayriihtiyari olan fiillerimden mesul olamam. Ben Neriman’a yumrukla mı vurdum, tokatla mı? Yahut olabilir ya efendim. Hiç aklıma fikrime gelmeyen mazallah nasıl diyeyim, başka türlü... Evet işte saçmalıyorum hanım, bilemiyorum.”

“Bey, sizde akşamki sarhoşluktan yine biraz eser var.”

“İhtimal... Şimdi şu saatte de hani ya bütün bütün ayığım diyemem. Vah vah kıza. Zavallı Neriman’a ne yaptım acaba, meraktan çatlayacağım.”

“Dur a bey, telaş etme. Kızı zorladım. ‘Ne yaptı Neriman, doğru söyle!’ dedim. Gözyaşlarından başka bir cevap yok. Yalvardım yakardım olmadı. Azarladım olmadı. Niçin söylemiyorsun diye sıkıştırdıkça ‘Sizi üzmem istemiyorum’ diyordu. Nihayet ‘Kızım sen beyhude ısrar edip söylemiyorsun ama ben şimdi beyin yanından geliyorum, kendisi bana doğru doğru dosdoğru ne yaptığını söyledi’ dedim. Kız iki eliyle hemen o morarmış yüzceğizini örterek: ‘Aman hanımcığım sus, kendisi söyledi ha? Ne cesaret, ne cesaret!.. Aman bu erkekler, aman bu erkekler!’ dedi.”

(Metanetini göstermeye çalışarak) “Kız şiddetle tokadı yiyince galiba biraz zihni şaşalamış da böyle saçmalıyor. Sarhoşluk hâliyle kendisine bir tokat aşk etmiş olmalıyım vesselam. Artık buna da ‘Ne cesaret, ne cesaret, aman bu erkekler!’ demenin âlemi var mı ya? Başka ne olmuş? Ne olabilir efendim? Sonra ne dedin?”

“Ne diyeceğim? ‘Kızım sen söylemiyorsun ama o bana söyledi. Sana şiddetlice bir iki tokat vurmuş,’ dedim. Sonra bana döndü, ‘Tokat mı? Nasıl tokat?’ dedi. Ben cevaben ‘Nasıl olacak, şimşek gibi bir sarhoş tokadı. Baksana hâlâ beş pençesinin izi yanaklarında duruyor,’ dedim.”

“E, sonra o ne dedi?”

“İnleyerek, ‘Evet hanımcığım, evet. Beyden işte öyle insafsızcasına bir tokat yedim,’ dedi.”

(Geniş geniş nefesler alarak) “Oh! Oh!”

(Hiddetle) “Niçin oh diyorsunuz bey? Kıza yazık değil mi?”

“Kıza acıdığım için oh diyorum ya!”

“E, niçin?”

“Ya tokat vurmayıp da o sarhoşluk şiddetiyle biçarenin avurduna birkaç yumruk indire idim? Öyle bir harekette bulunmadığıma sevindiğimden oh diyorum.”

“A, öyle ise ben de diyeyim, oh, oh!”

“İkimiz de oh, ya Rabbi şükür diyelim. Verilmiş sadakalarımız varmış ya hanımcığım. Tekme atmak ihtimalim de vardı.”

“Ne ise, Allah esirgemiş.”

* * *

Zavallı Neriman bu taarruza duçar olduğu gece çok gözyaşı döktü. O haneye artık alışmış, hanıma kendini sevdirdi-

miş, kendi de onu sevmiş iken şimdi orayı da terk ederek yine yabancı hanelere mi gitmeli? Yine huylarını, tabiatlarını bilmediği kimselere iş beğendirmeye mi uğraşmalı? Beyin o akşamki muamelesi tekrar ederse o hanede nasıl oturulur? Talat Hanım'a durumun hakikatini bildirmeli mi yoksa bir şey sezdirmemeli mi? "Kocan bana şöyle bir taarruzda bulundu," dese, hanım kim bilir yeisinden ne hâllere girecek? İhtimal ki bey ile dehşetli bir kavga çıkaracak. "Benim üzerime sarkıntılığını hizmetçi kızlara kadar uzatmaya sıkılmıyor musun!"dan tutturacağı kavga, kim bilir ne derecelere kadar kızışacak. Belki de evlerinin barklarının yıkılmasına, birbirinden ayrılmalara sebep olacak. Evet, vaziyetin bu neticelere kadar varması muhtemel. Kendi yüzünden Talat Hanım büyük bir felakete uğramış olacak. Neriman, beyin bu muamelesinden hanıma hiçbir şey açmasa, sükût etse, o zaman da kendini beyle müşterek hareket etmiş gibi adde ediyor, onun bu tecavüzünü güzel karşılamış, kabul eylemiş oluyordu ki bu hareketi sadakatının icabına muvafık düşmüyordu. Ne yapsın? Kızcağız o gece ağladı, düşündü, ağladı, düşündü. Beyin tecavüzünden hanıma hiç bahsetmeden hizmetini terk eylemeye, o haneden çıkmaya karar verdi. En muvafık hareket bu idi. Fakat nereye gidecekti? O ciheti de düşündü. Yine kendi kendine, "Fatma Hanım elbette bana bir kapı daha bulur," dedi. Ertesi sabah Talat Hanım Neriman'ın odasına gelerek:

"Haydi kızım, seni bey çağırıyor. Akşamki haraketten dolayı özür dileyecek."

Neriman şaşırarak:

"Aman efendim, hiç bir hizmetçi parçasından özür dilenilir mi? Rica ederim hanımcığım, beni beyin yanına çıkarmayınız, mahcubiyetimden yerlere geçerim."

"Sen niye mahcup olacaksın? Sana el kaldıran o. Kendi sıkılsın. Zaten sıkılıyor ya! Nerimancığım kızım, bey 'Ak-

şam yaptığım şeylerin hiçbirini bilmiyordum. Kendimde değildim,' diye yemin ediyor. Mahcubiyet, nedamet beyan ederken kederinden hep gözleri yaşıyor. Haydi gel yavrum, benim hatırım için gel. Neriman, akşamdan beri ne kadar üzülüğümü bilsen bana da acırsın."

Neriman ağlaya ağlaya eğilip hanımının eteklerine sarılarak:

"Hanımcığım ne kadar iyisiniz. Ne temiz kalplisiniz. Sizden gördüğüm lütuflara karşı ne kadar mahcubum bilseniz. Öz validem, öz hemşirem beni belki sizin kadar sevmezler."

"Ben seni severim kızım. Bey de sever, emin ol. Şimdi beyle sana dair görüştük. Birlikte Cenab-ı Hakk'a ne kadar şükürler ettik bilsen! Verilmiş sadakalarımız varmış dedik."

(Şaşıracak) "Niçin hanımcığım?"

"Niçin olacak... Bey akşam yaptıklarını bilmiyormuş. Ya sana tokat atmayıp da tekme yumruk vuraydı? İşte bunun için şükrettik."

Neriman, o akşam beyin sarhoş hâliyle, yaptıklarını bil-meyerek yaptığı hususundaki iddiasına inanmadı. Fakat Talat Hanım'a karşı aksini iddia uyamayacağından sesini çıkarmadı. Yalnız beyin her sözüne inanıvermekte hanımının gösterdiği aşırı derecedeki saflığa şaştı. Bu kadar iyi kalpli bir hanımı kocasının sadakatinden döneceğine dair vesveseye düşürmenin âdeta bir cinayet olacağını düşündü.

Talat Hanım önde, Neriman arkada, Nihat Bey'in odasına gittiler. Neriman ayakta durdu. Beyin yüzüne bakamıyordu; çünkü akşamki maceranın zuhur etme sebebinin tokat değil, bir tecavüz olduğunu her ikisi de biliyorlardı. Bu vaziyette, aldatılan yalnız Talat Hanım'dı. Hanımına karşı beyle kendi arasında başlayan bu komedya Neriman'a vicdan azabı veriyor, kendini bu aldatma fiilinde bir dereceye kadar beyle müşterek gibi görüyordu. Hanımını bütün bütün bedbaht

etmemek için şimdilik bu komedyada Neriman'ın hissesine isabet eden rolü oynaması, hem de maharetle oynaması lazım geliyordu.

Talat Hanım zevciyle Neriman'ın ortasında durarak dedi ki:

“Bey, işte Neriman'ı getirdim, ne söyleyecekseniz söyleyiniz.”

Nihat Bey de gözlerini kaldırıp Neriman'a açıktan açığa bakmaya korkuyor gibiydi. İlk göz göze gelmelerinde kızla aralarında sessizce vuku bulacak konuşmadan güya Talat Hanım bütün hakikati keşfediverecekmiş gibi bir korkuyla yüreği titriyordu. Başını kaldırıp muhatabının yüzüne pek dikkatli bakmaksızın bu bakışlarının tereddüdüyle de akşam kızcağıza haksız yere aşk ettiği tokattan mütevellit bir mahcubiyeti taşıyabilecek bir tavır alarak dedi ki:

“Neriman, ne yaptığımı bilmeyerek akşam ben sana bir tokat atmışım. Yine senin ahlakının güzelliği ve onun icabı olan ketumluğuna teşekkür olunur ki hanımına gidip de benden şikâyet etmemiş, hakikati söylememişsin.”

Bu, “Hakikati söylememişsin,” manidar cümlesinde Nihat Bey birkaç saniye durarak bir hayli yutkundu. Neriman'ın güzel yüzü de pespembe kesildi. Talat Hanım iki tarafın bu mahcubiyetini akşamki maceradan duydukları teessüre yükleyerek o da âdeta müteessir oldu. Nihat sözünde devamla:

“Evet Neriman, sen tokat yediğini hanımına söylememişsin, bu da terbiyenin güzelliğinin bir ölçüsüdür. ‘Neriman'ı dövdüm,’ diye hanıma yine ben söylemişim. Dövüp dövmediğimi bilmiyorum. Dövdüm mü kızım?”

“Ha, sükût ediyorsun. Demek dövmüşüm. O hâlde Neriman, işte hanımının karşısında söylüyorum, kendime malik değildim. İhtiyarım haricinde vaki olan bu hareketten dolayı elbette beni ebedî bir mahcubiyete mahkûm bırakacak bir ısrarda bulunmazsın.”

“Esağfurullah efendim.”

“O hâlde barıştık demek. Barıştığını ima et ki hanımının yüreği de rahat etsin.”

Neriman fevkalade bir mahcubiyetle kızarmış olan yüzünü yukarı kaldırmaya cesaret edememeksizin, “Barıştığını ima et,” yolunda vaki olan emre hanımının hatırı için derhâl itaatle ilerledi, Nihat’ın eteğini öptü, dışarı çıktı.

Aman ya Rabbi! Talat’ın saffetinden istifade ederek oynanan bu komedya Neriman’a ne kadar elem verici geldi. Biçare kız teessüründen o gün ne yaptığını bilemedi.

* * *

Nihat Bey’in Neriman’dan özür dileyişi, kızın da bu özür dilemeyi icap ettiren hareketin Talat Hanım’ın zannettiği gibi tokat meselesinden ileri gelme bir mesele olmadığını bildiği hâlde hakikati ifşa etmeksizin beyin mazeretini kabul eylemiş görünmesi, Nihat için Neriman’a karşı bir muvaffakiyet adımı demekti.

Nihat, üç dört gün pek helecanlı bir hayat geçirdi. Neriman’la kendi arasında sevda kapısı açılırsa bu karşılıklı aşk o hanede geçirmekte olduğu sakın, müsterih aile hayatını, evliliğinin saadetini ne dereceye kadar ihlal eyleyecek, bundan ne gibi esef verici neticeler zuhur edecekti? Nihat buralarını enine boyuna, derinlemesine düşündü. Zevcesi Talat’a acıdı. Neriman’ı sevmek, onunla bir aşk münasebetine girişmek Talat’ı âdeta öldürmek gibi bir hareket olacaktı. O melek huylu zevcesinin saffetini, itimadını bu dereceye kadar suistimal etme hıyanetine vicdanı razı olmadı. Fakat Neriman’a karşı mukavemetini kıran öyle derin bir çekim hissediyor idi ki bazen muhabbetinin şiddeti her türlü temkinine ve iyi niyetine galebe ederek biçareyi ihtiyarı haricinde hareketlere sevk edecek çılgın bir hâl getiriyordu. Yine böyle sevdasının coştugu zamanlarda Neriman’a bir tecavüzde bulunmak ihtimali vardı. Ne yapmalı? Tehlikeyi men etmek için en emin yol

nedir? Düşündü, düşündü, hanıma hakikati söyleyerek Neriman'ı o haneden çıkarmadan başka merdane bir hareket bulamadı. Birkaç defa zevcesini çağırdı. Elleri ayakları buz kesilerek, dudakları titreyerek hakikati beyan etmek istedi. Boğazına bir şeyler tıkanı. Bir türlü hâlini itiraf edemedi. Neriman'dan ayrılmak kendine âdeti bir nevi intihar gibi geliyor, ondan kati bir ayrılığa teşebbüs edeceği dakikada bütün cesareti kırılıyordu. Bu tefekkürleri, bu muhakemeleri, bu tereddütleri esnasında Neriman'a olan muhabbeti büsbütün şiddetlendi. Nihayet bu sevdası zevcesini büyük bir felaketten kurtarmak hususundaki bütün iyi niyetlerine galip geldi. Artık arzusunun kendini sürüyüp götüreceği günaha doğru kendini teslim ederek, kolunu kanadını salıyordu. Hep hayalleri, gündüz gece düşünceleri Neriman'a ait oldu. Gece rüyalarında hep onu görüyor, gündüzleri hep onu görme isteğiyle meşgul oluyor, kalemde, sokakta hiçbir yerde duramıyor, Neriman'ı görmek için hemen kendini eve atıyor, tatil günleri bile sokağa seyre seyrana çıkmak istemiyordu.

Sevdasının ateşinin tamamıyla saçağa sarmış olduğu işte bu esnarlarda Nihat bir gün odasında keman çalıyordu. Kemanın dört teli güya lisana gelmiş de beyin gönül derdini ifade eder gibi yayın altında suzinakten¹⁹ hazin hazin inlerken gözlerinden de sevda yaşları damla damla dökülüyordu.

Tellerin o odun parçasının üzerindeki inleyen tesirleri, beyde de onları muhabbetinin inleyişleri için daha ziyade söylenmeye takat bırakmıyormuş gibi nağmeler boğula boğula, aşkını göstermekten korkan bir dertlinin çekinerek şikâyet etmesi gibi kısıla kısıla pesleşiyor, nihayet parmaklar duruyordu. O zaman kemanın feryat eden ahengi yerine Nihat'ın derin derin hıçkırıkları, kalbinin fıganı hazin hazin işitiliyordu.

19 Rast beşlisiyle hicaz dörtlüsünün birbirine eklenmesinden meydana gelen ve rast perdesinde (sol) karar kılan basit makam

Keman inlemekten, bey ağlamaktan bitap kalmışlar gibi bir ufak suskunluk anında Nihat'ın kulağına oda kapısının haricindeki aralıktan gayet hafif bir ağlama sadası gelir.

Orada kim ağlıyor? Evin içinde beyin bu samimi eleminden teessürle yaş döken, onun sevdasının acıklı hâline sırdaş olan kimdir?

Nihat elinden kemani atar, fevkalade bir süratle iki adımda kapıyı açar. Orada boylu boyunca Neriman'ı görmez mi? Yüzünü avuçlarının içine almış, duvara dayanmış, ayakta duruyor.

Bey, kendisinin mana âleminde mi, yoksa hakikatte mi olduğunu bilemeyerek birkaç defa gözlerini açtı kapadı. Mevcudiyetini tahkik için vücuduna, duvarlara dokundu. Evet, içinde bulunduğu bir rüya âlemi değildi. Önünde duran da Neriman'ın hayali değil, bizzat kendi idi. Ruhunun ilahı o kız, karşısında ağlıyordu. Öyle bir manzara ki, şu hâl rüya bile olsa kendisi için tesadüf ettiği en büyük bir nimet demektir. Neriman niçin ağlıyordu?

O da Nihat'ı mı seviyordu?

Bu mühim suale açıklama ister gibi gözleri sevda şimşekleri saçarak parıldarken Neriman böyle kapı arkasında gözyaşlarıyla kemanın iniltilerinin ardı sıra gittiğini beye göstermiş, böyle gâfletle yakalanmış olmasından mütevellit bir mahcubiyet şaşkınlığı ile birkaç saniye ne yapacağını bilemedi. Fakat yine çarçabuk kendini toplayarak sofaya doğru saldırdı. Bey, kızı salıvermemek için yolunu kesmek istedi. Neriman şiddetli bir ısrarla:

“Bey, salıveriniz yoksa şimdi haykırıyorum.”

“Haykır Neriman, her şeyi göze aldım.”

“Hanımınıza acıyınız.”

“Sen bana acımadıktan sonra ben hiçbir şeye acımam.”

“Ben iffetime sizden hürmet beklerim.”

“Ben de aşkıma senden merhamet dilerim.”

“Beyefendi bana karşı ‘aşk’ kelimesini kullanmaktan sizi men ederim. Aile saadetinizi beyhude yere mahvetmiş, beyhude yorulmuş olursunuz. Velinimetim hanımının zevci, benim âşığım olamaz. Siz kocalık sadakatinizi çiğnemekten çekinmiyorsunuz fakat ben nimetşinaslık²⁰ vazifemden bir an ayrılmam. Beyefendi çekiliniz, şimdi hanım gelir bizi bu hâlde görürse artık icat cdeceğiniz sille, tokat masallarına kimseyi inandıramazsınız.”

“Peki Neriman, salıvereyim git. Fakat kapının arkasında kemanın nağmelerine tabi olup da niçin ağlıyordun? Doğrusunu söyle, hakikati ağzından işiteyim. Ölürüm, emrinden bir harf dışarı çıkamam. Zevcem hukuku bence de mukaddestir. Onu sevdamin hırsının ayakları altına almak istemem. Senin de nimetşinaslığını takdir ederim. Mümkün olduğu kadar zaafıma galip gelmeye uğraşırım. Fakat kurbanın olayım Neriman, niye ağlıyordun?”

“Beyefendi, size emretmek haddim değildir. Rica ederim benim gibi bir bakirin gözyaşlarını başka bir şeye yorarak tefsire uğraşmayınız. Kemanı severim. Onun dokunaklı nağmelerini işittiğim zaman pek müteessir olurum. Babam, memleketim, küçüklüğüm, garipliğim, hasılı gözyaşı döktürecek neler varsa hep onları hatırlar, ağlarım. Bu gözyaşlarıma başka manalar verecek kadar zavallı Neriman’ı hakir görmeyiniz. Bana öyle bir kötü gözle bakmayınız.”

Bu sözlere karşı âşıkane bir hayret içerisinde kalan Nihat’ın bu şaşkınlığından istifadeyle Neriman sofaya çıktı. Kız şuurunu ortadan kaldıran bir edayla salınarak giderken Nihat arkasından yavaşça:

20 İyilik bilir olma

“Sözlerin beni çıldırttı, tavrın öldürüyor. Bu gidişle perişanlığımın sebebi olacaksın. Merhametine muhtacım Neriman. Hanımına karşı sadakatının icap ettiği yoldan ayrılma, lakin beni de unutma. Kocalık vazifem ile senin aşkın arasındayım ben heder oluyorum.”

* * *

Nihat Bey’in akşamdan Neriman’a tokat atmış, sabahleyin özür dilemiş olduğu ertesi günü hane içinde yayıldı. Özür dilemek kadınlarca bir nevi gönül alma demektir. Kalfalar bu bahsi uzattılar. Nihat Bey ara sıra onların da kalplerini kırardı. Fakat şimdiye kadar kendilerinden özür dilemeye hiç lüzum görülmemişti. Neriman hakkındaki bu istisna ne oluyor? Aradan birkaç gün geçti, bir gün yine Emsal ile dertleşirlerken Şevkefza arkadaşına doğru eğilerek:

“Sana bir şey söyleyeceğim ama rica ederim kimse duymasın.”

“A çılgın, kime söyleyeceğim? Benim senden başka dert ortağım var mı?”

“Geçen gün gözümle bir şey gördüm, artık şaşım da kaldım.”

“Kız ne gördün?”

“Nihat Bey’le Neriman’ın arasında bir pandomina var (pandomima)?”²¹

Emsal elini dizine vurarak:

“Elimi vurdum dizime, aşına çıktım sözüne. Eee sonra?”

“Sen de mi bir şey gördün yoksa?”

“Sen anlat bitir, ben de söylerim.”

“Geçenlerde merdivenden çıktım. Neriman’ı sofada hırsız gibi sessiz sadasız, pıtır pıtır etrafına bakına bakına yürür-

21 Tanzimat ve Meşrutiyet dönemlerindeki tiyatroların çoğunda, oyunlar arasına sıkıştırılan sözsüz oyun

ken gördüm. Dur bakalım nereye gidecek diye camlı kapının arkasına gizlendim. Yürüdü yürüdü, beyin odasına giden aralığa girdi. Ben de yerimden hiç kıımıldamadım. Dur bakalım ne olacak diye orada bekledim. Kız içeriye girdi çıkmaz, girdi çıkmaz. Kulak kabarttım, beyin keman çaldığını işittim. Bir aralık kemanın sesi kesildi, dinledim. Mır mır mır ikisi bir şeyler konuşuyorlar gibi geldi. Gideyim hanıma haber vereyim, ikisini de orada eliyle tutsun dedim. Mümkün değil ki. Hanıma haber vermek için camlı kapıyı açmalı, mutlaka sofadan geçmeli.

Kapıyı açıp sofadan yürüsem geldiğimi duyacaklar, kız çekilip gidecek. Çok sürmedi, aralığın kapısı açıldı. Neriman alı al moru mor bir hâlde dışarı çıktı, arkasından kapının aralığından bey başını çıkardı. Yavaş yavaş, mırıl mırıl bir şeyler söyledi. Dikkat ettim, bey ağlıyordu. Neriman bir afur tafurla çekildi gitti. Benim de elim ayağım buz kesildi, her tarafımı bir titreme aldı. Bulunduğum yere yıkılıverecektim. Gördün mü haini? Hanımısı ona o esvapları giyinip kuşansın da kocasını ayartsın diye mi yapıyor? Şu Talat Hanım'ın da dünyada hiç akli var mı acaba? Kendinden genç, kendinden güzel bir kızı süsleyip süsleyip kocasının karşısına çıkarıyor. Hiddetten çatlıyorum canım. Benim gördüğüm bu, sen ne gördün bakalım?"

"Benim gördüğüm de işte bunun gibi. Geçen günü Neriman yine o aralıktan çıktı. Ben hanımefendiye mendil götürüyordum. Birden karşı karşıya geldik. Kızın yüzü yine mosmordu, ağlamıştı. Hâlâ da gözlerinden yaş akıyordu."

"Ne yapalım şimdi? Ben bu işi hanıma haber vermezsem artık ne yemek yerim ne uyuyabilirim. Maskaralık mı bu ayol? Hanının kocasını aşüfte elinden alacak."

Şevkefza iki elini arkadaşının omuzlarına koyup gözlerini açarak:

"Ben kolayını buldum."

“Nedir? Çabuk söyle!”

“Hüsna Hanım buraya dün geldi. Şimdi burada misafir. Gördüğümüz şeyleri biz ona hep anlatırız. O da gider hanıma söyler. O beceriklidir. Bizim gibi anlatmaz, tadıyla tuzuyla anlatır, hanımı kandırır. Gelse gelse Neriman’ın üstesinden Hüsna Hanım gelebilir.”

“Sonra hanım bize ‘Beyin hâlini el karılarına anlatacağınıza bana gelip de siz kendiniz niçin söylemediniz’ diye darılmaz mı?”

“Biz Hüsna Hanım’a rica ederiz, bizden duyduğunu söylemesin. Güya hepsini kendi gözüyle görmüş olsun. Hüsna zarafetlidir, o cihetlerini iyi yapar, sen merak etme.”

O gün öğle yemeğinden sonra kalfalar Hüsna Hanım’ı bir odaya çekerler. İkisi de hele candan yutkunarak hikâyeye neresinden başlayacaklarını bilemez birer telaşla söze girişirler. Emsal, Şevkefza’nın yakasından çekerek, “Sen sus ben anlatayım,” der. Şevkefza, Emsal’i iterek, “Olmaz. Sunturlusunu ben gözümle gördüm, ben anlatmalıyım,” ısrarında bulunur. Hüsna Hanım hangisini dinleyeceğini şaşırarak:

“Kızlar, Allah layığını versin. Biriniz anlatınız, o bitirsin sonra öteki başlasın. A, şimdiden kafamı kazana çevirdiniz.”

Şevkefza daha tetik davranarak:

“Şey Hüsna Hanımcığım, pazartesi günüydü.”

Emsal refikasının sözünü keserek:

“Pazartesi değildi, Salı idi ayol.”

“Hiç değil, pazartesiydi.”

Hüsna hiddetle:

“Pazartesi olsun, Salı olsun, ne olur a kız? Ne anlatacaksanız siz onu söyleyiniz.”

Emsal kızarak:

“Bugünkü gibi biliyorum salıydı. Hatta hamama gittik-ti de bahçeye silecekleri astıydım. Koskoca salıyı pazartesi diye niçin yanlış anlatsın?”

Şevkefza morarak:

“Senin yanında da hiç lakırdı edilmez ki. Benim söyle-diğim yanlışsa doğrusunu sen bilersen anlat kuzum. İşte ben sustum.”

Emsal:

“Bunda darılacak ne var? Gün gibi aşikâr biliyorum ki salıydı.”

Şevkefza:

“Salı ise işte iyi ya! Salıdan başla anlat. Ben sustum diyo-rum. Daha bunun ötesi var mı?”

Emsal:

“Evet, günlerde[n] salıydı. Şevkefza merdivenden çıkmış, camlı kapıyı açıp da sofaya gireceği zaman Neriman’ın çe-kine çekine etrafına bakınarak beyin odasına giden aralığa girdiğini görmüş.”

Hüsna:

“Neriman, beyin hizmetine bakmıyor mu, odasına elbette gider!”

Emsal:

“Gider ama hele dur alt tarafını dinle. Bey odada keman çalıyormuş. Kız içeri girince çalgıyı kesmiş.”

Şevkefza:

“Söylemeyecektim ama Emsal kardeş, sen böyle yanlış anlattıkça insan beri yanda çatlıyor, duramıyor ki.”

Emsal:

“Neresi yanlış ayol?”

Şevkefza:

“Kız içeriye girer girmez bey çalgıyı kesmedi, bir müddet daha çaldı.”

Emsal:

“Deminden kendin öyle söyledin de şimdi lakırdıyı niye çeviriyorsun?”

Şevkefza:

“Deminden ben öyle mi dedim? Kulaklarını açıp da iyice dinleye idin.”

Hüsna:

“Aman kızlar anlatacaksanız bir şeyi doğru ürüş[t] anlatın. Sen öyle dedindi, ben öyle dedimdi. Öyle lakırdı mı anlatılır? Benim de zihnim şaşırdı. Neriman’ı beyin odasına giderken hanginiz gördünüz?”

Şevkefza:

“Ben gördüm.”

Hüsna Hanım:

“Sen gördünse sen anlat kızım.”

Emsal somurtarak:

“O anlatsın canım, o anlatsın.”

Şevkefza eliyle saçlarını düzeltip dudaklarını yalayarak söze başlar:

“Kız içeriye girdi. O girerken keman çalınıyor muydu, pek farkında olamadım. Sonra da kulak verdim dinledim, çalgıyı o zaman işittim. Biraz geçti, çalgı dindi. Aralıkta mırıl mırıl bir lakırdılar oluyor.”

Hüsna Hanım:

“Ne söylediklerini anlayamıyor muydun?”

Şevkefza:

“Ah anacığım, sofa geniş, iyi işitilmiyordu.”

Hüsna Hanım:

“Böyle olacağı zaten belli idi. O kızın buraya ilk geldiği günü ben hanıma keyfiyetin burasını anlattım. Kendisi söz dinlemek istemedi. Kocasına inanı varmış. Görsün şimdi bakalım. Mırıl mırıl ne söylüyorlardı işitemedin mi?”

Şevkefza:

(Biraz düşünerek) “Sanki beyin gönlü çıra imiş de Neriman’ı görünce pır pır tutuşmuş. Onun gibi lakırdılar anlatıyordu.”

Emsal kaşlarını çatıp ciddi bir tavırla:

“Susmak istedim ama patladım Hüsna Hanımcığım. Hepsi yalan. Mırmırdan başka bir şey işitmemiş. Demin bana anlatırken öyle dedi. Şimdi bunları nereden çıkardı bilmem ki?”

Hüsna Hanım:

(Yüzünü ekşiterek) “Rica ederim Emsalciğim, sus. Yine lakırdıyı birbirine karıştıracaksınız, bir şey anlaşılmayacak. O bitirsin sen de başla.”

Emsal:

“Ben nesine başlayacağım. Şevkefza lakırdı bırakmadı ki, yalan yanlış hepsini anlattı. Anlatacak söz kaldı mı?”

Hüsna Hanım:

“Sonra ne oldu kızım Şevkefza?”

Şevkefza:

“Neriman yüzünün bir tarafı pembe, bir tarafı mor, saçları karmakarışık sofaya çıktı.”

Emsal:

“İnanma Hüsna Hanım, inanma! Hiçbir insanın yüzü bir tarafı al, bir tarafı mor, bir tarafı mavi, öyle renk renk olur mu?

Şevkefza:

(Kaşlarını kaldırarak) “Ne uyduruyorsun ayol, mavi dedim mi?”

Hüsna Hanım:

“Çatlatmayın beni, anlatın.”

Şevkefza:

“Neriman işte öyle bir renkle çıktı. Kız sofadan giderken bey de kapıdan bakıyordu.”

Hüsna Hanım:

“Sonra ne oldu?”

Şevkefza:

“Ne olacak, beyin bakışına Neriman hiç aldırmadı, yürüdü gitti. Beyefendinin gözlerinden sicim gibi yaş akıyordu, gördüm.”

“Demek beyle Neriman birbirleriyle gönül almışlar vermişler.”

“Artık onun orasını siz ferasetinizle anlayacaksınız.”

* * *

Hüsna Hanım kalfalardan bu hikâyeyi dinledikten sonra Neriman’la beyin ahvalini güzelce tetkik etmek için o hanede birkaç gün daha misafirliğini uzattı. Bu aşk meselesinde kalfaların tarif ettiğinden birkaç kat daha açık bir şekilde

nazarında sabit olacak emarelere tesadüf etti. Nihat Bey'in bu sevdasının delillerini saklamak iyi değildi. Fakat kime söylesin! Talat Hanım'a hakikati ifşa etse gebe bulunmak hasebiyle biçarenin yeisinin şiddetinden bir arızaya uğramasından çekiniyordu. Didar Hanımefendi'ye söylese, onun da kızına olan muhabbetinin zorlamasıyla Nihat Bey'e, Neriman'a karşı şiddetli bir azarlama muamelesine kalkışarak evin içinde bir rahatsızlık zuhur etmesine sebebiyet vermesinden korkuyordu. Bu suretle hareket ettiği takdirde Talat Hanım'ın, "Mademki hâl böyle imiş a Hüsna Hanımcığım, sen bu işi benden evvel niçin valideme açtın? Bunu yalnız bana söylemeliydin," yolunda haklı bir tenkidine sebep olması da muhtemeldi.

Gizlice Nihat Bey'e müracaatla böyle hizmetçi kızını sevmenin sonu iyi olamayacağı hakkında delikanlıya dilinin döndüğü mertebede nasihat vermek yolunu da düşündü. Hüsna Hanım oldukça tecrübe görmüş, bu gibi hususlarda işini bilen bir kadındı. Böyle alev saçığa sarmış muhabbetlerde sevdazedelerin en tesirli nasihatleri kös dinler gibi dinleyerek hiçbir kelimesine ehemmiyet vermeyeceklerini bilirdi. Bu yolda hareketi de makul bulmadı. Ne yapsın? Kadıncağız bu düşüncelerle bir iki gece uyku uyuyamadı. Nihayet vaziyetin rengini, ehemmiyetini hafifleterek işi yine doğrudan doğruya Talat Hanım'a açmayı muvafık buldu. Mademki Şevkefza ile Emsal bu macerayı biliyorlar, Hüsna Hanım'a anlattıkları gibi bunu bir diğerine de hikâye eylemeleri ihtimali vardı. Talat Hanım ya doğuma pek yakın bir zamanda yahut doğumdan hemen sonra bu sevdaya vâkıf olursa tehlikenin daha büyük olması muhtemeldi. En iyisi onu vaktiyle haberdar etmektir. Hüsna Hanım bu kararını müteakiben bir sabah Nihat Bey kaleme gittikten sonra Talat Hanım'ı bir köşeye çekti. Evvela yüzünü gözünü okşadı, muktedir olabildiği mertebede sadasına ikna edici bir ciddiyet vererek söze başladı:

“Kızım, ben bir el kadını sayılırım ama seni gözüm gibi severim. Bu kadar senedir buraya gelir giderim; yemeğinizi yerim, paranızı alırım, elbisenizi giyerim. Ben nankör değilim, iyilik bilir bir kadını. Kızım, sana birkaç ana nasihatı vereceğim. Sözlerime iyi kulak ver. Ben senden çok yaşadım. Sana nispetle bir kocakarı demeğim. Senden ziyade gördüm, senden ziyade bilirim. Söyleyeceğim şey belki biraz merakına dokunur. Kalbini ferah tut, cesaretli bulundur.”

Talat Hanım’ın biraz rengi atarak:

“Ay yüreğimi oynatıyorsun Hüsna Hanım!”

“Yüreğin hiç oynamasın yavrum. Böyle şeyler her kadının başından gelir geçer. Vaktiyle biz de türlüşünü gördük. Koca kısmının derdi de vardır sefası da. Bu gibi hâller kocalı kadınlar için nasıl diyeyim âdeta nezle hastalığı gibidir, gelir geçer. İş, lüzumundan fazla ehemmiyet verip de üzölmeme-dedir. İşte, en büyük akıllılık budur.”

“Ay Hüsna Hanımcığım, söyleyeceğin şey bana dair mi?”

“Evet, Nihat Bey’e dair, doğrusu bu...”

Talat Hanım, Hüsna’nın ellerinden tutup izaha zorlayacak şekilde sıkarak:

“Ne var, beye ne oldu? Hasta mı, ah a dostlar ben biliyorum, Nihat hasta. Kaç zamandır yemeden içmeden kesildi. Sofrada dikkat ediyorum, önündeki bir dilim ekmeğini bile bitirmiyor. Beti benzi günden güne sararıyor. Ah kocacığım, gözümün önünde balmumu gibi eriyor. Acaba ince hastalığa mı tutuldu? Hekim öyle mi dedi Hüsna Hanımcığım? Allah aşkına benden saklamayınız. Bu hastalıktan onun bir hemşiresi vefat etmiş. Soyunda varmış. Kocamın gözleri niçin böyle belerekalıyor diye ben de düşünüyordum. Ah gördün mü başıma gelenleri! Biri kucağımda, biri karnımda, iki çocukla ben beysiz mi kalacağım? Galiba hastalığını kendi de

biliyor da geceleri ağlıyor, gözleri kıpkırmızı kesiliyor. Onun bir gizli derdi var, biliyorum.”

Talat ağlamaya başlar, Hüsna şaşırır, muhatabının yüzünü okşamaya uğraşarak:

“Çılgın mısın a kızım? Sen daha ilk lakırdıda böyle yaparsan ben bunun ötesini sana nasıl anlatayım? Kendine gel, çocuk gibi ağlama öyle. Sofrada kocanın önündeki dilimi bitirip bitirmediğine dikkat edeceğine azıcık başka şeylere dikkat etsene! Kocasının üzerine hemen ince hastalığı yoruyor da öteki ihtimali bir türlü aklına getirmiyor. Sen evvela bu kadar dalgın değildin ama niçin böyle oldun bilmem Talat.”

“Öteki cihet nedir? Kocam hasta mı değil mi sen onu söyle.”

“Hasta, ama senin dediğin gibi ince hastalık değil.”

“Ya nedir?”

Hüsna Hanım duvarlara doğru bakıp yutkunarak:

“Aman nasıl söyleyeyim bilmem, onun hastalığı sevda. Anladın mı şimdi? Bu da ince hastalıktan pek ayırt olmaz. Kaba bir hastalık değildir, bu da nazik bir hastalıktır. Başlarda tedavi olunmazsa sonra insanın başına iş çıkarır.”

Talat Hanım sapsarı kesilerek:

“Kimi sevecek? İnanmam!”

“İnce hastalıktır dersem hemen inanıp da yok yere ağlamaya başlar mısın? Beyinin üzerine onu çarçabuk kondurursun da berikini söylediğim vakit niçin inanmak istemezsin?”

“Ne var? Ne olmuş? Kocam kimi sevmiş? Bey benim üzerime kimseyi sevmez, iftiradır. Gözümle görsem inanmam. Sabahleyin kaleme gider, akşam evine gelir, gece sokağa çıkmaz. Kalem zamanından hariç kalan vakitlerini hesap etsen yarım saat bile sokakta kalmadığı anlaşılır. Başka

bir karı seven adam böyle evinde barkında mı oturur? Allah esirgesin, öyle bir belaya tutulmuş olsa onu hanesinde tutmak kabil olur mu?”

“Pek güzel söylüyorsun Talat. Lakin Nihat Bey’in sevdiği hariçte olmayıp da bu evin içinde ise ona ne buyuracaksın bakayım?”

Bıçare Talat’ın benzi evvelki sarılığından bu sefer al güller gibi bir kırmızıya döndü. Gözlerini Hüsna’nın gözlerine dikerek:

“Sus söyleme, anladım. Şimdi çıldırırım.”

Talat oturduğu yerden hemen fırlar, şakaklarını iki avucunun arasına alarak saçları ürpermiş, gözleri büyümüş, teesürle odanın içinde dolaşmaya başlayarak:

“Hüsna, ağzından çıkan sözü kulakların işitiyor mu? Lâkırdını düşün de söyle. Sonra pişman olursun. Ben iki canlıyım. Sonra bana yazık olur. Benim kocam sizin bildiğiniz gibi değildir. O benim üstüme dünyalar bir araya gelse kimseyi sevmez, sevemez. Ben öyle asılsız fasılsız, benzetme, uydurma söz istemem. Nihat hakkında söyleyeceğin sözü sonra ben adama ispat ettiririm. Bilahare ispat edemeyeceğin şey ise şimdiden hiç söyleme. Anlıyor musun Hüsna Hanım, bak her tarafım par par titriyor!”

“Hiçbir tarafın titremesin yavrum, iki gözüm. Ben de bilmem a, belki iftiradır. Ben de başkalarının yalancısıyım. Ben de işittiğini söylüyorum. Bu kadar kederleneceğini bile idim söylemezdim.”

“Ha, öyle söyle, kocamın üstüne her bir fenalığı yor. Yalnız onu bana karşı hıyanetle itham etme; çünkü ben zevcimi bilirim, bana olan sadakatının alametlerini her sabah gözbebeklerinde görür, mukaddes bir sevda sayfası gibi okurum. Kocam benden başka bir kadın sevmeye muktedir değildir.”

“Öyle olsun kızım. İnşallah da öyledir.”

Talat düşünce düşünce gezinerek:

“Senin aklın ne diyor Hüsna Hanım? Sen de benim gibi düşünmüyor musun? Nihat’ın benden başka bir kadın sevebileceğine ihtimal veriyor musun?”

“Şimdi benim aklımın dediğini bırak, kendi aklının dediğini bırak. Kocanın senin üstüne başka bir kadın sevmek ihtimali olmadığı sözünü de bir tarafa koy. Azıcık yüreğini yatıştır, merakını bastır, helecanını teskin et. ‘Erkektir bu, beş kadın da sever on kadın da’ sözüne biraz zihnini alıştır. Olanca cesaretini topla da dinle bak ben ne diyeceğim. Karısının üstüne diğer kadın seven erkek dünyada yalnız senin kocan mıdır? Bu felakete uğramış başka kadınların canları yok mu? A hele şuna bak, bu dert hepimizin başından geldi geçti.”

Talat Hanım helecanını teskin için iki elini kalbinin üzerine koyup iki kat eğilerek:

“Peki, bütün cesaretimi topladım. İşte seni dinliyorum, söyle bakalım.”

Hüsna Hanım bir müddet dudaklarını ısırıp başını sağa sola salladıktan sonra:

“Nihat Bey için, aman nasıl söyleyeyim, bir türlü dilim varmıyor. Nihat Bey için işte onu, ne karın ağrısıydı o kızın adı?”

“Sus, sus, bildim, anladım. Onlara öyle bir his, daha doğrusu öyle bir cinayet atfederek benim karşımda ikisinin ismini yanyana söyleme kuzum Hüsna Hanım. Metanet göstermeye söz veriyorum, fakat lakırdı bu noktaya gelince kendimi zapt edemiyorum. Yalandır, iftiradır Hüsna Hanım.”

“Peki kızım! Yalan olsun, iftira olsun. Fakat demincek ‘Kocam yemekten kesildi. Günden güne sararıp soluyor, geceleri ağlıyor,’ diyen sen değil misin?”

“Evet, onları diyen benim. Hakikaten de öyle.”

“Beyin bu hâllere neden duçar oldu? Bunlar için bir sebep ara  mıyor musun?”

“İşte dedim ya, ince hastalık!”

“  imdi ince hastalığı da bertaraf et.”

“Evimizden ırak olsun, dağlara taşlara.”

“Neriman bu haneye gelmezden evvel kocanda bu hâller var mıydı?”

“Yoktu.”

“Nihat Bey’i ince hastalık tutmak için bu kızın gelmesini mi bekledi?”

Talat Hanım renkten renge girerek helecanlı helecanlı birkaç dakika gezinir. Neriman o haneye geleliden beri beyin ahlak  a,   det  e uğradığı değişimleri, garabetleri zihninden bir bir geçirmeye uğraşır. Nihayet yüzünü tokatlar gibi bir şiddetle     dört defa elini alnına vurarak bo  ulurcasına bir sada ile:

“Evet, hakkın var Hüsna Hanım. Meğerse ben ne budala imişim! Kar  ımda açıktan açığa oynanan bu sevda oyununu g  rememi  im. Mesela geçen günkü tokat meselesi... Geçenlerde bey ziyadece içmişti. Sofrada ‘İlla Neriman’ı isterim,’ diye tutturdu. Neriman her zaman yemekte meydanda bulunurken o gece ortadan kaybolmuştu. Beyle aralarında bir şey var ki onu   yle sarhoş görünce belki ağzından bir söz ka  ırır diye kız ortaya çıkmadı. Sonra gece Neriman’ı odasına   a  ırmı  . Güya su verirken bir tokat atmış, su bütün üstlerine başlarına dökülmüş. Neriman bize g  cendi diye bu tokat meselesinde ben ne kadar   z  ld  m. ‘Aman darılma kızım,’ diye Neriman’a giderim; ağlar, utancından rengi atar, sözlerini   a  alar. Beyin yanına giderim, ‘Neriman sana ne dedi?’ sualiyle gözlerimin içine bakar. Ne diyecek? ‘Sen ona bu akşam bir tokat vurmu  sun,’ derim. ‘Oh ya Rabbi    k  r! Yalnız tokat mı vurmuşum, başka bir şey yapmamış mıyım?’ cevabıyla    k  rl  r eder, kızın dedikleri beyin sözlerini pek tutmaz.”

“A kızım, işte bunlar hep kör parmağım gözüne imiş. Sen niçin bir şey anlayamamışsın?”

Talat Hanım dövüne dövüne ağlayarak:

“Böyle bir şeyi nasıl üstlerine yorayım? Bey her akşam ‘Ölürüm de senin üstüne gül koklamam!’ diye türlü antlar içer. Gözleri bu dünyada benden başka bir kadın görmediğine nasıl lakırdılarla beni kandırmaya uğraşır bilsen! Beri yandan Neriman ‘hanımulan’ diye gözlerimin içine bakar. O kadar hürmet, muhabbet, sadakat gösterir ki inanmamak kabil değil. Kahpenin gözü[nün] beyde olduğunu ne bileyim ben? Hüsnacığım bana bir akıl öğret, şimdi ben ne yapayım?”

“Ne yapacaksın! Pek o kadar kederlenmene lüzum bile yok. Kızı evden savarsın vesselam.”

“Olmaz.”

“Niçin?”

“Çünkü sonra bey her hakikati inkâr eder.”

“Varsın etsin. Sen bir an evvel kızı evden çıkar.”

“Artık benim yüreğim yaralandı. Onun yüzüne nasıl bakacağım? Baksana bu kadar vakittir beni aldatıyormuş, bundan sonra da aldatır.”

“Ne demek istediğini anlayamıyorum.”

“Ne demek isteyeceğim? Mademki kaç vakittir birbirlerini seviyorlarmış, ben de bilmeyerek bu hâle katlanıyor imişim. Şimdi hiçbir şey belli etmem, birkaç gün daha dişimi sıkarım, gözetlerim. Elbette ikisini de hıyanetlerini inkâr kabul etmez bir hâlde yakalarım. Kızı savarım, beyden de boşanırım vesselam. Bu evden ikisi birlikte gitsinler. Allah birbirlerine mübarek etsin.”

“A, neye lazım! O kadar ileri varma kızım. Bu gibi sebeplerden dolayı kadınların kocalarından ayrılımları lazım gel-

se idi dünyada bir karı koca kalmazdı. Kendine gel yavrum, bunlar öfkedir geçer, sonra pişman olursun. Elin aşüftesi için neden kocandan boşanacakmışın?”

Talat Hanım ağlar gezinir, gezinir söylenir. Nihayet ümitsizce ah çekip haykırarak:

“Nihat bunu bana niçin etti? Ben onsuz nasıl yaşayacağım? Onun hasretine tahammül edebilecek miyim? Ah Hüsna Hanım ah, biraz evvel nasıl bir kalp huzuruyla yaşıyordum. Bunu bana nereden söyledin? Keşke bu acı hakikati öğrenmeye idim, bilmeye idim. Yine öyle aldana aldana yaşaya idim. Sanki yüreğime bir ateş, bir kor düştü, her saniyenin geçişiyle şiddeti artıyor.”

(Telaşla) “A kızım biraz kendine gel, lakırdın lakırdına uymuyor. Deminden ne söylüyordun, şimdi ne diyorsun? Böyle çılgınlıklara kalkışma, aklını başına topla.”

“Ah Hüsna ah, insafsız karı, ettin mi bana edeceğini! Ben Nihat’sız yaşayamam, onun bir başka kadına gönül vermek hıyanetine de tahammül edemem. Artık bana ölümden başka çare kalmadı. Bu ağu gibi lakırdıları zihnimden çıkar, sözlerini geriye al. Bana bir saat evvelki saadetimi, istirahatımı iade et. Nihat nerde, kaleminde mi? Şimdi zihninden ne düşünüyor? Hep o kızı mı, hep o kızı mı? Kendi elceğizimle getirdim, karşısına diktim, sanki ‘Al bunu sev’ dedim. Ne alık karı imişim ben! Her belaya katlanmak, kendisinden boşanmamak istemiş olsam bile Neriman’ın sevdasının derdiyle ne yaptığını bilmez bir hâle gelip kocamın beni boşamayacağı ne malum? Ah Neriman kahpesi! Ah yezit kız!” avazlarıyla bedbaht Talat düşer, bayılır. Hüsna şaşırır, bir müddet ne yapacağını bilemez. Nihayet oda kapısını açar, “Orada kimse yok mu? Küçük hanıma bir fenalık geldi, yetişin!” diye haykırır. Odalardan, sofalardan, merdivenlerden, pat pat koşuşmaya başlarlar. Odaya en evvel Neriman gelir. Arkasından Emsal, Şevkefza, daha sonra Didar ve Nuriye Hanımlar yetişirler.

Cümlesinde bir telaş, bir heyecan kıyamet, lokman ruhları, gül sirkeleri, limonlar, hasılı her birinin elinde bir türlü deva, baygının etrafını alırlar. Neriman herkesten evvel hanıma sarılarak onu yattığı yerden kaldırır, yastık gibi arkasına geçerek oturur. Kimi ruh koklatır, kimi alnına sirke sürer, kimi kollarını bileklerini ovuşturur.

Biçare Neriman durmayıp gözyaşı dökerek Hüsna Hanım'dan sorar:

“Kuzum Hüsna Hanımcığım, buna ne oldu böyle? Biraz evvel iyi idi. Benimle aşağıda güldü söyledi. Ah, hanımcığımın yoluna ben kurban olayım, vah onun için canımı feda ederim.”

Hüsna, Neriman'ı hanımının arkasında iki koluyla onu kucaklamış görünce kendi kendine, “Bu kız nereden gelmiş buraya? Şimdi Talat ayılıp da kendini Neriman'ın kolları arasında bulunca kederinden bir daha bayılır. Vah ayılmaz artık! Şimdi ne yapmalı?”

Teessüfle etrafına bakıp kızı oradan kaldırmaya bir çare ararken Emsal ve Şevkefza ile göz göze gelirler. Halayıkların bu bakışlarında, “Bizim sana anlattıklarımızı kendisine söyler söylemez mi böyle bayıldı? Keşke ne biz sana söyleye idik ne de sen ona,” mealinde kederli birer ifade vardı. Kızının böyle bayılmak illeti[nin] olmadığını Didar Hanım bildiğinden zavallının bu hâle uğraması[nın] alışılmışın dışında vahim bir sebep tesiriyle olduğunu derhâl anlamıştı. Bu sebebi keşfetmek için baygının etrafındakilerin birer birer çehrelerini tetkike uğraşıyordu. Baygın derin derin inleyerek üç defa “Nihat, Nihat, Nihat!” dedi. Didar Hanım ağlayarak:

“Aman ya Rabbi, kızım kocasını sayıklıyor. Tayyar gitsin, kalemde sokakta her nerede ise bulsun getirsin.”

Hüsna Hanım:

“Kocasından evvel bir hekim çağırsak?”

Nuriye Hanım:

“Hekimi ne yapacak canım? Alnına, kulaklarının arkasına sirke sürün, limon koklatın. Lokman ruhundan bir bardak suyun içine birkaç damla damlatıp ağzına dökün. Omuzlarını kollarını ovun, sıkıca çeyrekleyin,²² şimdi ayılır.”

Hasta yine inleyerek, “Neriman, Neriman... Benim kızım değil miydi o?” dedi. Birkaç lakırdı daha söyledi. Gittikçe sadasına zayıf, telaffuzuna bir ağırlık geldiğinden hemen birer mırıltıya dönen son sözlerinden bir şey anlaşılamadı.

Didar Hanım kızının şakaklarına sirke sürerek:

“Neriman’ı mı istiyorsun yavrum? O işte burada, arkanda. (Neriman’a hitaben) Kızım Neriman seslen seslen, buradayım de. Sesini işitirse belki ayılır.”

Hüsna Hanım odanın bir köşesine çekilip dizlerini döve döve:

“Neriman’ın sesini işitirse ayılır mı? Onun bu hâllere gelmesine Neriman sebep değil mi? Onu görünce Talat bütün bütün bayılacak.”

Didar Hanım, Hüsna’yı yanına çağırarak:

“Ne söyleniyorsun orada Hüsna Hanım? Bayıldığı vakit Talat’ın yanında kim vardı?”

Hüsna büyük bir tereddütle:

“Ben vardım.”

“Ne görüşüyordunuz?”

“Ne görüşeceğiz! Dereden tepeden konuşuyorduk.”

“Kızıma bu fenalık neden geldi? Ömründe böyle olduğu yoktu.”

22 Yatan bir kimsenin kol ve bacaklarını sağ elini sol ayağına, sol elini sağ ayağına dokunacak şekilde çaprazlama büküp hareket ettirmek

“A hanım, bilir miyim ben? Konuşurken konuşurken gözleri süzüldü, böyle oluverdi.”

“Hüsna Hanım, ben Talat’ın anasıyım. Kızımın iyisi kötüsü bana aittir. Ne olduysa saklama, söyle.”

“İnan olsun ki bir şey saklamıyorum. Ne olacak a hanım?”

Beş on dakika geçti. Ufak, aheste iniltilerden sonra Talat gözlerini açtı.

Hüsna Hanım sevinçle haykırarak:

“İşte ayıldı. Talat Hanım, bizi amma korkuttun ha! Gayret et, azıcık kendini topla kızım. Bak ağlamadan anneciğin ne hâle geldi.”

Gözünü açar açmaz Talat’ın ilk hareketi işin aslına dair kimseye bir ipucu vermemesi için Hüsna Hanım’a kaşlarıyla gözleriyle istirhamda bulunan birkaç işaret etmek oldu. Hüsna da kimseye bir şey anlatmayacağını yine göz işaretiyle hastaya belli etti.

Didar Hanım kızının üzerine kapanarak:

“Ne oldu iki gözüm?”

Talat Hanım hâlsiz hâlsiz:

“Bilmem anneciğim. Hüsna Hanım’la lakırdı ederken birdenbire başım döndü, yüreğim ezilir gibi oldu, gözlerim karardı. Kendimi kaybettim.”

“Şimdi açıldın ya, bir rahatsızlığın yok ya?”

“Vücudum pek kırık, başım yine dönüyor. Hafif bir bulantı var gibi.”

Didar Hanım haykırarak:

“Kız Şevkefza, bana bak! Tayyar Ağa’ya git söyle, Aksaray’a, Doktor Yasef’in eczahanesine gitsin. Orada ise çabuk alsın getirsin.”

Şevkefza ellerini ovuşturarak:

“Tayyar Ağa, beyefendiyi bulup getirmeye gitti.”

“Başka biri gitsin.”

O tarihte Doktor Yasef kadınların en güzide bir hekimi idi. En ehemmiyetsiz bir nezleden en vahim hastalıklara kadar en evvel onun teşhis maharetine müracaat edilirdi. Ayak teri almada hiç müşkülpesent değildi. Eline iki çeyrek de sıkıştırılrsa memnuniyetsizlik göstermemesi meşhur olmasına sebep olmuştu. En büyük ustalığı kadınların hâllerini tetkik ederken iyi nabız tutmasıydı. Kendi de onlar gibi çok söyler, reçetesini tertipten sonra birkaç tuhaf hikâye anlatıp hastayı güldürmedikçe o haneden çıkmazdı.

Doktor Yasef’le Nihat Bey’in haneye gelmeleri bir ana tesadüf etti. Nihat Bey, büyük bir helecan ve telaş içinde idi. Tayyar Ağa soluk soluğa kaleme gidip de, “Hanım bayıldı, evdekiler hep ağlaşıyorlar, çabuk sizi istiyorlar,” deyince beyin dizlerinin bağı çözülmüştü. Helecanını teskin için bir iki yudum su içtikten sonra Tayyar ile hemen kendini sokağa atmış, bir arabaya binerek eve dar gelmişlerdi. Karısına ne olmuştu? Kendinin Neriman’la olan sevdası acaba yeninden yakasından bir patlak mı vermişti? Nihat bu aşkını o güne kadar kimseye ifşa etmemişti. Onu yalnız sevdalı olduğu Neriman biliyordu. Kız gidip de hanımına bu macerayı hikâye etmiş olmasın? Nihat düşünüyor, düşünüyor, buna ihtimal veremiyordu.

Yahudi doktorla birlikte yukarıya, zevcesinin yattığı odaya çıktılar. Talat’ı döşeğine yatırmışlardı, biçarenin benzi pek sarı idi. Doktor keyifsizin nabzını, vücudunun bazı aksamını muayene ettikten sonra gebelik müddetini sual etti. Vakit tamam gibiydi.

Nihat Bey taparcasına bir şefkatle zevcesinin alnını okşayarak:

“İki gözüm Talatçığım, ne oldun?”

Zavallı kadın, bu iltifatlarda bir samimiyet göremiyor, kendini böyle sahte sevgi gösterileriyle oyalarken Nihat'ın gözlerinin derin bir iştihakla Neriman'ı aradığını hissediyordu. Talat ölümüne razı idi, fakat kocasına hiçbir şey sezdir-meksizin onu maşukasıyla birlikte yakalamak, sonra ikisinin birden yüzlerine tükürerek intikam almak istiyordu.

Zevcine cevap vermek için hasta, hafifçe kaşlarını kaldı-rarak söz söyleyebilmek hususunda zayıf bir imayla:

“Bir şey olmadım beyim, hafif bir baygınlık geldi beyhu-de telaş ettiler.”

Yahudi doktor yaşına nispetle pek kırmızı ve zinde görü-nen çehresiyle gülerek:

“A, bunda merak edecek bir şey yok, ay efendim. Bir kadın aslından sinirli olursa gebelik zamanında bazı bazı baygınlık gelir, çünkü vücut kuvvetten düşüyor. Benim anam bana anlattırdı ki o bana gebe oldu ki ben onun karnında idim. Günde üç defa bayılırdı. Ben doğdum, işte sağlam. Anam benden sonra yine doğurdu. Daima bayılıyordu ama yine doğuruyordu. Böyle kadına aferin. Kadının dünyada vazifesi doğurmaktır. Bir kadın ki doğurmaz, o makbul değildir. Anlattırdım şimdi?”

Nuriye Hanım müstehzi bir şekilde başını sallayarak:

“Aman Yasef Efendi, doğurması kolay mı? İnsan doğu-runcaya kadar işte böyle oluyor, bayılıyor. Doğura doğura kadın kısmı kuvarda oluyor kalıyor. Sonra kocası adama ‘Aferin karı, ne iyi ettin de doğurdun,’ demiyor. ‘Bizim karı zayıfladı, çirkinledi,’ diye üstüne bir daha evleniveriyor.”

Doktor gülerek Nihat'ın yüzüne bakıp:

“Yok, bizim beyefendi evlenmez. Onun gözlerinden belli-dir ki hanımısına çok seviyor.”

Hekimin bu sözü Talat Hanım'a âdeta istihza gibi geldi. Hüsna Hanım bir köşede ovunarak kendi kendine:

“Aman bunlar ne münasebetsiz sözler, Nuriye Hanım da hiç lakırdısını bilmez ki! Hekimi buldu ya karşısında artık ağzına geleni söylenir durur.”

Emsal ile Şevkefza, bir köşede fıs fıs konuşurlardı. Hüsna yanlarına giderek:

“Ne konuşuyorsunuz öyle?”

Emsal:

“Hüsna Hanım nasıl ettin? Sen küçük hanıma Neriman hikâyesini anlatınca mı bayılıverdi böyle?”

Hüsna eliyle Emsal’i iterek:

“Haydi çekil, haydi çekil şimdi. Orasını hiç sorma. Yüreğimden kan gidiyor, ne dedim de söyledim!”

Nihat hasta zevcesini muhabbetinin kuvvetine, sadakatinin şiddetine ikna için teessürünü nasıl göstereceğini bilemez. Yüzünü okşar, saçlarını sever, üzüntüsündeki samimiyeti beyana bir vesile addederek hastanın nabzını eline alır, saatini çıkarır, nabız atışlarını saymaya başlar.

Doktor gözlüğünün altından gülerek:

“Gördünüz mü beyefendi hanımını ne kadar seviyor. Burada hekim varken kendisi de doktorluk yapmak istiyor, nabız sayıyor.”

O esnada Neriman, döşeğe yaklaşarak eleminin ciddiye-tine dalalet eder baygın, mahzun nazarlarla hanıma dalgın dalgın bakar. Kızın yaklaştığını görünce Nihat’ın vücudunu hafif bir titreme alır. Bu seveda titreyişleri tabii zevcesinin nabzında bulunan parmaklarını da sarsar. Bedbaht Talat kocasının elinin titremesinin Neriman’ın yaklaştığı ana tesadüf ettiğini görür. Hemen kırgınlıkla elini çekerek:

“Aman bey, doktor burada iken nabza bakılır mı? (Acı bir tebessümle) Keyifsizliğimi o kadar merak ediyorsanız nabızlarının dakikada ne kadar attığını hekimden sual ediniz.”

Doktor:

“Efendim size çok seviyor. Nabızlarınızı kendi eliyle saymak istiyor. Bunun için beye darılmaya hakkınız yoktur.”

Neriman’ın kendine karşı pek asık, pek dargın bir çehre ile durduğuna dikkat ederek ufak bir baygınlık da beyefendi geçirir. Doktor, Nihat’ta gördüğü teessür alametlerinin tamamen zevcesinin rahatsızlığından hasıl olduğu zannıyla teselliye girişerek:

“Efendim, merak etmeyiniz. Gebe hanımlarda bu baş dönmesi, bu baygınlık bazı zaman *pléthore*²³ sebepten ileri gelir. Bu piletor Fransızca bir lakırdı. Ben Türkçe tıp ulandır baktım. Bunun için ‘imtila-ı dem’²⁴ ismini veriyor. Daha Türkçesi dolgunluk demektir. Demek içinde bulunan globüller²⁵ çoğalıyor. Bazı defa gebelerde böyle oluyor. Ama çok defa bunun aksisi oluyor. Zayıflıktan baygınlık geliyor. Eğer piletordan baygınlık gelirse hastanın kolundan kan alıyoruz. Eğer aksisinden olursa acı yahut çelikli ilaçlar veriyoruz. Bir daha hanıma baygınlık gelirse bugünkü gibi korkmayınız. Hemen yüzüne soğuk su atınız. Burun deliklerinin altına sirke yahut alkali sürünüz. Kendisini uzun vaziyette yatırınız, telaş etmeyiniz geçer. Efendim bu gebelik pek tuhaf şeydir, belli olmaz. Hamile kadınlar arabaya binmemeli, vücudunu sarsacak surette atlamamalı, sıçramamalı. Dikkat etmeli, bazen en ufak bir sarsıntı çocuğun düşmesine sebep olur. Bazı kere de bakarsınız vücudu zayıf, nazik görünür. Bir kadın merdivenden yuvarlanır fakat çocuğa yine bir şey olmaz. Dikkat etmeli; akıllı, usta hekimler daha bunun sebebini anlayamadılar. Lakin her natura bir olmaz. Dikkat etmeli, sarsılmamalıdır. Gebe hanımların kalpleri rahat olmalı. Bunları öfkeliendirmemeli, keder üzüntü yaramaz. Sonra ihtinak-ı rahme²⁶ benzer

23 Fr. *pléthore*: Vücuttaki kan hacminin artması

24 Kanın vücudun helli bir yerinde toplanması

25 Kan zerrecileri

26 Ruhi dengesizlikler, çırpınma, kasılma ve bazen da inme tarzında belirtilerle kendini gösteren sinir sistemi bozukluğu

sinir hastalıkları gelir. Yahut ‘kataleptik’²⁷ olur, ziyade çarpıntı yapar. Aman dikkat ediniz, hanımefendiyi üzmeyiniz.”

Doktor sözü böyle uzattıkça beri yanda Nuriye Hanım, Didar Hanım’ın kulağına eğilerek:

“Bu Yahudi pek ustadır canım, baksana neler söylüyor, bilmediği yok. İnsanın daha nabzını tutmadan, yüzüne bakar bakmaz hastalığını anlar. İnadına usta, inadına şeytan bir adamdır.”

Doktor bir iki reçete tertip eder. Hastaya yine baygınlık gelirse bu ilaçların nasıl kullanılacağını anlatır. Lüzumlu tavsiyeleri tamamlayarak odadan çıkar. Sofanın ortasında Emsal Kalfa tabibi durdurarak:

“Kuzum hekim Yasef Efendi, azıcık şu küçük odaya gir de beni de muayene et.”

“Ne var? Yine ne oldun Kalfa Hanım, eski derdin mi depreşti?”

“Bilmez misin doktor, sağ geğreğimin²⁸ altında sancı.”

“Yine o sancı mı? Yine yalınayak taşlık yıkadın ondan oldun, değil mi?”

“Ah nasıl bilirsin doktor? Öyle ya taşlık yıkadım. Yalancı bakıcı gibi her şeyi anlarsın.”

“Ayaklarını sıcak tut, ben sana hardal göndereceğim, onu ağrıyan yerlere yapıştır. Daha olmazsa hamama git boynuz çek tir.”

“Başka bir ilaç vermeyecek misin? Hani ya geçenlerde bir şurup verdindi.”

“O şurup galiba tatlı geldi. Yine istiyorsun? Merak etme, merak etme. Bu sefer ilaca lüzum yok.”

27 Değişik duygusal durumlarla ortaya çıkabilen; bilincin kaybolmadığı, kas tonusunun geçici kaybı ya da zayıflığı anlamına gelen ifade

28 Halk ağzında kaburganın alt kısmını ifade eden yer

Emsal kendi kendine söylenir:

“Hanımlara olsa kutu kutu, şişe şişe ilaç gönderir. Bana gelince insanın böğrünü ateş gibi yakan hardalı verir.”

Doktor merdiven başına yaklaşınca bu defa Şevkefza önüne çıkarak:

“Kuzum doktor, bana bakmadan gitme; hastayım, kendimi beğenemiyorum.”

“E, sen de mi hastasın? Senin zorun nerenden bakalım?”

“Göğsümden, öksürüyorum. Geceleri sabahlara kadar öksürüyorum, dilim hiç içeri girmiyor.”

“Aman Kalfa Hanım, bu ne tuhaf hastalık seninki böyle? Geceleri ağzın açık mı yatıyorsun?”

“Pek öksürüyorum, pek.”

“Hırkanı çıkardın, çamaşır yıkadın. Mutfakta cam açık kaldı, bakınadın öksürüğe yakalandın.”

“Tıpkı, tıpkı dediğin gibi oldu.”

“Aktardan ıhlamur aldır, bu akşam kaynat, onu iç. Göğsüne, arkana sıcak havlu koy. Bir güzel terle, bir şeyin kalmaz.”

“A, böyle ezbere ilaç olur mu ayol. Ne nabzıma baktın ne göğsümü dinledin. İhlamuru kaynatıp içecek olduktan sonra senin usta Yasefliğin neye yaradı? Emsal’e hardal göndereceksin ya, benim de nabzıma bak, münasip bir ilaç gönder.”

“Al lafı otur aşağıya. İhlamuru ha ben dükkânda kaynatırmışım ha sen burada kaynatmışsın!”

“Canım, hani ya sen geçenlerde tatlı iyi kokulu bir ilaç vermiştin. O ilaç göğsümü iyi yumuşattıydı.”

“Hep bunlar kokusu güzel tatlı ilaç içmek için hastalanıyorlar. Peki Kalfa hanım, peki. Emsal’e hardal, sana da tatlı bir ilaç göndereyim. Fakat aşçı kadının elinden nasıl kurtulacağım?”

Doktor merdivenden iner inmez doktorun yukarıdaki sesini duyan aşçı kadın mutfaktan görünerek:

“Hekim efendi ayo! Gel bu aşağıki odaya gir de benim içini dinle. Geceleri yatağına girince sol tarafında tık tık ediyor (Midesini göstererek) burada taş gibi bir şey var. Eğer geçirirse rahat ediyö, geçirmezse içini sıkıntı basıyo, gece döşeginde çırpınıyo, tepiniyo. Bu benim derdini anlarsa o zaman sana aferim usta hekim diyece. Sen geçenlerde benim göğsümü dinledi. Karnını dinlemeli. Benim illeti orada, gurul gurul ediyö.”

(Gülerek) “Aşçı kadın, senin illeti anladım. Geçen gün Tatar böreğı yaptın. Üzerinde sarımsaklı yoğurt döktün, yedin, yedin, yedin. Sonra yalancı dolma yaptın, onu da yedin, üzerine üç bardak su içtin. Şiştı karnın dümbelek gibi, sonra hastalandın.”

(Hayretle) “Karnını dinlemeden bunları sen nasıl anladı ayo? Dinlediğı vakit karnı sana lakırdı mı ulandır? Gur gur ederken bir karnını dinliyo, hiçbir şey ulandırıyo. Bazen tel dolaptan yemek çalınıyo. Kedi mi yiyo, kim yiyo ulandırıyo. Onları kim yiyo?”

“Ben tel dolaptaki yemekleri bilmem”

“Benim karnındaki yemekleri nasıl biliyo?”

“Bu hekimliğe ait bir sanat. Sana da mı öğreteceğim?”

Doktor yürür, aşçı kadın haykırarak:

“Ayo gelip bana baksana! Dinlesene!”

“Ne seni dinleyeceğim! Senin hastalık ben biliyorum. Tatar böreğı, yalancı dolma, pilav, makarna yeme, çok su içme. Limon kabuğıyla nane yaprağını suda haşla haşla, iç.”

“Ben börek pişirece, evin içinde herkes yiyece de ben yemeyece mi? Ben ilaç isterim, şişeye koy da yolla.”

“Peki peki, sana da bir acı ilaç göndereyim.”

“Aman acı olmasın, büsbütün gönlünü ulandırıyor.”

Doktor orta kapıdan dışarı çıkar, Tayyar Ağa boynunu bütün ellerini arkasına, omuzlarına doğru götürerek:

“Şuramdan bir sızı başlıyor, yavaş yavaş iniyor aşağıya, şöyle bu tarafımı kaplıyor. Oradan da dönüyor dolaşıyor, bütün vücudumda sanki bir piyasa ettikten sonra geliyor kakılıyor diz kapağımın yanına. Çivi gibi oraya mihlanıyor duruyor. Çok şükür yiyip içmem iyi, iştahım açık. Bu ağrılar ne olacak bilmem ki. Bazen hanımlar acele sokağa gönderirler. O ağrı gelir diz kapağımın yamacına kakılır. Gitmem demek olur mu? Ben bir uşak adamım, giderim ama Allah bilir gayrı... Bir ayağımın üstünde keklik gibi seke seke giderim, Emsal Kalfa laf anlamaz. Onun dediğine bakılırsa şimendifer gibi bir isimde ulaşmalı gelmeli. İpeğin rengini beğenmezler, yoğurdun kaymağına kirli diye bahane bulurlar. Yumurtaların kabuğu tavuk tersi olmuş diye kafama çalmak isterler. Yumurta tazesı makbuldür, kabuğundaki kire kim bakar? Fakat doktor şu ağrılarının bir çaresini bul, ne deva olur, olursa senden olur. Sen bir ruh verir imişsin, insan onu bedenine sürünce sızılar geçer, anadan doğmuş gibi pir ü pak olurmuş. Şu hastalığı geçir.”

“Olur, olur. Bugün işim var, başka hastaları dolaşacağım. Yarın öbür gün, istersen daha öbür gün dükkâna gel de sana ilaç vereyim.”

Yasef Efendi kendini kapıdan dışarıya dar attı.

* * *

Bu bayılma vakasından dört gün sonra Talat Hanım üç gün iki gece ağrı çekerek pek çok meşakkatle dünyaya bir kız çocuk getirdi. Biçare kadın doğum sancıları ile melul melul etrafındakilere bakarak yardım feryatları attığı esnada Fatma Hanım:

“Böyle doğuramayan gebelere beyinin avucundan su içirirler. Nihat Bey gelsin, avucuna su koyalım. Talat Hanım içsin, görürsünüz çok sürmez kurtulur.”

Talat Hanım, Fatma'nın bu tedbirine itiraz etti. "Ben sıkılırım, bu kadar insanın içinde beyin avucundan su içmem!" dedi. Talat'ın esas itirazı sıkılmadan değildi, yüreği beyine pek kızgındı. Onun kolaylık temin etmek için araya girme-siyle, maddi manevi yardımıyla doğurmak istemiyordu. Sıkılmayı, utanmayı vesile olarak gösteriyordu. Fakat o kadar kadınla başa çıkmak kabil mi? Nihat'ı bulup odaya getirdiler, avucuna su koydular. İçmesi için Talat'ı ısrara başladılar. Nihat'ın tekmiil vücuduyla beraber avucunda su titriyordu. Biçare delikanlı sıkıntılı ve endişeli idi. Talat suyu içerken kocasının yüzüne baktı, ağlamaktan gözleri[nin] kızarmış olduğunu gördü. Nihat niçin ağlamıştı? Kaç gündür zevcesi feryatlarla, hayatla memmat arasında geçitler savuşturduğu için mi? Bu sancılardan kurtulamaması ihtimali de vardı. Talat doğuramayıp bu hayatı terk ediverirse, bu acı veren ölüm kocasında ilelebet matem yarası açacak bir felaket hükmünü gösterecek miydi? Yoksa Nihat Neriman'ın sevdasının derdiyle mi mı ağlamıştı? Ellerindeki o teessürlü titremelerle, gözlerindeki o kırmızılık için iki ihtimal vardı. Nihat, Neriman için ağlamışsa, bu yoldan çıkmış aşkını ömrünü Neriman'a hasretmek için zevcesinin doğum yatağından canlı olarak kalkmamasını arzu etmeye kadar ileri götürüyor muydu? İşin aslı Talat Hanım'ın şu son düşüncesine temas ediyorsa, kurtulmak için böyle bir kocanın elinden nasıl su içilir? Saadetini zevcesinin vefatında arayan Nihat yaradılışında bir kocanın can kurtaracak yardımına nasıl ihtiyaç gösterilir?

Zavallı Talat bunları düşündükçe çektiği doğum sancısından ziyade manevi ıstıraplara duçar oluyordu. Bütün bu çektiği acılara karşı bir tesellisi vardı, doğumdan sonra bir fırsat gözleyerek Nihat'la Neriman'ı bir yerde tutup yüzlerine tükürmek... O can yakıcı ağırlardan kendisini kurtaramazsa Nihat'a ait olan bu kederini mezara götürecekti, her şey orada kendi cesediyle birlikte örtülecekti.

Nihat'ın avucundan su içtikten bir saat sonra Talat Hanım kurtuldu. Bütün çehreleri birer sevinç ışığı kapladı. Lohusa,

kocasının ona yardım etmek için eliyle içirdiği bir avuç suyun kurtarıcı etkisine hayrette kaldı. Bu hâle zaten bütün hanedekiler de şaşıldılar. Nihat'ın zevcesine muhabbeti berkemal olmasa idi, o gözyaşları Talat'ın kurtulmasına yardım etmek için samimi dualarla dökülmemiş bulunsaydı idi, onun avucundan içilen sudan hemencecik bir şifa görülür müydü? Bu kurtuluşun sonra Nihat'ın kalbinin temizliğini herkesle beraber Talat Hanım da kalben tasdik etti.

Âdet olduğu üzere çocuğu sardılar, sarmaladılar lohusanın yanına yatırdılar. Biçare Talat Hanım pek yorgun, pek hâlsiz, pek zayıf düşmüştü. Döşğinde sapsarı öyle bitap yatıyordu. Nihat'ı, müjdelikten sonra lohusanın yanına getirdiler. Elinde mendil, ağlıyordu. Eğildi, bir hürmetle zevcesinin solgun alnından öptü. Gözyaşları arasında gülmeye uğraşarak dedi ki:

“Talatçığım, senin burada çektiğin acıların belki on katı ben manevi ıstıraplar geçirdim. Seni ne kadar seviyor imişim! Çok sevdiğimi biliyordum fakat bu derece şiddet tasavvur etmiyordum. Senin feryatlarını, iniltilerini duymamak için kulaklarımı tıkayıp evden kaçmak istiyordum. Lakin merakımdan yine buradan yarım adım bir tarafa ayrılamıyordum.”

O esnada odaya Hüsna Hanım girdi. Nihat, yine sözüne devamla:

“Ne yapacağımı şaşırdım. Emin ol Talat, senin yoluna ben ölmeye razı idim. Sana rahat ettirmek için o ağrıları kendim çekmek istiyordum. O kadar üzüldüm ki şimdi ben de senin gibi hastayım. Gezerken başım dönüyor, düşecek gibi oluyorum.”

Talat Hanım, beyin bu söyledikleri sahi mi değil mi makamında Hüsna Hanım'ın yüzüne baktı. Hüsna Hanım ne hükümde bulunacağını, ne düşüneceğini cidden şaşırdı kaldı. Nihayet lohusayı tatmin için:

“Öyle ya beyim, öyle ya, bu kadar senelik karı kocası. Allah birbirinizden ayırmasın. Allah o günleri göstermesin. Yoksa Talat gibi bir hanımı siz bir daha nerede bulabilirsiniz-

niz? ‘Bey’ der de ağzından bir ‘bey’ daha çıkar. Alimallah ‘Nihat’ dedikçe akciğerleri görünür şöyle. Gençlik, güzellik gibi şeyler hep havaidir, gelir geçer. Baki kalan kalp temizliğiyle muhabbettir. Sözüm Nihat Bey’e göre değil ya, ne genç kocalar bilirim ki nur gibi tertemiz hanımlarının üzerine şöyle böyle kızlar sevmeye kalkarlar. Böyle kıymet bilmezlere kızarım doğrusu. El kızlarına göz atacağınıza siz de karınızı can-ı gönülden seviniz. Aile saadetleri hep böyle iki başlı muhabbetlerden çıkar. Karınız size nasıl muhabbet gösteriyorsa siz de o sevgiye layık bir koca olmaya çalışınız. Böyle olmadıktan sonra niçin evleniyorlar kuzum? Ben sana hayran sen çama tırman, ondan ne çıkar? Hanımlar beylerini sevsinler, onların gözü yine dışarıda, alargada dolaşsın. Bu da hakka reva mıdır?”

Hüsna Hanım böyle fikirlerini beyan ederken, “Nasıl, iyi söylüyor muyum?” manasını ima ederek yan gözle de lohusaya bakıyordu.

Hüsna bahsi uzatıp da Nihat’ı bir şüpheye düşürür korkusuyla sözü diğer bir mecraya çevirmek için Talat Hanım zayıf sadasıyla dedi ki:

“Bey, hakkımda gösterdiğiniz muhabbete teşekkür ederim. Lakin çocuğunuzun yüzünü açıp da bir kere baksanıza, onu sevmiyor musunuz?”

Nihat:

“Sana pek çok eziyet çektiirdiği için onu şimdi sevmiyorum, ona dargınım... Biraz daha büyüsün de o küçücük yanaklarına fiske vurarak ben onu terbiye edeceğim. Sana niçin o kadar ıstırap çektiirdi?”

O aralık elinde sürahi ile odaya Neriman girdi, sürahiye konsolun üzerine bıraktı. Kız odaya girdiği anda Nihat’la ikisi arasında şimşek kadar seri bir bakışma vuku buldu. Beyefendi hakikaten yıldırıma vurulmuş gibi aniden yüzüstü mindere kapandı, hüngür hüngür ağlamaya başladı. Hüsna

Hanım'la lohusa, beyin bu bir anda ortaya çıkan teessürünü pek tabii bulmadılar, birbirine yeis içinde bakışakaldılar; çünkü Nihat'ın gözyaşları Neriman'ın odaya girdiği ana tesadüf etmişti. Hizmetçiyle bey arasında hemen beklenmedik bir anda vaki olan bakışma da bu iki kadının dikkatlerinden kaçamamıştı. Talat zevcini kendi nazarında aklamak için kusurlarını temize çıkaracak türlü sebep arar, işittiklerini, gördüklerini hep onu günahsız gösterecek surette muhakemeye uğraşırken Nihat'ın artık bu kadar açıktan açığa kıza karşı zaafını beyan etmesi biçare kadını son derece ümitsiz kıldı. Bedbaht lohusa bütün bütün sarardı.

Nihat o ani gözyaşlarını makul bir sebebe atfettirmek için kederli bir sada ile:

“İki gözüm Talatçığım, Allah'ın izni ile işte kurtuldun. Fakat kurtuluş anına kadar zihnimden ne korkunç fikirler geçti bilsen! Maazallah seni kaybede idim hâlîm ne olurdu? (Gözyaşlarının şiddetiyle) Öyle bir fedanın vuku bulması değil, tasavvuru bile tüylerime ürperti veriyor. Senden sonra ben de yaşamazdım ki. Aman ya Rabbi hâlîm ne olurdu, hâlîm ne olurdu?”

“Size ne olurdu? Hiçbir şey olmazdı, olan yalnız bana olurdu. Zevceleri vefat eden beylere ne oluyor? Gidenlerin kefenleri çürümeden birer daha evleniyorlar. Bu hâl emsalleriyle sabit. Siz de onlardan başka tabiatta yaratılmış bir koca değilsiniz ya? Ölmüş zevcesinin matemine ebediyen hayatını hasretmiş bir erkek göstersenize bana. Bey, makul olanlar haricinde söz söylemeyiniz. İçime sıkıntı basıveriyor. Lohusalık hâliyle bilmem daha sıkıntılı mı oldum ne oldum...”

Nihat'ın hiç böyle kırıcı mütalaalara muhatap olduğu yoktu. Bey şaşırdı. Ağlamasını durdurup alık alık zevcesinin yüzüne bakarken Talat ilaveten dedi ki:

“Karıları öldükten sonra kocaların evlenmemek gibi bir ebedî sadakat göstermelerinden vazgeçtim, bari zevceleri hayattayken olsun tek durmuş olsalar o da kâfi!”

Nihat bu sözü üzerine alınıp bütün bütün şaşırarak:

“Ben tek durmayıp da senin üzerine ne yapıyorum ki?”

Talat Hanım biraz ileri varmış olduğunu his ile sözlerini tamir için dedi ki:

“Ben münhasıran sizin için söylemiyorum, umumiyetten bahsediyorum. Kocaların hâlleri umumiyetle böyledir. Zevcelerinin vefatlarından sonra sadık kalacaklarına yeminler ederler. Hâlbuki o zavallılar daha karşılarında sapasağlam dururken türlü hercailikte bulunurlar.”

Hüsna Hanım müstehzi müstehzi gülerek:

“Aman, pek iyi söyledin Talat Hanım, bu lakırdıyı aklında tutayım, hiç unutmayayım. ‘Biz kocamıza güveniriz. Ölmüş bile olsak yine üzerimize evlenmemeye yemin ettikler,’ diyen kadınlara karşı ‘İnşallah! Durunuz bakalım, daha sağlığınızda kocalarınızın üzerinize neler yaptıklarından a zavallılar haberiniz var mı?’ diyeyim.”

Nihat gözlerini silerek:

“Bu sözlerinizin bana tatbiki kabil olamaz. Ben ne hayatında ne mematında zevcemin üzerine hıyanet eden erkeklerden değilim. Bakınız, Talat’ın biraz evvel çektiği acıları hatırladıkça ağlamaktan kendimi alamıyorum. Gözyaşlarımı dindiremiyorum. (Ağlayarak) İşte bu samimi gözyaşlarımla karşınızda muhabbetimi ispat ediyorum.”

Hüsna Hanım içinin sıkıntısından başörtüsünün ucunu çözüp tekrar sıkıştırarak:

“Galiba oğlum senin sinirlerin gevşemiş de vara yoğa ağlıyorsun. Elhamdülillah harem kurtuldu. Artık çocuklar gibi ağlayacak sıra mı bu?”

Nihat gözlerini silerek:

“Bilmem, içimden geliyor. Sevinç ağlaması galiba...”

Hüsna Hanım, Talat’a doğru bakarak:

“Ben de bilmem sevinç ağlaması mıdır nedir, bu sizinki acayip bir ağlama doğrusu! Böyle ağlamaları ben kadınlara bile yaraştıramam, değil ki size.”

Nihat:

“Rikkat cihetiyle benim kadından farkım yok gibidir.”

Hüsna Hanım:

“Rikkat ne demek sanki?”

Talat:

“Yürek yufkalığı...”

Hüsna Hanım:

“Ben yufka yürek bilmem. Bir daha gelip de bizim karşı-mızda ağlama böyle. Zaten Talat Hanım kurtuluncaya kadar hepimizin ağlaya ağlaya başımıza hâl geldi.”

Nihat sözü değiştirmek için kundağın yanına gidip çocuğun duvağını açarak:

“Talat, bu çocuk sana mı benziyor bana mı?”

Talat:

“Onun daha kime benzediği belli olur mu a, bey?”

Nihat:

“Belli olur ya... Bak kaşları sana, dudakları da bana benziyor.”

Hüsna Hanım kalkıp çocuğa bakarak:

“Amma yaptınız ha beyefendi! Yavrucuğun daha meydanda kaşı yok ki kime benzediği belli olsun.”

Nihat söz bulmak için düşünerek:

“Şimdi bunun adını ne koyacağız? Validesinin ismiyle mukaffa²⁹ olmak için ben Fitnat diyorum.”

29 Kafiye

Hüsna Hanım:

“Mukavva nedir?”

Lohusa:

“Kelimelerin sonları birbirlerine uygun olmak.”

Hüsna Hanım:

“Karı koca sizin ikinizin huylarınız birbirine uygun olsun. Yoksa çocuğun ismi mukavva olup da ne olacak?”

Lohusa:

(Kocasına hitaben) “Ben de sizin isminize kafiyeli düşmek için ‘Dilşad’ ismini vermek istiyorum.”

Hüsna Hanım bağırarak:

“A, Dilşad mı? Halayık adı ayol!”

Nihat ayağa kalkarak:

“Ben gidip lügate bakayım da nadide bir isim bulayım.”

Nihat gider. Lohusa, mahzun bir şekilde Hüsna Hanım’ın yüzüne bakarak:

“Kaç aydır beyin akli nerede idi acaba? Bu kadar müddettir çocuğu için münasip bir isim düşünmemiş de şimdi gidip lügate bakacak.”

Hüsna Hanım bir iki defa yutkunarak:

“Ay söylemesem çatlayacağım, lügate ne bakıyor? Çocuğunun ismini ‘Neriman’ koysun vesselam.”

Lohusa içini çekerek:

“Elinde olsa öyle kor Hüsna Hanımcıgım.”

* * *

Talat Hanım’ın dairesi büyük sofadan girilen karanlık bir koridor üzerinde bir sıraya üç odadan ibaretti. Bu odaların

birinde Nihat, diğesinde lohusalığı münasebetiyle Talat Hanım yatıyor, üçüncüsü de boş duruyordu. Neriman'la validesi Hayriye'nin odaları da yine o katta, sofanın bir köşesinde idi. Emsal ile Hayriye, Şevkefza ile de Neriman ikişer ikişer lohusanın odasında nöbet bekliyorlardı. Gece yarısına kadar Emsal'le Hayriye bekliyor, onlar odalarına, yataklarına çekiliyorlar, sonra Şevkefza ile Neriman nöbete geliyorlardı.

Kaç gündür gelenin gidenin yoğunluğundan, işin çokluğundan bütün hizmetçiler geceleri bitap düştüklerinden hemen saat dörtten beşten sonra hepsini bir uyuklamadır alıyor, oturdukları yerlerde gözlerini kapayarak kendilerinden geçiyorlardı. Lohusalığın beşinci gecesiydi. Talat Hanım hafif bir dalgınlıktan sonra gözlerini açtı, yastığının altından saatini çekerek baktı, altıya geliyordu. O esnada odada nöbette bulunan Emsal ile Hayriye birer tarafa kıvrılarak uyuyakalmışlardı. Evin içinde çıt yoktu. Herkes yorgun, herkes uykuda idi.

Lohusa, karyolanın yanındaki masanın üzerinde yanan şamdana uzandı. Çocuğunun yüzünü açtı, şefkatle bakmaya başladı. Yavrucuk mini mini ağzını bir tarafa çarpıtarak, şiş şiş duran gözkapaklarını kırıştıarak sanki o daracık kundağın sıkıntısından şikâyetini beyan ediyor, kıvrana kıvrana kısık kısık sesler çıkarıyordu. Biraz meme verdi. Kızcağız uyudu. Talat Hanım çocuğuna baktı. Birçok şeyler düşündü. Ömrü varsa bu kız büyüyecek, gelin olacak, o da doğuracaktı. Sübhanallah bu kadar mini mini bir mahluk, bir kadın olacak kadar büyüyüp de nasıl doğurabilir? Bu cihete evvela pek zihni yatmadı. Sonra "Annem beni doğurduğu vakit ben de bu kadarlık bir şey değil miydim?" dedi. Doğduğunda kendisinin o kadar küçük olduğunu pek kabul etmiyor, biraz daha büyük bulunduğunu farz ediyordu. Zavallı kız kim bilir nasıl kocaya düşecekti?

Talat bu düşüncelere dalmışken "çıt" sadasıyla Nihat'ın oda kapısının açıldığını duydu, kulak kabarttı. O çıttan sonra pıtır pıtır bir yürüme oldu. Koridorun kapısı da açıldı. Hiç tereddüde mahal yok, Nihat odasından kalktı sofaya çıkıyor.

Acaba nereye gidiyordu? Validesi Hayriye henüz nöbette bulunduğu için Neriman odasında yalnızdı. Kocasını sakın kızın odasına gitmesin? Lohusanın yüreğine evvela bir ezginlik, baygınlık geldi. Kendini kaybedecek gibi oldu, fakat sonra bütün kuvvet ve cesaretini toplamaya uğraştı. Bayılacak zaman değil, olanca gayret ve metanetini başına alacak bir dakika idi. İkisini bir arada yakalayıp yüzlerine tükürmek için beklediğı elim an işte geliyor demekti.

Lohusalık hâliyle birtakım marazlara, tehlikelere maruz bulunduğunu hiç düşünmedi. Odadakileri uyandırmamak için yavaşça döşekten indi, kürkünü arkasına aldı, çıplak ayağına fanila terliklerini giydi, yavaşça kapıyı açtı. Koridorun karanlığına doğru kulak verdi. Dizlerine sapır sapır bir titreme geldi. Nihat'ın bütün o yalanları, hileleri, birkaç dakika sonra meydana çıkacak, hıyaneti sabit olacaktı. İntikam sevdasıyla cüreti arttı. Dışarı çıkacağı esnada orada kundakta yatan çocuğunu düşündü. Kocasını Neriman'la kalbini yakacak bir hâlde görüp de yeisinin şiddetinden kendine bir baygınlık gelir, ihtimal ki aniden ölüverirse çocukları öksüz kalacaklardı. Mukavemet etmesi kabil olmayan bir şefkat hissiyle geri döndü. Yeni doğmuş bebeğin yüzünü açtı, dudakları titreyerek bir veda busesi aldı. Hayriye, Emsal horul horul uyuyorlardı.

Odadan çıktı, karanlıkta el yordamıyla duvarları tutarak koridordan yürüdü. Kocasının odasına baktı, kapı kapalı. Rezeyi oynattı, kanat açılıverdi. İçerisi zifiri karanlıktı. Hâlbuki Nihat'ın alışkanlığı kandil ile yatmaktı. Kibritin yerini bildiğinden yürüdü, el kararıyla kutuyu buldu, yavaşça bir kibrit çaktı. Bir anda oda aydınlanıverdi, her şey yerli yerinde idi. Yalnız meydanda Nihat yoktu. Döşegine baktı ki bomboş, çarşafı bile bozulmamış. Beyefendi o akşam döşegine hiç girmemiş. Bedbaht Talat, bir müddet heykel gibi öyle dondu kaldı. Elindeki kibrit yandı, yandı. Alev artık parmaklarına temas ettiğı esnada can acısıyla akli başına geldi. Kibriti mum tepsisine attı, yine etrafını karanlık kapladı. Olanca avazıyla

haykırmak istiyor, kalbinden feveran eden umutsuz feryadı zapt etmeye muktedir olamıyordu. Avucunu ağzına tıkadı. Kısık kısık, “Aman a dostlar ben ne yapayım şimdi? Allah’ım sen bana sabır, metanet ihsan et. Aklım sana emanet!” nidalarıyla mırıldandı. Haykırmamak için kendini boğacak gibi sıkı sıkıya ağzını tutuyor, dudaklarını koparıyordu.

Nihat’ın hıyaneti artık ihtimal, faraziye şeklinden çıkmış, açığa kavuşmuştu. İşte odasında yoktu, o vakte kadar döşeğine girmemişti. Döşesinde bulunup bulunmadığı belli olmamak için gece kandilini de söndürmüştü. O hain nerede idi? Hiç şüphe yok, âşık olduğu kadının odasında... Talat Hanım lazım gelen metaneti toplayıp da beş on adım daha yürürse ikisini de vuslat mahallerinde tutacaktı.

Hüngür hüngür ağlamak için kocasının döşeğine kapandı. Lakin gözyaşlarının membaı kurumuş gibi yaş gelmedi, ağlayamadı. Birkaç kuru hüngürtüden sonra Nihat’a mahsus bir koku, kocasının bütün mahremiyetini hatırlatan, sabrını tüketen bir rayiha artık Talat’ta beklemeye mecal bırakmadı.

Yürüdü, koridoru geçti, sofaya çıktı. Yavaş yavaş Neriman’ın odasına doğru gitti. Her adımında kâh helecanını teskin için kalbini tutuyor kâh bağırmasını engellemek için ağzını kapıyor, düşmemek için eğilip dizlerine dayanıyordu. Evin sofası geniş bir meydan imiş gibi gidiyor gidiyor, bitmiyordu. Nihayet Nihat’la Neriman’ın baş başa kaldıkları odanın kapısına geldi. Kulağını aralığa koydu, mırıl mırıl bir şeyler işitti. Bu mırıltıları seçebilmek için baştan ayağa kulak kesilmiş gibi bir dikkatle dinledi, Nihat ağlayarak şöyle diyordu:

“Sevdanın şiddeti bende akıl fikir bırakmadı. Bu nasıl büyülenme bilmem ki! Evvelden bana aşktan, muhabbetten bahseyledikleri, sevda hastalığına tutulanların gözlerinin dünyada hiçbir şey görmediğini hikâye ettikleri zaman ben gülerdim. Hep bunlar bana mübalağa edilmiş birer masal gibi gelirdi. Meğerse aşk denilen hissin külliye cahili imişim. Sana gelin-

ceye kadar dünyada kimseyi cidden sevmemişim. Evvelden zevcemi seviyorum zannederdim. Nerede! Sana olan aşkım ucu bucağı görünmeyen bir derya sayılırsa Talat hakkındaki muhabbetim ona kıyasla bir küçük havuz bile olamaz. Şimdi zavallıyı o kadar da sevmiyorum. Yalnız, hâline acıyorum. Onun için hissettiğim şey merhametten ibaret. Gözümde ne zevcem, ne çocuklarım, ne hayatım, ne dünya var; hiçbir şey yok, yalnız sen varsın. Sana karşı her bir zillete katlanmaya hazırım, tecrübe edebilirsin. İcrası büyük bir fedakârlığa ihtiyaç bırakacak bir şey emret, sözünü yerine getirmekte bir dakika tereddüt etmeyeceğimi görürsün. (Ağlayarak) Neriman bana merhamet et, gençliğime acı, çocuklarımla mürüvvetini düşün. Çünkü senin sevdanı lütfetmenden mahrum yaşayamayacağım. O bedbaht yavrucuklar da yetim kalacaklar. Nerimancığım, bütün saadetim, bütün hayatım bir sözüne, bir vaadine bağılı kalıyor. Beni yaşatacak, öldürecek, mesut yahut bedbaht edecek hep sensin. İyilikte bulunmak elindeyken beni böyle mahrumiyetle yok etmek sana yaraşır mı Neriman?"

Neriman:

"Size nasıl bir iyilikte bulunmamı istiyorsunuz? Bu sözlerinizi işittikçe yeisimden çıldıracağım geliyor. Zevcenizin üzerine beni ne salahiyetle, ne vicdanla seviyorsunuz, evvela onu anlamak isterim."

"Sevgilim, iki gözüm Neriman, aşk salahiyetle değildir. Her âşığın gönlünü çalan kişiyi sevmeye hakkı olsa sevda yüzünden husule gelen bunca feci olaylar işitilir miydi? Şimdi ben Talat'ı sevebilsem, sevdamı ona hasretmekle mesut kalsam ne âlâ olurdu. Fakat kabil oluyor mu? Senin gibi nadir bir güzelliğı göz gördükten sonra sevdam zevcemde nasıl istikrar edebilir? Sevda ateşinin ne olduğunu kalbinde hissetmeyenler, senin gibi böyle 'Falanı sevme de filancayı sev, beni ne hakla seviyorsun!' kabilinden sözlere, insafsız nasihatlere kalkışırlar. Neriman, sevmenin ne olduğunu bile idin bu çocukça sözlerine benden evvel kendin gülerdin."

“Beyefendi, Şimdiye kadar kimseyi sevmedim, bundan sonra da sevmek istemem. Sevda denilen hissin bütün bütün cahiliyim, bunda hakkınız var. Lakin diğer szlerinizde hakkınız yok. Hep onları beni yoldan çıkarmak için söylüyorsunuz. AŞk salahiyetle değılmiŐ, pekl. Her fert her beğendiğini, gönlünün her çektiğini sevmekte beis görmez, bir vicdani yetki aramazsa ylelerinin hâlleri ne olur? Her arzu gibi muhabbetin de makul bir çizgiyle sınırlandırılması lazım gelir. Size, yani bir erkeğe karşı benim gibi bir kızın ağızına yaraŐmayacak surette böyle mütalaaları beyana mecbur oluŐum cariyenizi çok üzüyor. Bu sözleri nereden öğrendiğimi merak ediyorsanız size o ciheti de izah edeyim. Merhume Nevber’in gününde beraber çok roman okurduk. HoŐumuza giden cümleleri ezberler idik. Mütalaa ettiğimiz bütün hikyelerdeki faciaların hep sevda yüzünden vukuunu gördüğümüz için biz ikimiz de helalimiz olacak erkeklerden başka kimseyi sevmemeye yemin ettik. Bendeniz burada bir hizmetçiyim beyefendi. Fakat hizmetçiliğim iffetçe hakir grlmemi icap etmez. Namus, iffet hep birdir. Bu kelimelerdeki kutsiyet, hanımla hizmetçi kıyas edilerek değıŐmez. Benim hayatımın saadeti namusuma, ismetime bağılıdır. Benim de bir istikbalim, benim de onu kazanmak için yaŐadığım, gelecekteki saadetim vardır. Bu ümitleri, bu hakları bir hizmetçi için çok görmeyiniz beyefendi. Muhabbet namı verdiğınız kötü Şeyler ile benim gibi bir kimsesizi lekeleyip bırakmak erkekliğın Őa-nına yaraşır mı? Çiğnemek istediğınız Şey yalnız bir bakirin iffetinden, istikbalinden de ibaret değıldir. Şurada, iki adım ötede lohusa döşeğinde başında alı, kucağında kundağıyla bir kadın yatıyor. İhtimal ki Şimdi Şu saatte o canlı muhabbetinizin vesikasına sarılarak, size olan itimadına dayanarak tatlı tatlı saadet rüyalar[1] görerek uyuyor. Onun saffetini, itimadını suistimal etmek ne büyük bir cinayettir beyefendi! AŞk namı verdiğınız, iki kadının felaketine sebep olacağı için bendenizce kirli bir arzudan başka bir Şey olmayan bir hissiniz yoluna ikimizi de kurban etmek istiyorsunuz. Beyefendi,

dünyada kadın olarak bir ben, erkek olarak bir siz kalsanız yine arzunuzun husulü kabil değildir. Hanımımın kocası, benim efendim olur, başka bir şeyim olamaz. Bu husustaki azimim katidir, beyhude yorulmayınız. Size de acırım. Bu işte vaki olacak her cüretiniz demir gibi sağlam sebatımın önünde semeresiz kalacaktır. Her teşebbüsünüzle metanetim bir diğer deliline tesadüf edeceksiniz. Validem lohusanın yanında nöbet beklemek için şuradan giderken gündüzki yorgunluğumun tesiriyle döşeğime bitap düşmüş, oda kapısını sürmelemeyi unutmuşum. Bu gafletimden istifadeyle saadetinin sermayesi iffetinden ibaret olan bir kızın odasına ne cesaretle girdiniz? İkimizi şimdi bu hâlde görseler benim iffetimi muhafaza ettiğime kim ihtimal verir? Artık beni mahvolmuş bir kız addetmezler mi? Haydi benim ismetime hürmet etmediniz, karşiki odada yatan lohusayı niçin düşünmediniz? Daha birkaç akşam evvel yürek yakan feryatlarla bu haneyi inletiyordu. Kaç gün hayatla memmat arasında geçitler atlattı. Lohusa sizin karınız, o çocuk sizin evladınız değil midir? O teessürler ne çabuk kalbinizden yok olarak böyle meşru olmayan bir sevdaya meydan bıraktı. Onun acılarını, feryadını duydukça döktüğünüz gözyaşları yoksa sahte miydi? Yoksa gayrı meşru sevdanıza açıktan açığa ağlamaya sıkılarak zevceniz hakkındaki merhametinizi ağlamaya bir vesile saymak tenezzülünde mi bulunuyordunuz?”

Nihat hüngür hüngür ağlayarak:

“Neriman rica ederim, elverir. Sözlerinde öldürücü kurşunlar, keskin kamalar gibi acı veren bir tesir var. O güzel ağızdan bu katı sözler nasıl çıkıyor bilmem. Beni o derecede alçak bir zevç olarak tasvir ediyorsun ki kendi kendimden iğreniyorum. Eğer bu bir alçaklık ise, bir cinayet ise saikim senin aşkındır. Beni böyle fenalaştırmakta manen senin de tesirin vardır. Beni bu hâle düşürdün, kurtuluş çaresini de yine birlikte arayacağız. Buna vicdanen mecbursun. Nevber’le okuduğun romanlarda nasihatle şifa bulan sevdalara tesadüf

ettin mi hiç? Derunumda bu ateş varken kulaklarımda böyle nasihatleri işitmeye kudret kalır mı? Ben seni seviyorum, başka bir şey bilmiyorum, düşünemiyorum. Ben hastayım, bende şiddetli bir aşk humması var. Buzlu suyun bu hastalığım için pek vahim olduğunu bin tabip iddia etse karşımda göreceğim dolu bir bardağa el uzatmaktan beni men edemezler.”

“Beyefendi, tapınırcasına ettiğiniz bu sözleri böyle uzun uzadıya dinlemek de benim için büyük bir kabahattir. Şimdi feryada başlamış olsam uyanırlar, gelirler. Buradan çıkarsınız. Sükût edişim lohusanın teessürünün şiddetiyle fenalığına sebep olmamak içindir. Lakin buradan gitmemekte biraz daha ısrar, hareketinizde biraz daha cüret gösterir iseniz haykıracağımı işte size ihtar ediyorum. Lohusanın sıhhatince vuku bulacak her mesuliyet size dönecektir. İşte kapı, buyurunuz!”

“Neriman bu hakaretin, bu ısrarın beni öldürmekten daha müthiştir. Beş dakika daha beni dinlemeye tahammül göstermeni rica ederim; çünkü gayet mühim söyleyeceklerim var. Beni o kadar kepaze bir adam zannetme. Zevcesinin üzerine başka kadın seven erkek dünyada yalnız ben değilim. Bu yolda maceralar o kadar sık vuku bulur ki bunları cinayet şeklinde tasavvur etmek, sende başka kimsenin aklına gelmez. Benim kabahatim, alçaklığım bundan ibaretse, kendimi nazarında aklamak isterim. Sana meşru olmayan bir muhabbet teklif etmiyorum Neriman.”

Nihat Bey sözü kesip bir müddet helecanlı adımlarla odanın içinde pat pat gezindikten sonra:

“Neriman, rica ederim, ricamı kabul etmez isen bu evin beyefendisi sıfatıyla sana emrederim. Ona da kulak asmaz isen her türlü tehdit vasıtasına müracaatta geri durmam. (Kısık kısık ağlayarak) Nerimancığım, aramızdaki sevgi meselesi... (Bir müddet duraklayarak) Hayır, aramızdaki demeyeyim, çünkü öyle olsa aramızda karşılıklı bir muhabbet olması lazım gelir. Bizim sevdamız iki başlı değil, yal-

nız ben seni seviyorum, sen beni sevmiyorsun. İşte en büyük felaketim bundan kaynaklanıyor. Doğru tabir ile şöyle söyleyeyim: Benim sana olan ümitsiz aşkım senin zannettiğin gibi adi bir sevgi meselesi değildir. Bu husus evvela hayatımla, ikincisi ailemin felaketiyle alakalı olduğu için bunun hakiki ehemmiyetini sana izah etmek isterim. Beni adi, baştan çıkarıp zorlayarak kadınlarla vakit geçirmeye alışmış hercai erkeklerden zannetme. Kaç haftadır itirafla intihardan birini seçmek için...”

“Susunuz beyefendi, susunuz. Bendeniz okuduğum romanlarda, âşıkların saf kızcağızları aldatmak için merhamet uyandıran bu intihar kelimesini âdeta bir tehdit oyuncağı hâline getirdiklerini çok gördüm.”

“Müsaade et sözümü bitireyim, sonra ne hükümde bulunmak ister isen bulun. İddialarımın doğruluğunu bugün teslim etmez isen yarın edeceksin. Fakat iş işten geçmiş, ben elden çıkmış olacağım. Romanlardaki âşıkların intihar kelimesini aldatma vasıtası edindiklerini çok görmüşsün. Sevdasının ümitsizliği yüzünden hayatını terk eden biçarelere hiç tesadüf etmedin mi? Bunları romanlarda okumadınsa gazetelerin haberler kısmında olsun görmedin mi? Muhabbetinin kederiyle hayatı terk hususu, nadir haberlerden değildir. Böyle havadisler her gün ne yazık ki gözlerimize çarpıyor. Şimdi bu çeşit çeşit alaycı itirazları bırak, ifademini devamını insafla dinle. Sana muhabbetimi itiraf ederek zevcem hukukunu çiğnemiş, onu aldatmış, felakete mahkûm bırakmış, bana olan muhabbetinin şiddetine hiç hürmet etmemiş oluyorum. Lakin ben bu harekette kendi ihtiyarımla bulunmuyorum. Muhabbetime tarafından bir mukabele görmezsem Neriman, ben yaşamam. O hâlde zevcem, çocuklarım beni bütün bütün kaybetmiş olacaklar. Bana insaf etmez isen bari onlara acı.”

“Aman ya Rabbi, aman ya Rabbi! Beni ne kadar bayağı bir kız yerine koyuyorsunuz beyefendi! En adi bir tecavüzcünün ağzından işitilecek sözler bu söylediklerinizden başka türlü

mü olur? Benim için ölmek, muhabbetinize mukabele etmek-
ten bin kat hayırlıdır. Zannınız seviyesinde adi bir kız olma-
dığımı ben de size ispat edeceğim. Sözlerinizi bundan ziyade
dinlemeye tahammülüm kalmadı. Bu gece şu evin içinde acı
bir vaka çıkarmak istemezseniz odamdan çıkınız beyefendi.”

“Neriman merhamet et, daha neticeyi söylemedim.”

“Bu kirli sevdanın neticesi tasavvurunuzla muvafık cere-
yan etmeyecektir. Dışarı çıkınız diyorum.”

“Kirli tabirini kullanmaya ne hakkın var? Kalbimdeki ne-
zih, pak bir muhabbet için o kelimeyi kullanmaktan seni men
ederim.”

“Size hayatını hasretmiş, melek gibi iki çocuklu zevcenin
felaketine hiç insaf göstermeden kalkıştığınız bir sevgiye
kirli tabirinden başka ne kullanabilirim?”

“Bu sevdamı kirli addediyorsan, iki kelime ile bence onu
temizlemek kabildir. Seni gayrimeşru bir muhabbete ortak et-
mek istemiyorum, nikâhla almak teklifinde bulunuyorum.”

Odada bir müddet sükût vaki oldu. Sanki deminden beri
geçen konuşmanın ehemmiyetini, ciddiyetini, vahametini iki
taraf o kısa an içinde özetlemeye uğraşıyor, telaffuz için son
sözü tayine çabalıyordu. Bu müddet ne kadar kısa olursa ol-
sun, kapı arkasında o sözlerle kulak veren Talat Hanım için
pek müthişti. Biçare kadının hayatı mematı, felaketi, saade-
ti, ailesinin dağılması hep Neriman’ın ağzından çıkacak tek
söze, bir kabul kelimesine bağlı kalmıştı. Bir ölümcül nöbet
geçiren hasta gibi şiddetli bir ıstırap içinde kulağını kapıya
verdi, o kelimeyi bekledi. Neriman ağır, fakat fevkalade me-
tanetli bir telaffuzla, “Hayır!” dedi.

Nihat ağlayarak:

“Ne dedin?”

“‘Hayır’ dedim. Bu teklifi bin defa tekrar etseniz, alacağın-
ız cevap hep bu ret kelimesi olacaktır: Hayır, hayır, hayır!”

Nihat ağlamayı kesti. Dik bir sada ile:

“Neriman sen kimsin, ben kimim?”

“Siz beysiniz, ben hizmetçiyim.”

“Öyle ise evliliğine talip olacak zat, benim fevkimde bir adam mı olacaktır?”

“Hayır, her suretle sizden aşağıda biri olacaktır.”

“O takdirce böyle meşru bir teklifime karşı gözlerini açıp ağzını yayararak sert bir şekilde tekrar ile hayır, hayır, hayır demeden sıkılmıyor musun?”

“Beyefendi, bana evlilik teklif edecek kimse ihtimal ki kendim gibi bir hizmetkâr olacaktır, fakat bir karılı iki çocuklu olmayacaktır. Bahusus zevcesinin üzerine hıyanet etmek istidadında bulunmayacaktır.”

“Bunlar hep lakırdı Neriman... Esas hareketini şimdi anladım, sen başka bir erkek seviyorsun. Ona olan kuvvetli mey-
linden dolayı kimseyi, hatta benim bu meşru teklifimi bile kabul etmiyorsun.”

“Beyefendi, bu saate kadar olan hakaretleriniz, tecavüzle-
riniz kifayet etmedi de şimdi yüz yüze iftiraya mı kalkışıyor-
sunuz? Bu gibi bir isnadın istikbalde hasıl edeceği aşırı tesiri
neden insaflica düşünmüyorsunuz?”

“Neriman beni yaraladın. Sana yaptığım evlilik teklifini
hakaret eder gibi reddediyorsun. Ne için beni kendine layık
görmüyorsun? Sana zevç olmak için nem eksik?”

“Beyefendi nafiye yorulmayınız, üzülmeyiniz. Siz bana koca
olamazsınız, bunu katiyen zihninizden çıkarınız. Şu sözlerime
kulak vermeyip de ısrarda devam ederseniz büyük bir felakete
sebebiyet vermiş olursunuz. İşte size bu kadar söylerim.”

“Neriman, kadın üzerine varmak istemiyor musun? Bu
evlilikte gördüğün kuvvetli mâni zevcem Talat mıdır? Seni

almak için her mâniyi def etmeye uğraşacağım. Zevcem mâni ise onun da kolayı...”

“Susunuz, susunuz. Böyle bir harekete teşebbüs etmenize değil, bu niyetinize dair bir sözü bile karşımda tamamlamanıza tahammül edemem. Mümkün değil, mümkün değil. Size de, bana da, ona da ayıptır, günahtır, yazıktır, anlamıyor musunuz? Artık haykırmak zamanım geldi. Beyefendi, kendimi zapt edemiyorum, çıkınız dışarıya!”

“Neriman, ben bu hakaretlerin altında kalmam, sen benim olacaksın. Sen adi bir kız olmadığını bana ispat etmezden evvel ben de erkekliğimi ikna edici delillerle sana ispat edeceğim.”

7

Beyle hizmetçi birbirlerine karşı hislerini anlatmakta muvaffak olamamalarından mütevellit şiddetli bir karamsarlık içinde titremekteler iken “şark” sadasıyla kapı açıldı, içeriye ölü gibi uçuk bir beniz ile Talat Hanım girdi. Zavallı kadın amansız bir avcının kurşunuyla yaralanmış da hâlsiz hâlsiz kanatlarını açıp kapayan yaralı bir kuş gibi düşmemek üzere duvarlara tutunmak için kollarını kaldırıp indiriyor, etrafında dayanacağı bir yer araştırıyordu.

Sendeleyle sendeleyle odanın ortasına kadar yürüdü. Büyük bir lamba yanıyordu. Her taraf aydınlıktı. Nihat’la Neriman her ikisi de karşı karşıya ayakta idiler. Dikkatli dikkatli bir kere Neriman’ın bir de zevcinin yüzüne baktıktan sonra:

“Kapı arkasından işittiğim sözler bu iki ağızdan mı çıkıyordu, yoksa ben korkunç bir kâbus mu geçiriyordum?”

Bu suale cevap vermek cesareti ne beyde görüldü ne Neriman’da. Talat düşmemek için kenardan bir sandalye çekip oturarak zevcine hitaben:

“Beyefendi, erkekliğinizi ikna edici delillerle ispat edeceğinizi şimdi vaat ediyordunuz. İşte tamam sırası... Siz âşık, Neriman maşuk, ben de birleşmenize engel olan kadın... İşte hepimiz yüz yüze geldik. Şimdi yalansız, riyasız, merdane konuşalım. Erkekliğinizi ispat için bundan muvafık bir zaman olur mu?”

Nihat pepeleye kekeleye:

“Nasıl âşık, maşuk hanım? Siz ne diyorsunuz? Benim öyle şey şeylerden haberim yok.”

Talat Hanım nazar takımlı başını sallayarak:

“Bu inkârınız ne erkekliğe, ne insanlığa, ne çocukluğa, ne hayvanlığa, hiçbir şeye yaraşmaz. Kapının arkasından hepsini işittim diyorum size.”

Neriman ağlayarak:

“Hepsini işitmiş iseniz benim hakkımda maşuk tabirini kullanmaya vicdanınız nasıl razı oluyor? Beyin ettiği tecavüzler, hakaretler yetişmiyor imiş gibi beni bir de bu suretle rezil etmek size yaraşır mı hanımcığım?”

Talat:

“Sabret Neriman, günahsız olduğumu biliyorum. Fakat hâlimi yoluyla ifadeye helecenim mâni oluyor. Ah, ben doğururken niçin ölmedim! Bu sözleri işitmek, beyin hıyanetini gözümle görmek için mi? Bey, işittiğim o sözlerinizin her biri hançer gibi yüreğime saplandı. Onların açtıkları yara zannetmem ki bundan sonra iyileşsin. Beni çabuk öldürmek için o sözleri karşımda tekrar ediniz, ben aradan çıkayım. Maksadım her ikinizin de yüzünüze tükürüp odadan çıkmak idi. Lakin Neriman’ı kabahatsiz buldum. Onun suçu, yalnız şimdiye kadar her şeyi benden saklamasından ibarettir. Haber vermeliydi, iş bu raddeye gelmeden bana hakikati anlatmalıydı. (Zevcine hitaben) Bu kıza karşı olan âşıkane istirhamlarınıza devam ediniz. O güzel sözlerinizi ben de işiteyim.

Kadın aldatmaktaki maharetinizi doğrusu tebrike şayan bir mertebede buldum. Bir zamanlar o dilleri bana da döktünüz. Söyleyiniz, söyleyiniz, Allah aşkına ben de işiteyim. Âşıka-ne belagatinizi ben de alkışlayayım. Neriman'ı size varmaya razı etmek için beni boşamaya karar vermişsiniz. Nihat sen bu dereceye kadar tıynet değiştirdin mi?"

Nihat Bey odadan kaçmak üzere kapıya doğru saldırır. Zevcesi kapının önüne gidip kollarıyla gerilerek:

"Hayır Nihat, hayır! Üçümüzün arasındaki bu müşkül mesele hallolunmadıkça bu gece seni şuradan şuraya salıvermem."

Nihat istirham eden bir tavırla:

"Fakat Talatçığım, şimdi buraya gelirler, şimdi validen vaziyetten haberdar olur, şimdi her şey duyulur, şimdi rezil oluruz. Sonra bu macera hiç tamir kabul etmez bir hâle gelir, sonra fena olur Talatçığım, sonra pek fena olur..."

Talat Hanım yeisinin şiddetinden göğermiş hâlde:

"Bana 'Talatçığım' edatıyla hitap etmeyiniz, o sıralar geçti. Deminden beri şurada sevda gözyaşları dökerken şimdi sadık bir koca tavrı almaya uğraşmayınız. En mahir aktörler bile bu kadar çabuk tavır değiştiremezler. Siz onlardan daha mahir imişsiniz. Buraya gelirlerse gelsinler, maceramızı duyarlarsa duysunlar. Validem de duysun, herkes de duysun. Dört günden sonra beni boşayacak değil misin? Boşama sebebin anlaşılmayacak mı? Ne olduğunu herkes duymayacak mı? Dört gün sonra duyulacak bir şeyin bugün bilinmesinde ne beis var? 'Duyarlarsa rezil oluruz,' diyorsun. Bu rezalet tamamıyla size aittir Nihat. Bundan bana bir zerre bile sıçramaz. Herkes nasıl duyacak? Ne diyecekler? Talat Hanım lohusa döşeğinden kalkmış, karşığı odada kocasını sevdasını arz etmek için hizmetçi kızın ayaklarına kapanırken yakalamış, görmüş diyecekler."

Neriman hüngür hüngür ağlayarak:

“Öyle mi diyecekler? Ara yerde benim ismim kötü kıza çıkacak. Siz hakikati şimdi biliyorsunuz, kulağınızla işittiniz. İki eliniz yanınıza gelecek, doğrusunu söyleyiniz. Beyin böyle reva olmayan bir sevdasından dolayı benim ismim niçin lekelenir? Benim istikbalim niye mahvolsun?”

Talat Hanım: “Neriman sen sus yavrum, beyhude telaş etme. Senin ne kadar iffetli bir kız olduğunu âleme ben ispat edeceğim. Herkes, ‘Nihat Beyefendi kızın ayaklarına kapanmış, yalvarmış, saatlerle gözyaşını dökmüş, fakat kız hanımına hıyaneti kabul etmemiş, rezil âşığına karşı nefretten başka bir şey göstermemiş,’ diyecek, seni alkışlayacak.”

O esnada hariçten oda kapısı itilir. Talat Hanım, kapının açılmasına mâni olmak için içeriden dayanarak:

“Kimdir o?”

“Benim kızım.”

“Ay valideciğim, siz misiniz?”

“Aç yavrum aç, üzerime fenalık geliyor. Hepsini işitemedim, sonuna yetiştim. Aman yaradan Allah’ım sana sığındım. Ne oluyorsunuz orada? Nasıl sözler onlar?”

Talat Hanım ağlayarak:

“Ne olacağız! Artık beyle ayrı seçi oluyoruz, beni bırakıyor.”

“Bırakırsa bıraksın, canın sağ olsun kızım. Fakat bu işi Nihat’ın beyliğine, insaniyetine hiç yaraştıramadım. Seni bırakmak için durdu durdu da böyle bir günü mü buldu?”

Dışarıdan Hüsna Hanım:

“Aç kızım Talat, kapıyı aç! Şimdi buraya yığıla kalacağım.”

Talat:

“Ay sen de orada mısın Hüsna Hanım!”

Hüsna:

“Buradayım ya! Benim sizden evvel bu işten haberim var. Nihat Bey her akşam fırtınalı havada volta vuran yelkenli gibi bu sofada beş aşağı beş yukarı mekik dokuyordu. Kızın odasına girmek için müsait vakti gözlediğini ben çoktan anlamıştım. Lakin bu gece nasılsa uyuyakalmışım, vaktinde yetişemedim. Yetişebilseydim birkaç nasihatle ben onu savardım, bu işlerin hiçbirisi olmazdı. Aç kapıyı, bakalım beyin derdi ne imiş anlayalım.”

Nihat’ın yavaş yavaş ettiği istirhamlara kulak vermeyerek Talat Hanım kapıyı açar, Didar Hanım’la Hüsna içeri girerler. Didar Hanım her şeyden evvel kerimesinin yüzüne teessürle bakarak:

“Kızım Talat bu ne hâl böyle? Bir kere aynaya git de yüzüne bak. Duvarda renk var, sende yok. Her tarafın sapır sapır titriyor. Bırakırsa bıraksın. Nihat Bey’e çok karı bulunur ama bana kız bulunmaz. (Nihat’a hitaben) Beyefendi ne dedin? Kızıma eşi dostu hep söylediler. ‘Bu kadar genç, güzel hizmetçiye kocanın karşısına çıkarma,’ dediler, o size olan itimadından şaşmadı. Herkesin bu sözlerine gülüverdi. Siz herkese karşı iyi yüzümüzü ağarttınız maşallah. Talat’ın üzerine hizmetçiye sevmeye de kanaat etmeyip de bunu bırakıp ötekini almaya kalkışmak! Bu size yaraşık alır bir hareket midir? Söyleyiniz, kızımın kusuru, kabahati nedir!”

Nihat başını duvara dayayıp ağlayarak:

“Benden bir şey sormayınız. Ben kendimi bilmiyorum. Ne yaptığımdan, ne dediğimden haberim yok. Ben acınacak, ağlanacak bir hâldeyim. Hastayım.”

Didar Hanım dikkatle güveyisinin yüzüne bakarak:

“A zavallı, bu çocuk sevda budalası olmuş. Baksanıza gözleri bel bel bakıyor. Simasına bir alıklık gelmiş. (Neriman’a bakışlarını dikerek) Zavallı çocuğu bakınız ne hâle koymuşlar.”

Neriman ağlayarak:

“Aman ya Rabbim, bana sen acı!”

Talat Hanım:

“Anne şimdi o lüzumsuz lakırdıları bırak, nafile kimseye kabahat bulmayınız. Hele Neriman’ın hiç suçu yok. Biçare kızın nafile yere ismi kirlenecek. Beni bırakacakmış, öyle söylüyordu. Artık onun nikâhı altında bulunmak istemem. Bırakacaksa şimdi bırakıversin.”

Nihat bir şeyler mırıldanmaya başladığı esnada Hüsna hemen koşup ağzını tutarak:

“Sus Nihat Bey, sus! Zavallı Talat, gönül acısıyla ne dediğini bilmiyor. Onun sözüne bakıp da böyle uygunsuz hareketlere kalkışmanın şimdi âlemi var mı? Haydi bakayım odana, biraz öfkeniz, yeisiniz yatışsın. Düşüneceğinizi serinkanlılıkla düşününüz, yapacağınızı adamakıllı yapınız. Böyle iki elinde birer çocuğuyla, başında alıyla, lohusa döşeğinde karı mı bırakılırmış? Onlar ana kız öfkeden ne dediklerini bilmiyorlar. Hele bu işin üzerinden birkaç saat geçsin, onların da hiddetleri yatışsın, zihinleri durulsun. Bak söylediklerine nasıl pişman olurlar! Haydi yavrum, haydi oğlum, haydi beyim, odana.”

Hüsna Hanım, seve okşaya Nihat’ı odasına götürür. Didar’la Talat da odalarına dönerler. Hüsna Hanım da yanlarına gelir. Ana kız dertleşmek için artık birbirine bir şey söylemeyecek, ellerinde mendil ikisi de birer tarafa çekilip ağlarlar. Hüsna bu zavallıların yüzlerine yeisle bakarak:

“Size ‘Ağlamayınız, üzölmeyiniz’ demem; çünkü bu uğradığınız hâlin büyük bir dert olduğunu bilirim. Lakin hanımlar akıllarınızı da bir parça başınıza toplayınız. Nihat şimdi haki katen acınacak bir hâldedir. Kendi dediğı gibi şimdi onun ne yaptığından, ne dediğinden haberi yoktur. Bu raddeye gelmiş bir adamın üzerine ‘Haydi beni boşa’ diye hiç varılır mı? Zavallı çocuk bu derde tutulmuş. Şimdi böyle en ateşli zamanında onun üzerine varılmaz. Yavaş yavaş bu sevdası da gelir

geçer. Bir erkek için bu bütün bir kabahat değildir. Vaktiyle Neriman'ı onun karşısına çıkarmamalıydı. Ne ise olan oldu. Şimdi bu işi mümkün olduğu kadar tamire uğraşalım. Yarın sabah o kızı bu evden def edersiniz. Nihat'a nasihat veririz, macera kapanır gider. Talat Hanım, öyle 'Mutlaka kocamdan ayrılacağım,' iddiasına kalkışma. Şimdi sen de hiddetle ne yaptığını bilmezsin, fakat kocan seni bıraktıktan sonra alimallah çıra gibi yanarsın şöyle. Son pişmanlık fayda vermez. Birinci karılarının üzerine çifter çifter evlenen erkekler yok mu? Bir kere o bahtsızlığa uğrayan kadınların hâllerini göz önüne getirsenize."

* * *

Hüsna Hanım'm nasihatleriyle iki taraf biraz yatıştırıldı. Ertesi günü oldu, lohusa keyifsizlendi. Hekimler, hocalar geldi, gitti. Nihat o gece şiddetli bir sevda buhranı geçirmişti. O kadar müddettir korktuğu, çekindiği şey nihayet vuku bulmuş, yani zevcesi Talat Hanım, kendinin Neriman'a olan aşkından haberdar olmuştu. Bu sevda hususunun aile fertleri arasında duyulması, meseleyi başka bir şekle soktu. Bu aşkı işitince Talat Hanım'ın öleceği, bayılacağı yahut bütün ömrü müddetince malul kalacak bir hâle uğrayacağı zannolunurken işte kadıncağız biraz ağlamak, haykırmak, hastalanmakla işi geçiştirdi. Nihat için bu meselenin en müşkül ciheti gelmiş geçmiş, olmuş bitmişti.

Neriman'ı sevdiyse sevdi, ne oldu? İşte zevcesi bu sevdayı duydu. Yüz göz oldular, bundan ne vehamet çıktı? O ayılma bayılma buhranları geçti. Bu vakadan sonra Nihat'ın Talat hakkındaki sakınmasın küçüldü, Neriman'a olan sevdası büyüdü. Kız gece bütün o istirhamlara karşı perişan saçlarını sallayarak ret cevabı verirken beyin gözüne evvelkinden ziyade cazibeli, şuh edalı görünmüştü.

Kızın gösterdiği o ısrarın, o aşırı sertliğin Nihat sebeplerini düşündü. Bunu ilk hamlede âşığına boyun eğmek, hanıma karşı hissettiğini iddia ettiği sadakatten kendinde eser bulunmadığı-

nı göstermek gibi zaaflardan kendini kurtarmak için yaptığını hükmetti. İşin içinde yarı yarıya bakirane bir isteksizlik vardı. Neriman'ın o retleri, o hakaretleri, beyin gururuna dokunmak şöyle dursun, sevdasının ateşini bütün bütün yelpazeledi. Nihat şimdi dört gözle Neriman'ı arıyordu, fakat kız meydanda yoktu. Kızın kendini görmek değil, kimsenin ağzından ismini bile işitemiyordu. Neriman ne oldu? Nereye savıldı? Bey me-
raktan çatlıyor, lakin kimseye bir şey soramıyordu.

Kendini kitap mütalaasına vermek istedi, olmadı. Bu gibi meşguliyetler iç sıkıntısını yok etmeye yardım etmedi. Çıldırıyor, bir yerlerde duramıyordu. Aşkının eleminden pek mustarip, pek kararsız kaldığı zamanlar kemanına sarılıyor, derdine aşına gibi onu söyletiyor, inletiyor, en dokunaklı makamlardan ağlatıyor, etrafa sevdasını dalgalandıran tesirli nağmeler saçıyordu. Nihat tesellisinin kucağındaki gizli kuruntularıyla dertleşir, yaş döken, dalgın gözleriyle Neriman'ın gönül kandıran hayalini takibe uğraşırken oda kapısının arkasından bir patırtı işitti. Orada gezinen kimdi? Yine Neriman mı? Kabil değil! Bir başkası olacak. Neriman'ın o saatte orada olduğuna ihtimal vermemekle beraber, ümitsiz âşğın yüreğini tatlı bir helecan aldı. Şimdi kapıyı açar açmaz sevdiğinin yine orada teessür yaşları dökerek durduğunu görse, bu mesut tesadüf Nihat'ın hayatı içinde ne büyük bir sevinç anı olacaktı. Kim olursa olsun, orada gezineni görmek için Nihat elinden kemanı bıraktı hemen oda kapısına koştu. Bir de koridora baktı ki ne görsün! Köylü Sabire Hanım yere çömelmiş, boynunu bükmüş, ağlıyor. Sabire Hanım, Talat Hanım'ın doğum yaptığını köyden duyarak gelmişti.

Nihat, bu defa Neriman'ın yerinde Sabire Hanım'ı bulduğu fakat onu da ağlar gördüğü için kendi de gözyaşlarını tutmaya muktedir olamayarak kadıncağızdan sordu:

“Sabire Hanımcığım, boynunu bükmüş orada ne ağlıyorsun öyle?”

Saf kadın içini çekerek:

“Ah beyciğim, ben ağlamayayım da kim ağlasın? Gelini mi itirdim. Alacağım deyi oğlana da söz verdim. Kemanenin yanık yanık bağırtısını duyuncak yüreğim garipsiledi. Ağlamaya bulaştım.”

“Senin gelinin kimdi? Nereye gitti?”

(Hayretle) “Sana haber vermediler miydi ki? O Neriman kız bana gelin olmayacak mıydı?”

Neriman ismini duyunca bey teessürünün şiddetinden düşmemek için duvara dayandı. Sabire Hanım’ın, Neriman’ı oğlu Ali’ye almak istediği hususunu Nihat Bey evvelce işitmemiş olduğundan Sabire’nin o kuruntusunun hasıl olmasından mütevellit teessüfüne derhâl ortak oldu. Neriman hakkında malumat almak için bu bir fırsattı. Nihat kadının saffetinden istifade kastıyla sordu:

“Neriman şimdi senin oğluna varmıyor mu? Ona ne oldu?”

“Neriman şimdi burada mı ki ben onu oğluma alayım?”

“Nerede?”

“Gitti, kovdular.”

“Nereye gitmiş?”

“Pek iyi bilmiyorum ama Allah bilir yine evvelki konağına, eski efendilerinin yanına gitmiş olmalı.”

“Kabahati ne imiş? Niçin kovmuşlar?”

“Sen bu evin beyi olacaksın, niye kovulduğunu bilmiyor musun?”

“Bilmiyorum, sormadım.”

“Yine de sorma, lafını edince kızıyorlar. Ben birkaç defa Emsal’e sordum, beni tersledi. ‘Senin ne üstüne vazife’ dedi. Ama ben anladım. Şevkefza ile kavga etmişler. Şevkefza ‘Ya ben, ya o kız,’ deyi ayak diremiş. Pek terbiyeli, nazik bir kızdı, gideceği günü bile sabahleyin kahveyi pişirdi de elime

verdi. Oğlana da söyledim, çok övdüm. Kıza gönül koyup da Ali'nin yüreği dertlenirse şimdi? Aklım başımda yok. Pek güzeldi, ne giyse yaraşır, ne bağlasa hoş gözükürdü. Sanki niyetimiz kiraz zamanı düğünü yapmaktı.”

“Neriman giderken çok kederli mi görünüyordu?”

“Artık sorma onun orasını, elimi öptü, gözleri yaşarmıştı. Sonra kapının aralığında durdu, mendilini çıkardı, hıçkıra hıçkıra ağladı. Anladım, onun da karnında bir derdi vardı. O da benim oğlana mı sevdalandı ne yaptı? Kızdır, sevdalansa da derdini kimseye dökebilir mi? Bu evden canı istemeyerek gitti. Ben onu gidip bulurum. Kadıköyü’nde vardıgı konak bir çeşmenin yanında imiş, çeşmenin adını söylediler. Aklımda kalmaz ki, yine öğreniverem. Ben senin yerinde olsam Şevkefza’yı savar, o kızı yine bu eve getiririm. Şevkefza gibi çok halayık bulunur ama Neriman gibi kız bir daha ele geçer mi?”

“Neriman kapıdan çıkarken hiçbir şey söylemedi mi?”

“Ağlayarak, ‘Ben gözlerine diken olmuşum, işte gidiyorum artık rahatlansınlar,’ dedi. Benim de yüreğim kabardı, kendimi yatıştırmak için üst üste sekiz kahve içtim. Şerbet içsin gönlü açılsın diye oğlum Ali’ye para verdim, sokağa gönderdim. Bir evlat, doğurduğum da bu, doğuracağım da bu. O kız pek efkârlı gitti. Onun üzerine ben oğlana artık başka kız nereden beğendireceğim?”

* * *

Nihat, Neriman hakkında şu kadarcık bir haber aldıktan sonra odasına çekildi. Kalbinden Sabire’ye hitaben:

“Şaşkın kadın, senin aptal oğlanın beğeneceği daha çok kız bulunur ama ben şimdi Neriman’sız nasıl yaşayacağım? Bu sevda benim için şifa kabul etmez ölümcül bir dert olacak zannederim. Zavallı kız giderken çok ağlamış. O gözyaşlarında bana ait bir damla bulunduğunu keşfedebilsem Kadıköyü’ne eski efendisinin konağına değil a, dünyanın öbür ucu-

na gitmiş olsa yine ona vasıl olmak için hayatımı harcamaya kadar her fedakârlığı göze aldirmaktan çekinmem.”

Birkaç hafta geçti, Nihat’la Talat Hanım arasında eskisinden bütün bütün başka, yeni bir evlilik hayatı başladı. Karı koca birbirine iki çift lakırdı söylemeksizin bazen saatler hatta günler geçiyordu. Aralarında yabancılığa benzer bazı merasim ve zoraki muameleler peyda oldu, birbirlerine pek ağır bulunuyorlardı. Talat Hanım’ın sıhhati pek düzelmedi, beti benzi yerine gelmedi. Kocasına karşı olan her tavrında, her muamelesinde o kızgınlığın elim izleri görülüyor, Nihat’ın da تنها odalara kapanıp türlü ahlar vahlar ile ağlayıp çalmasından Neriman’a olan sevdası sükûnet bulmak yerine, günden güne şiddetlendiği anlaşılıyordu. Ailenin şevki bozuldu, hayatlarının tadı kaçtı. Günden güne araları açılan bu karı kocanın akıbetleri ne olacak? Bunlar görünüşte barıştırılmış idi. Fakat eski samimiyetlerine dönmeleri imkânsız gibi görünüyordu. Kendi huzurundan zevcinin sıkıldığını, zavallı Talat hissettikçe tahammülünü mahveden bir hayat geçiriyordu.

Nihayet bir akşam Nihat Bey kalemden hanesine dönmedi. Saat yarım oldu, bire geldi, bey meydanda yok. Belki arkadaşlarıyla Yenikapı’ya işret etmeye inmiştir ümidiyle ikiye üçe kadar gelmesi beklendi, Nihat gözükmedi. Saat beşi altıyı buldu. Artık beyin gelmek ümidi bütün bütün azaldı. Lakin biçare Talat Hanım her an kapının çalınmasını duymayı beklemekten, köşe penceresinin önüne oturarak sokaktan geçen insan karaltılarını saymaktan bir türlü kendini alamıyordu. Vakit geçtikçe Talat’ın endişesi büyüyor, bu merakını, ıstırabını kimseye sezdirmek istemediği için kıvrım kıvrım kıvrıyor, köşelere bucaklara çekilerek baygınlıklar geçiriyordu. Nihat’ın böyle haber vermeden, bir mazeret göstermeden hanesine gelmeyişi evlilikleri müddetince daha ilk defa olarak vukua geliyordu. O gece Talat’ın gözlerine hiç uyku girmedi. Bedbaht kadın, müthiş bir ıstırap gecesi geçirdi. Zihnini bin türlü korkunç kuruntu istila ediyordu. Kocasının o

akşam gelmemesi hakkında düşünmediği mazeret kalmadı. Nihayet o gecenin, perşembe akşamı yani cuma gecesi olduğunu düşününce bütün vücudunu bir ateş kapladı. Kendi kendine, “Tamam işte! Bu akşam cumagecesi, bey gitti Neriman’ı buldu, bu gece güveyi giriyor,” diyordu. Aniden, parlayan bir yangın şiddetiyle zihnini saran bu fikir gide gide bir ihtimal, bir faraziye şeklinden çıktı, kati bir hakikat hâlini aldı. Çenesini avucuna dayayarak gözlerini boşluğa diyor, odayı, kendini, bütün maddiyatı kaybederek yalnız hayal âleminde; düşüncelerinin icat ettiği, görme kabiliyetini kaybettiren hayalleri içinde yaşıyordu. Bir hafta evvel Nihat’ın kaleme gitmek bahanesiyle evden çıktığını düşünüyor, kocasını bakışlarıyla takip ediyor, yalancının kaleme değil Fatih, Çarşamba taraflarına doğru تنها mahallelere giderek bir ev bulup tuttuğunu görüyordu. Sonra o hane döşetilip dayatılıyor, mümkün mertebe her noksan tamamlandıktan sonra Neriman’a nikâh kıyılıyor. Lambalar, mumlar yanıyor, Nihat Bey içeriye güveyi konuyor, Neriman, pırıl pırıl elmaslar takınmış, yukarıdan aşağıya yapma çiçeklerle süslü pembe bürümcükler giyinmiş, uzun telli duvağını sürüyerek bir yürüyen bahar hâlinde Nihat’ı bekliyor. Sonra gelinle güveyin nasıl hasretle konuştuklarını düşündükçe zavallı Talat yeisinin şiddetinden saçlarını yolmak, bütün evin camlarını kırmak istiyor, ara sıra kendinin hakikat âleminde mi yoksa bir hayal dünyasında mı yaşadığını unutarak kocasının güveyi girdiği o haneyi gidip bulmak için gece yarısı sokaklara uğramak kastıyla oda kapısından dışarı fırlıyordu. Bu elim gecenin sükûna ereceği ertesi günü bekledi. Sabah oldu, fakat zavallı kadında kalp huzuru ortaya çıkmadı. Geceki o müthiş endişelerini, kuruntularını, zevcinin bir akşamlık yokluğundan mütevellit elemelerini kimseye bildirmek, sezdirmek istemiyor, kendi kendine, “Bu Talat’ın gönlü ne kadar arsızmış, kocası onun üzerine hizmetçi kızları sevdi, herifin her hıyanetini gözüyle gördü, kulağıyla işitti de yine bir türlü kendini ondan alamıyor!” dedirtmekten çekiniyordu. Ertesi günü saat dörde beşe geldi, yine Nihat’tan bir

haber yok. Kalemine adam gönderildi, beyin iki gündür oraya da uğramadığı haberi geldi.

Talat dertleşmek için odundan adam arıyor, bir sırdaş bulmak istiyordu. Hemen Hüsna Hanım’a birini yolladı çağırttı, kadın gelir gelmez boynuna sarılarak:

“Ah Hüsna anneciğim, bey gelmedi, sen buna ne mana veriyorsun? Bu gece meraktan aklımı bozuyordum.”

“Bir gece gelmemekle ne olur canım? Belki Boğaziçi’ne bir tarafa gitmiştir de eve haber göndermeye vakit bulamamıştır. Hani ya geçende beyi Neriman’la bir arada bulduğun gece pür-hiddet kesilip de artık böyle koca ile beraber yaşayamam, ayrılırim diyordun da ben sana etme eyleme kızım, öfken geçer sonra pişman olursun, kocana yanarsın diye nasihatler veriyordum. O geceki sözlerin ne, bu şimdiki telaşların ne? Aman ya Rabbi, bir gecenin içinde ne kadar bozulmuşsun!”

“Bozulmaz mıyım? Gece neler çektiğimi, neler düşündüğümü bilsen Hüsna Hanım!”

“Neler düşündün?”

“Sanki kocam gitmiş de bir ev tutmuş, Neriman’ı kendine nikâh etmiş gibi geldi bana. Eğer işin aslı bu düşündüğüm gibi ise sonra ben ne yaparım?”

“Ya kocandan boşanırsın yahut ortak derdine katlanır otursun. Bu iki yoldan başka türlü bir çare var mı?”

Talat başını duvara dayayıp iki tarafına sallana sallana ağlayarak:

“Yok Hüsna Hanım yok, kocamdan boşanamayacağım. Bak bir gecelik hasretiyle neye döndüm. Şimdi beni bırakmış diye bir haber gelse kederimden ölürüm.”

“Aman nedir bu başımıza gelenler? Öyle büyük söyleme, inşallah seni bırakmaz ya, şayet bıraksa bile ne çare, kadere razı olmalı. Ölmek ne olacak, aklını üzerine toplat!”

“Niçin öyle söylüyorsun Hüsna Hanım, yoksa bey beni bıraktı da bunu benden mi saklıyorsunuz? Doğrusunu söyle!”

“Daha boşamak falan, meydanda bir şey yok. İnşallah da olmaz. Sen kocanın her cefasına katlandıktan sonra o seni niçin boşasın?”

O esnada odaya Şevkefza girer, Talat Hanım’a bir zarf uzatarak:

“Bu mektup beyefendiden gelmiş, kendisi Üsküdar’da validesinin hanesinde imiş. Biraz da keyifsiz mi imiş ne imiş bilmem, mektup getiren adam karmakarışık bir şeyler söyle-di gitti.”

Talat telaşla:

“Mektubu getiren adam gitti mi?”

“Evet efendim.”

“Canım niçin bana haber vermeden savdınız, soracağım şeyler vardı. ‘Biraz keyifsiz mi imiş ne imiş’ o nasıl lakırdı öyle? Bir şeyi adam akıllı sorun, yoluyla anlayın, sonra insana da güzelce anlatın.”

“Mektubu getiren durmadı ki, saçma sapan söylendi, çıktı gitti.”

“Aman bilmem ben Şevkefza, çık dışarıya.”

Talat’ın çehresi limon sarısına döndü. Parmaklarının arasında zarf titriyordu. Hüsna Hanım’a baygın baygın bakıp derin derin birkaç göğüs geçirdikten sonra:

“İşte haber bu mektupta. Baksana Üsküdar’a validesinin evine gitmiş. Oraya niçin gitmiş anladın mı?”

“Hayır, ne bileyim a kızım?”

“Neriman Kadıköyü’nde değil mi? Üsküdar oraya yakın değil mi? Kıza yakın bulunmak, kim bilir belki de nikâh kıydırmak için oraya gitmiş.”

“Öyle ezbere manalar vermeye uğraşma, aç şu mektubu. Haberin doğrusu onun içinden çıkacak.”

Talat titreye titreye zarfı yırtıp mektubu çıkararak ilk satırlarına teessürlü bir nazar atfederek:

“Gözümün nuru zevcem, iffetli hanımefendi.”

Zavallı kadın sevinç gözyaşları içinde mektubu yüzüne gözüne sürüp buselere gark ederek:

“İşittin mi Hüsnacığım, bana ‘gözümün nuru zevcem’ diyor, daha boşamamış. Daha ben onun karısı imişim. Ah iki gözüm kocacığım, bu satırları yazan ellerin ebediyen dert görmesin. Şu saatte beni nasıl sevindirdinse, Rabbim de seni memnun etsin. Ben Nihatçığımı bilirim, o beni sever, benden geçemez. Nasılsa biçareye bir hâl oldu, kendini şaşırdı. Bir müddet ne ettiğini, ne yaptığını bilemedi, şimdi yavaş yavaş aklını başına topluyor zannederim.”

“A kızım, şimdi o sözlere ne lüzum var? Ne iyi kalbin, ne güzel huyun var. Alt tarafını oku bakalım, Nihat aklını başına toplamış mı, yoksa bütün bütün mü şaşırmış anlayalım.”

Talat okur:

“Yaşlı valideciğimi ziyaret etmek üzere dün sabah Üsküdar’a geçmiştim. Yarım saat kadar görüştükten sonra aniden hastalandım. Vücudumu evvela şiddetli bir titreme, daha sonra tahammül edilemez bir ateş sardı. Doktor gelmesiyle süratle ilk muayene yapıldı. Hastalığımı izah etmeleri için sorduğum suallere tabipler kem küm ile cevap veriyorlar. Ölümcül bir hastalık olmalı ki ismini benden gizlemeye lüzum hissediyorlar. Biraz kendime gelir gelmez, neden gelemediğimi bildirmek için hemen kâğıt kalem buldurarak size şu kâğıt parçasını karaladım. Şimdi validenin nezdinde yatağa esirim. Nuriye Hanımefendi’yle kayınvalideme hürmetlerimi arz eder, senin ve çocuklarımin gözlerinizi öperim.

Zevciniz Nihat”

Talat'ın gözlerine teessür damlaları dizildi. Hiçbir kelime telaffuz etmeksizin bir müddet iki kadın birbirine bakiştılar. Nihayet Talat Hanım elinin tersiyle gözlerini silerek:

“Hastalığını okur okumaz içime bir fenalık geldi. Baksana Hüsna Hanım, akşamdan beri kocamın ne kadar günahına girdim. Aleyhinde yormadığım fena şey kalmadı. Meğerse o validesine gitmiş hastalanmış kalmış. A zavallı!”

“İnanma kızım, bu hastalıkta da bir oyun var. Senin onu çok sevdiğini biliyor, seni kendine acındırmak için öyle ‘Hastayım’ diye yazmış. Dur bakalım, bu hastalığın altından da ne çıkacak. ‘Validemin evine gittim, evvela beni bir üşüme aldı, sonra ateşler bastı, hastalığımı hekimlere sordum, bana bir türlü doğrusunu söyleyemediler, kem küm ettiler, şöyle geldi, böyle gitti,’ diyor. Bunların hepsi yalan, sakın inanma kızım. Ben kaç yaşında Hüsna’yım. Nihat bana öyle kolay kolay dolma yutturamaz... Onun üşümesi, titremesi, ateşi, harareti hep Neriman’a olan sevdasından ibaret, ondan başka bir derdi yok. Nasıl istersen sana öyle yemin ederim. Kıza olan aşkından yine kabına sığamaz bir hâlde. Düşündü taşındı, bir dolap çevirmeye karar verdi. Gitti validesinin evine, hastalandı. Hepsi yalancıktan, hepsi düzen, hepsi hile... Kocam hastalandı diye nafilé üzülp durma. Sen lohusa döşğinde yatarken o senin hastalığına ehemmiyet verdi mi? Hastalandıysa ‘Allah şifalar versin,’ de, evinde sefana bak.”

“Bey orada hasta yatsın, ben burada sefama bakayım. O nasıl lakırdı öyle? Hiç yalancıktan hastalanmak olur mu? Üsküdar uzak bir yer değil ya, buradan kalkıp oraya gidince hastalığının aslı olup olmadığı meydana çıkmaz mı?”

“Neden çıksın? Çıkmaz! Altına bir şilte serdirip üstüne bir yorgan çekerek hastayım diye yalandan zıbarmak güç bir iş değildir ya? Dikkat etmedin mi, gönderdiği mektupta ‘Talatçığım ben hastalandım. Validem bana bakamıyor, durma dinlenme, imdadıma yetiş. Dört gözle seni bekliyorum,’ gibi bir söz yazmış mı? Hayır yazmamış, çünkü hastalığını du-

yar duymaz dayanamayarak senin oraya gideceğini biliyor. Seni validesinin evine çektikten sonra ne fırıldak çevirecekse çevirecek. Bu işe iyice dikkat et, sonra Hüsna Hanım söyledi dersin.”

Filhakika Talat Hanım kocasının keyifsizliğini duyduğu günü hanesinde bir türlü durup dinlenemedi. Lüzumlu eşyasını iki bohçaya yerleştirdi, bir araba getirtti. İki çocuğuyla Şevkefza'yı beraber aldı, Üsküdar'a, kayınvalidesinin hanesine kendini dar attı.

* * *

Hüsna Hanım'ın tahmini doğruydu, Nihat'ın ümitsiz aşkından başka telaş icap ettirecek bir keyifsizliği yoktu. Neriman'ın ayrılışının derdine bir türlü tahammül getiremeyerek Kadıköy'ünde kızın bulunduğu konağı haber almış, oralarda dolaşmaya başlamıştı. Konağın önünden Nihat'ın beş aşağı beş yukarıya gelip geçtiğini Neriman pencereden görünce yeisinden ne yapacağını şaşırdı. Konak halkı beyin oralarda dolaştığını görürler, hüviyetini öğrenirlerse bundan dolayı hiç şüphe yok biçare Neriman'ı itham edeceklerdi; çünkü kızcağızın o ikinci kapısından ne suretle çıktığı o cihette de biraz duyulmuştu. Bu şayiayı kapatmaya uğraşırken Nihat'ın o civardan lüzumsuz yere günde yirmi beş otuz defa gelip geçmesi, biçare kızın mahvına sebep olacaktı.

Mahremiyetine itimat edebileceği birini bularak bu scrseri âşığına oralarda dolaşmamasını istirham ederek haber göndermeyi düşündü. Sonra Nihat'ın bu haber götüren zatı aralarında bir haberleşme vasıtası addederek sözü uzatmaya kalkışmasından korktu, yine sesini çıkarmadı.

Kız bu korkular, helecanlar içinde iken bir gün konağa gelen yabancı bir bohçacı kadın Neriman'ın avucuna bir kâğıt sıkıştırdı ve cevabını almak için iki gün sonra yine geleceğini beyanla çıktı, gitti.

Neriman kâğıdı okumadan yırtmak istedi. Açmaya cesaret edemeyip üç dört saat üzerinde taşıdı. Nihat'ın çocukça tedbirsizliklerine karşı muvafık bir çare bulabilmek için kâğıttakilerin mealine herhâlde vâkıf olmak lazımdı. Gece oda kapısını sürmeledikten sonra okudu.

Neriman'la evlilik için ümitsiz âşık her fedakârlığı icraya amade bulunduğunu bildiriyor, bu hususta tasavvur edilebilecek müşküllerin hiçbirinin azımine mâni olamayacağını kati bir ifade ile anlatıyordu.

Bu ateşli ifadelere, bu tehditlere karşı Neriman metanetini hiç bozmadı. Bulunduğu en cüretli teşebbüslerin neticesiz kaldığını Nihat gördü, fakat yine ümitsiz kalmadı. Şimdiye kadar Neriman'a yalvarmadan yakarmadan bir netice hasıl olmadı. Tehditlerin de tesiri görülmedi. Kızın bu derece mukavemet göstermesinde sebep ne idi? Neriman hep bu ısrarlarında Nihat'tan cidden hoşlanmadığı için mi bulunuyor, yoksa yok edilmesi kabil olmayan bir nefret tesiriyle mi böyle her teklifi reddediyordu? Nihat kendi güzelliğine, cazibesine güvendiği için muvaffak olamamasını diğer sebeplere atfediyor, pundu bulununca bir gün Neriman'ı ikna etmesinin kabil olduğu zannını besliyordu. Nihat'ın o baygın bakışlarına, o elemli, o yakıcı sözlerine, bilhassa o kaynar gözyaşlarına külliye kayıtsız kalması mümkün değildi. Fakat Neriman'ı o derece şiddetli ısrara sevk eden sebep nedir? Ne olabilir? Bunu nasıl keşfetmeli?

Nihat birkaç gün düşündü. Kızın eski hanımına yani Talat'a karşı sadakatının icap ettirdiği üzere davranmaktan ayrılmamak gibi acayip bir iddiayla bu ısrarda bulunduğuna hükmetti. Başka makul bir sebep keşfedemedi. Hakikat bundan ibaretse Neriman'ın bu ısrarındaki beyhudeliği kendine anlatmak, hanımının kocasına varmanın zannettiği gibi cinayet sayılacak bir hareket olmadığını ispat etmek, hasılı bu evliliğin onun tasavvur ettiği vchamctini, hıyanctini hafifletmenin nasıl kabil olacağını düşündü.

Neriman, Talat'ı seviyor, ona sadık bulunuyor, emrine itaat gösteriyordu. Talat, Neriman'a, "Kocama varacaksın, ben öyle istiyorum. Aile saadetimiz ancak bu suretle zarardan korunabilir. Kendi selametim namına bunu senden rica ediyorum," demiş olsa acaba Neriman sevgili hanımının aile saadetinin bağlı olduğu bu ricasını reddeyleyler mi? Reddeylemeyeceği farz olursa bile Talat'a bu sözü nasıl dedirtmeli? Bir kere de şu suretin tecrübesine teşebbüs olunsal!"

Nihat bu dehşetli tecrübesini icra için nihayet mahirane bir plan tertibine muvaffak olmuştu. Validesinin hanesinde hasta düşmesi işte bu plan icabındandı.

Zavallı Talat, zevcinin keyifsizliğini işitir işitmez kapının arkasından dinlediği sözlerden mütevellit kırgınlığını, kendi hastalığını her şeyi unutarak hemen Nihat'ın yatağı başında bulunmakta acele etmişti. Kocasını görmek için gösterdiği bu aceleye Talat'ın validesi, halası ve Hüsna, cümleten şiddetle itiraz etmişlerdi. Fakat söz dinletmek kabil olmamıştı.

Talat evden içeri girdi. Biçareyi güler yüzle karşılayan bile olmamıştı. Hizmetçi kadın kendisini bir odaya aldı, Talat mahzun bir ifadeyle sordu:

"Haminnem nerede?"

"Beyin yanında efendim, oğlunun keyifsizliğine üzüldü o da hasta düştü. Bilirsiniz ya, Allah ayırmasın, birbirlerini çok severler."

"Beyin hastalığı nedir?"

Hizmetçi kadın geline karşı kırgınlığını göstermede kayıncıvalide hanıma vekâlet eder gibi bir çatiklikle:

"Hastalığı[nın] ne olduğunu bizden âlâ siz bilirsiniz. Bilmem sizin İstanbul'daki evde hizmetçi gürültüsü, bir şeyler olmuş. Beyden şüphelenmişsiniz, Neriman'ı savmışsınız, bu hâller beyin namusuna dokunmuş, üzüntüden hastalanmış."

“Bunları siz nereden duydunuz? Kendisi mi söyledi?”

“Kendisi söyler mi hiç? O terbiyeli, hazımlı bir beydir.”

Hizmetçinin bu küstahça sözlerine Talat’ın canı sıkıldı. Fakat bir şey sezdirmemeye uğraşarak:

“Bey hangi odada yatıyor?”

“Karşiki küçük odada.”

Talat, çocuklarını Şevkefza’ya bırakarak beyin yattığı odaya girdi. Nihat yere yayılmış bir döşekte yatıyor, kayınvalidesi Saime Hanım da başında bir çatkı³⁰ minder üzerinde yatmakla oturmak arasında bir vaziyette bulunuyordu. Zevcesi içeriye girince Nihat fevkalade sevince dalalet eder gibi bir telaşla hemen kalktı, oturdu, Talat’ı döşegın yanındaki küçük mindere davet etti.

Kayınvalide hanım da hürmetle ayağa kalktı. Lakin oğlunu haksız bir şekilde şiddetle üzerek hasta etmiş olduğu için yüzünde gelinine karşı saklaması kabil olmayan gücenmişlik izleri vardı.

Nihat çocuklarını sordu, onları da odaya getirdiler. Kaynana, gelin, Nihat bir müddet dereden tepeden konuştular. Neriman macerasına dair hiç söz olmadı. Bir nevi sıkıntıyla görüşölüyordu. Nihayet kayınvalide hanım, “Ben çocukları dışarıda eğlendireyim, siz rahat rahat görüşünüz,” imasında, yarısı ciddi yarısı sitemli bir tavır ile dışarı çıktı.

Talat’a Nihat çok sararmış, çok bozulmuş gibi geldi. Zavalı kadının yüreğinde zevci için büyük bir merhamet uyanıdı. Zevç zevce konuşmadan bir müddet yüz yüze bakiştılar. Aralarında açılacak sözün mecrası hemen malum maceraya kayacakmış gibi güya ilk kelimeyi telaffuzdan her ikisi de imtina ediyordu. Ağızları birbirlerine bir şey söylemiyor, fakat gözleri derin derin keder ifadesinden geri kalmıyordu.

30 Alnın üzerinden geçerek başın etrafında çember gibi dolaşan bağ

Talat Hanım şefkatli bir nazarla beyini süzdükten sonra tekmi! cesaretini toplayarak sordu:

“A beyim, ne oldunuz böyle? Gönderdiğiniz tezkerede benim için bir davet yoktu ama duramadım ki.”

Nihat yastığının altından çıkardığı beyaz ütülü mendil ile yüzünü kapayıp nedametle hazine hazine ağlayarak:

“Ah Talatçığım, meleğim. Seni davete yüzüm kaldı mı?”

Zevcinin tazelemek istediğı bahsi dinlemekten son derecede elem duyduğunu gösterir bir sükûtle Talat Hanım önüne baktı. O meseleye girilirse, Neriman’dan, ona ait sevdadan katiyen bahsedilmezse pek memnun olacağını imaya uğraştı. Fakat Nihat’ın maksadı başka idi, mendili yüzünden çekmeksizin dedi ki:

“Öyle bir derde uğradım ki bu hastalığın teşhisi için tabipler birtakım sualler sormaya kalkıştıkları zaman ne cevap vereceğimi tayinden âciz kalıyorum. Sordukları şeyler hep bende var. Bir anda hem harareten yanıyorum hem üşüyorum. Karnım aç, fakat sofraya başına oturunca elimi lokmaya uzatmadan doymuş gibi oluyorum. Geceleri uyuyor muyum, uyumuyor muyum, onu da pek tayin edemiyorum. Gözlerim açıkken rüya görüyorum. Öyle garip hâllere düştüm ki anlatsam bana gülersin Talat. Lakin bunların gülecek şeyler olmadıklarını bana dün doktor anlattı. Arkamı, göğsümü uzun uzadıya dinledi. ‘Şu an ağrıyor mu, öksürdükçe filan yerine şöyle oluyor mu, geceleri terliyor musun, hafif hafif nefes darlığı geliyor mu?’ mukabilinden birçok şey sordu. Ne sorduysa bende mevcut, doktor yüzünü ekşitti. Kendi kendine yavaşça ‘Zavallı Nihat Bey!’ dedi, işittim. Sonra birtakım tavsiyelerde bulunarak ‘Kendine iyi bak. O kuruntuyu içinden çıkar. Sıhhatini her şeyin önünde tutmalısın!’ ihtarında bulundu. Ben kendimi anlıyorum Talat, fakat seni üzmemek için kendimi feda edeceğim. Bir daha ağzımdan aşk kelimesini, o kızın ismini işitmeyeceksin. Artık senin için, çocuklarım için yaşamaya

uğraşacağım, hayatımın emeli bundan ibaret olacak. Bundan sonra yalnız seni sevmek için yaşayacağım. İşte artık nefsimi ıslaha karar verdim. Birkaç günlük münasebetsizliğimden, kendimi bilmeyerek gösterdiğim küstahlıktan dolayı beni ebediyen ayıplamazsın değil mi? Sevda sarhoşu idim, şimdi ayıldım yahut ayılmaya uğraşıyorum. Bu iyi niyetim takdirine layıktır. O macera aramızda hiç cereyan eylememiş, o sözler söylenmemiş, birbirimizi hiç incitmemiş gibi olalım. (Hafif hafif öksürerek) Göğsümdeki, arkamdaki ağrılar da gittikçe artıyor, yediğim ilaçlar hiç fayda vermiyor, günden güne kuvvetten düşüyorum. Seninle barıştıktan, yine muhabbetine mazhar olduktan ve itimadın olduktan sonra iyi olacağım gibi geliyor. Benim için en tesirli deva, en acil şifa müşfik nazarının yine üzerime dönmesidir. Artık barıştık, değil mi Talatçığım? Bundan sonraki hayatımız birbirimizin saadetini istemek suretiyle geçecektir. (Yine öksürerek) Of bu rahatsız edici öksürük! Ha az kaldı unutacaktım, dün doktor seni sordu.”

Talat, zevcinin bu sevecen sözlerinden duyduğu teessürden titreyen sadasıyla:

“Doktor beni mi sordu? Beni ne yapacak? İsmi ne? Hangi doktor bu?”

“Doktor Ehad Bey, tahsili Avrupa’da. Pek mahir şey...”

“Beni ne yapacak?”

“Seni görmek istiyor. Pek iyi bilmiyorum ama bana dair senden bazı şeyler soracak zannederim.”

Doktor Ehad Bey uydurma bir tabipti. Kendisi kâtiplerdendi. Nihat’ın zevcesine karşı tertip ettiği planda ona yardım etmek maksatlı bir rol oynamak için bu sahte doktorluğu kabul eylemişti.

Nihat, böyle zevcesine karşı yapma verem oyununun ilk perdesini tam bir muvaffakiyetle oynayıp biçare kadının gözlerinden samimi yaşlar akıttığı esnada çat çat kapı çalındı, Doktor Ehad Beyefendi geldi. Sahte tabibi, doğrudan yapma

hastanın odasına aldılar, keyifsizi uzun uzadıya muayeneden sonra doktorun kaşları çatıldı. Azarlar gibi bir sada ile:

“Beyefendi yine siz üzölmüşsünüz. Üzölmemeye gayret etmeniz için size katı tembihlerde bulunmuşum. Doktor hastalığınızı teşhis ettikten sonra tedavi usulünü tayin eder, gerek hastaya gerek yakınlarına lüzumlu tavsiyelerde bulunur. Bu tavsiyelerin icra olunması lazım gelir. Bunlara harfiyen dikkat lazımdır. Niçin söz dinlemeyerek üzölüyorsunuz? Böyle şeye canım sıkılır.”

Talat Hanım sahte doktorun bu azarlamalarını kapı arkasından dinliyor, kendini beyi üzömekle itham edeceklerini düşünerek mahcubiyetle karışık bir yeis içinde kalıyordu. Beyin en büyük üzüntüsü Neriman macerası değil mi? Nihat, âşık olduğı kadını alsa iş bitecek, ne üzüntüsü kalacak, ne endişesi. Alamamasına ortada mâni kimdir? Talat Hanım’ın kendi! Nihat, Neriman’ın derdinden verem olup giderse kocasının vefatına bir dereceye kadar sebep olmuş olacaktı. Bu ne büyük vicdani mesuliyet!

Zavallı Talat kendi kendine vehmettiğı böyle bir mesuliyet yükü altında tiril tiril titrerken doktor muayenesini icra edip artık gitmek üzere sofaya çıktı. Yavaşça hizmetçi kadını çağırarak:

“Baksana kadın, Nihat Bey’in zevcesi hanımefendi galiba bugün buraya gelmişler. Kendilerini bir parça görmek isterim. Çarşafınsınlar da şu odaların birine gelsinler.”

Talat Hanım zaten kapı arkasından doktoru dinlediğinden hizmetçi kadının ihtarına hacet kalmaksızın çarşafı olup çıktı. İkiisi bir odaya girdiler. Ehad Bey etrafına bakınıp mahrem bir tavır alarak:

“Hanımefendimiz, bugün burayı teşrifiniz çok isabet oldu. Bir erkeğın ailesinde en yakını zevcesidir. Beyinizin keyifsizliğine ait size bazı şeyler söyleyeceğım. Daha doğrusu bazı tıbbi sırları ifşa edeceğım. Biçare Nihat’ın hayatı si-

zin elinizdedir. Kendisini evvelden beri tanırım. Bu delikanlı zaten ‘suspek’³¹ bir hâlde idi. Vereme istidadı olanlara, yani o marazın kendilerinde husulünden korkulanlara tıp lisanında bu tabiri kullanırlar. Türkçesi ‘şüpheli’ demektir. (Duvarlara bakınıp birkaç defa yutkunarak) Kendisi suspek bir hâlde iken bir sevda afetine tutulmuş. Kendi isteğiyle, arzusuyla değil, gayriihtiyari bir kazaya uğramış. Sizi müteessir etmemek için derdini hayli müddet saklamış. O şiddetli tesir, o ümitsiz sevda zavallının ciğerlerine âdeta bir zehirli bir yılan gibi sarılmış, günden güne fenalaşmış. Bugün artık şüphesi falan kalmadı. (Kederli bir çehre alarak) Evet, kalmadı. Bugün kocanız veremdir. Beyninizin hastalığının ne olduğunu biliniz. O kızı nikâhla alırsa bu marazdan kurtulur mu ona da pek söz veremem. Bununla birlikte yine yüzde yirmi, yüzde otuz ümidim vardır, inayet Allah’tan. Fakat bu aşktan mahrum bırakılırsa ölümü muhakkaktır. Müşkül bir mesele... Hakikati haber vermek benden, vaziyetin icabına nazaran hareket etmek sizden hemşire hanımefendi.”

Bu korkutucu ifşaatından sonra doktor gitti. Talat Hanım’ın bütün vücudunu bir tereddüt humması sardı. Bu doktor ne demek istiyordu? Talat ümitsiz bakışları önünde o sözleri toparlamaya uğraşıyordu. Tabibin uzun lakırdılarından şu kısa hakikat çıkıyordu:

“Zevcin şiddetle bir kız seviyor. Onun derdinden verem olmuş. Sevgilisini alırsa belki kurtulur. Almazsa mutlaka ölecektir.”

Tabibin bu sözleri samimi, ciddi miydi yoksa Nihat’ın emeline hizmet için uydurulmuş muydu? O anda Talat’ın aklına Hüsna Hanım’ın şu sözleri geldi:

“Validesinin evinde kocanın hastalanmasında muhakkak bir düzen var. Böyle bir haber ile seni oraya getirtip bir oyun oynayacak.”

31 İngilizcede “şüpheli” anlamına gelen “suspect” sözcüğü kastedilmiştir

Hüsna Hanım bu iddiasında haklı gibiydi. Lakin bu kadar adice oyun olur mu? Kocasının hastalığının sahih yahut sahte olması ihtimallerinin leh ve aleyhinde çok muhakematta bulundu.

Bu kadar uzun düşünmeye lüzum yoktu. Bu işin sahteliği pek aşikârdı. Çünkü tıp mesleğine mensup hakiki tabipler, gerek tedavi eyledikleri hastaları, gerek onların hastalıklarıyla alakalı hâlleri daima teselli ile mükelleftirler. En vahim marazlar, hatta vefatlarına birkaç saat kalmış can çekişenler hakkın-da bile ümitsizlik eseri göstermezler. Daima şifa husulüne dair beklentilerini bildirirler. Daima ümit bahşeden tatmin edici cümleleri ile teessürleri hafifletmeye uğraşırlar. Ehad Bey'in tıp ilmine yabancılığı o küstah mütalaalarıyla sabit oluyordu. Biçare Talat Hanım, o geceyi pek elim düşüncelerle geçirdi. Kocası hakikaten verem hastalığına tutulmuş ise tabibin tavsiyesini icra etmek kendisi için bir insanlık vazifesi hükmünü alıyordu. Bu hastalık bir uydurmadan ibaret ise emeline nail olmak için hileler imal etmekte bu seviyelere tenezzül eden bir kocadan artık samimiyet beklemek, ondan aile saadeti beklentisinde bulunmak nasıl kabil olur? Talat için Nihat her iki ihtimale göre de elden çıkmış, mahvolmuş demekti.

* * *

Talat Hanım bir hafta kadar Üsküdar'da kayınvalidesinin yanında kaldı. Nihat'ın hakikaten günden güne benzi sararıyor, hüznü, sükûtu artıyor, zevç zevce bir kelime etmeksizin bazen saatler geçiyordu. Her ikisi de bulundukları samimi fikirlerini artık birbirlerine ifşadan korkuyor gibiydiler. Bu bir hafta zarfında artık Neriman'dan hiç bahsolenmadı. Bu kızla evlenmek için Nihat Talat'ı bırakacaksa sanki boşanma teklifini zevcesinden bekler gibi mütevekkil bir tavırla duruyor, Talat ise bilahare kendi için kim bilir ne kadar büyük kederlere sebep olacak olan bu boşanmanın vukuuna kendi tarafından bir vesile hazırlamış olmamak, her günahın Nihat'ın üzerinde kalmış olması için son metanetini ibrazdan geri durmuyordu.

Bir hafta sonra Talat İstanbul'a validesinin yanına dönmek üzere hazırlanmaya başlayınca Nihat kendinin de birlikte gideceğini bildirdi. Karı koca İstanbul'a döndüler. Bir iki hafta daha geçti. Aralarında aynı üzücü muamele, aynı sükût devam ediyordu.

Talat'ın mı yoksa Nihat'ın mı hangisinin hâli daha ziyade merhamete şayandı? Bedbaht Talat, her gün, her saat ebedî bir ayrılıkla neticelenecek bir muamelenin vukuunu bekleyerek tahammülfersa bir hayat geçiriyor, Nihat ise her şeyi kaderine terk etmiş gibi acı veren bir tevekkül içinde yaşıyordu.

Biçare delikanlı geceleri kalbinin derinliklerinden fevran eden oflarını zevcesine işittirmemek için, sevdâ yeisiyle zuhur eden inlemelerle zorlandığı zamanlar ağzına mendilini tıkayarak ah ediyor, aşkını bastırmak için âdeta kendini boğmaya uğraşır gibi ümitsizce hareketlere kalkışıyordu.

Tamamıyla göstermekten imtina ettiği bu yarım ahlâr ve hele geceleri yüz yastığını ıslatan o hasret gözyaşları Talat Hanım'ın kederli nazarından uzak kalmıyor, zavallı kadın hepsini görüyor, hepsini anlıyordu. Kocasının şu son elim hâllerinde artık hiç sahtekârlık eseri yoktu. O ahlârın pür ateş kesilmiş bir muhabbet volkanından taşıp saçıldığını, o gözyaşlarının bir elem menbaından akıp döküldüğünü görüyordu. Gide gide Nihat'ın gözlerine tesirli bir samimi mana geldi. Sanki artık her bakışıyla zevcesine, "Seni bedbaht etmemek için alev almış bir balmumu gibi her saat karşında eriyip bitiyorum. Seni kurtarmak için ben ölüyorum. Birkaç yalan söyledim. Doktorun ifşaatı uydurmaydı. Fakat şu samimi kederim o yalanlarımı affettirmeye kifayet etmez mi? İşte aramızdaki nefsinî feda etme yüceliğinde ben sana galebe ediyorum. Benim uğradığım hâl de feci bir kaza nev'inden bir afettir. Artık beni ayıplama. İşte hürmetini hak etmeye uğraşıyorum," demek istiyor, tesirli bir sükûtla ifade edilen bu hakikatler Talat Hanım'ı lohusalığı esnasında kapı arkasından Nihat'la Neriman'ı dinlediği geceki sözlerden ziyade,

fakat bu defa merhamet hisleriyle müteessir ediyordu. Sevip de bir muhabbetine mukabele görememekteki acılığı, üstelik bütün bütün sevdanın ümitsizliği içinde kalmaktaki felaketi Talat pek gönül yakan tecrübelerle öğrenmiş, kocasının hâline tamamıyla aşına olmuştu.

Bir gün birdenbire odaya, zevcinin yanına girdi. Nihat'ı, başını koltuk yastığıyla duvar yastığının arasına sokmuş, üzüntüsünü örtmeye, gömmeye çalışarak bir sevda taşkınlığı, bir gözyaşı tufanıyla hüngür hüngür ağlamakta buldu. Biçare muhabbetzede zevcesinin odaya girdiğini hissedince nedamet içinde süratle kalktı. Yeis gözyaşlarını silerek kendini toplamaya uğraşırken Talat evde bu defa her zamanki soğuk ve yabancı tavrını muhafazaya muktedir olamadı. Nihat'ın gönlünün matemine iştirak etmek ister gibi o da bir gözyaşı seliyle gayriihtiyari kocasının kolları arasına atıldı.

İki gözyaşı birbirine karışarak Nihat, zevcesini kolları arasında sıkıyordu. Fakat heyhat, bu kederli sarılmada bir biraderin hemşiresini samimiyetle kucaklamasından başka bir his kalmamıştı. Talat çok zamandır ayrı kaldığı o kucakta samimi bir sevgiden başka bir kabul hâli bulamayınca kadınlık gururu birdenbire kabarak silkinip kalkmak istedi. Lakin Nihat, Talat'ı salıvermedi. Biçare kadın yarı baygın bir hâlde kaldı. Karı koca birbirinin kucağında bulundukları hâlde birbirinin elinden çıkmış idiler.

Talat kendini toplamaya uğraşarak hakikaten bir kız kardeş gibi üzüntülü bir hâl alarak sordu:

“Bu ne hâl Nihat? Bu gözyaşların dinmeyecek mi?”

“Dinecek.”

“Ne vakit?”

“Mezarda!”

“Hayır Nihat, hayır! O yaşlarını dindirmek her ne fedakârlığa bağlıysa ben onu göze aldıracağım. Hakiki muhabbetin

ne olduğunu sana ispat edeceğim. Kocasını cidden seven temiz yürekli bir kadının fedakârlığı ne dereceye vardığını göreceksin. Kocalık muhabbetinden ebediyen mahrum kaldım. Hürmetini olsun hak etmek isterim. Bana yüklemek istediğin hemşirelik vazifesi bunu icap eder. Mesut bir zevce olamadım, fedakâr bir hemşire olabilirim.”

(Her tarafı titreyerek) “Ne demek istiyorsun Talat?”

“Ne istediğimi sözle değil yakında fiilen göstereceğim.”

* * *

Nihat zevcesinin bu muammalı sözlerinden hiçbir şey anlayamamıştı. İki üç gün sonra bir sabah Nihat henüz gecelik elbisesiyle otururken oda kapısı açıldı. Önde Talat Hanım, arkada siyah çarşafı bir kadın içeri girdiler. Tepeden tırnağa kadar çarşafı örtülü bu kadının yüzü de kalın bir peçe ile kapalıydı. Lakin narin endamından, latif boyundan, özellikle ölçülü endamı ve edasından bu çarşafı kadının Neriman olduğunu Nihat anladı. Bedbaht âşığın benzi uçtu. Derhâl dudaklarında titreme, gözlerinde hazin damlalar peyda oldu. Kaç zamandır hasretle gözlerinin önüne getirmek için gece gündüz hep hayal ettiği işte o nazik vücut karşısına çıkmıştı. Rüyalarında görmeye uğraştığı maşukasını –velev böyle baştan aşağıya çarşafı örtülü olsun– karşısında görmek, onunla bir odada bulunmak, aynı havayı teneffüs etmek Nihat için büyük bir saadetti.

Neriman, beyini etekledi yine geri çekildi, ayakta durdu. Talat Hanım, helecanını men için iki eliyle kalbini tuta tuta bir koltuğa oturdu. Neriman’a da oturması teklifinde bulundu. Fakat kız eski hanımıyla beyine karşı olan mevkiinin da-ima hizmetçilik olacağını ima ederek oturmadı.

Zevcesinin Neriman’ı böyle hanelerine çağırmaktan maksadı ne idi? Nihat bunu bir türlü kestiremediğinden zavallının saniyeden saniyeye helecanı artıyordu. Talihsiz Talat en titrek, en şefkatli fakat en samimi sadasıyla zevcine hitaben dedi ki:

“Beyefendi bu solgunluklarımız, bu titremelerimiz, bu helecanlarımız şu üçümüz arasında geçen maceranın sonuna gelmiş olduğumuzu, artık beynimizde yalan, riya, hile kabil olamayacağını gösteriyor. Neriman’a iki defa haber gönderdim gelmedi. Yolladığım adam nihayet benim ağırca keyifsiz olduğumu söylemiş, böyle bir yalana mecbur olmuş, o da artık dayanamayarak gelmiş. Bilirim beni cidden sever. Şimdi kendisini buraya sizin yanınıza sokabilmek için çok uğraştım. Teşekkür ederim, bu ricamı da işte nihayet kabul ettirmeye muvaffak oldum.”

Bulunacağı fedakârlığın büyüklüğünden, edeceği teklifin kendi hayatınca sebep olacağı vehametden duyduğu teessürle Talat Hanım’ın dudakları yalnız titremek değil morarmaya başladı. Fakat yine metanet ibraz etmeye uğraşarak bu defa Neriman’a hitaben sözünde devamla:

“Kızım, dünyada böyle şeyler olağandır. Seni beyin yanına çağırmak için ettiğim ricalara ilaveten senden şimdi son bir istirhamda bulunacağım. Bu ricamın pek samimi, pek yürekten olduğuna seni temin ederim. Nihat’ın da benim de ailemizin saadeti, hayatımızın saadeti senin elindedir. Büyük bir iyilikte bulunacak, bizi kurtaracaksın. Yaşım pek de müsait olmadığı hâlde sana şimdiye kadar öz valide muhabbetinden başka bir muamelede bulunmadım. Benim gibi böyle saf bir kadından bu lütfu, bu inayeti esirgemezsın değil mi?”

Neriman peçesi altından son mertebede müteessir bir sada ile:

“Estağfurullah hanımcığım. Canım yolunuza kurban olsun, emrediniz.”

Talat Hanım güya dayanarak ayağa kalkacak imiş gibi teessürünün şiddetinden oturduğu koltuğu iki yandan elleriyle sıkarak bütün bütün sapsarı kesilip:

“Yavrım Neriman, seni kendi üzerime nikâhla beye almak istiyorum.”

Neriman şiddetle bir çılgılık kopararak:

“Hay Rabbim esirgesin! Hanım o nasıl teklif öyle?”

(Bayılır gibi) “Basbayağı bir teklif, o kadar korkma kızım. Bu teklifleri insan birdenbire kabul edemiyor, bunların icrası mümkün değil gibi geliyor, fakat sonra yavaş yavaş zihin yatıyor.”

“Mümkün değil hanım, mümkün değil. Yeisle hafakandan şimdi boğulacağım. Beni salıveriniz dışarı çıkayım. O sözü bir daha ağzınızdan işitmek istemem.”

“Ailemizin saadet veya felaketinin senin bu teklifi kabulüne bağlı bulunduğunu unuttun mu kızım? Bizi hep çiğneyecek misin? Bari yavrucuklarıma, o süt kuzularına merhamet et. Onlar dünyanın iyisinden kötüsünden bihaber, ailem sönecek.”

“Aileniz niçin sönüyor anlayamıyorum?”

“Seninle evlenemezse aşkının şiddetinden beyin vefat edeceğini doktorlar söylüyorlar.”

“Aman Allah’ım, neler işitiyorum. Hanım aklını başını topla. Hep onlar uydurma sözler. Kocana bir şeycik olmaz, ne olursa sana oluyor.”

“Sen kocama varmaya razı olmaz isen bana olacaklar asıl işte o zaman olacak.”

Neriman teessürünün şiddetinden boğulmamak için peçesini kaldırarak:

“Hanım, ettiğiniz teklifin garabetini, vehametini düşünüyor musunuz? Şimdiye kadar hiçbir zevcenin ağzından diğer bir kadına karşı böyle bir teklif vaki olmamıştır. Hayatınızdan ziyade sevdiğiniz kocanızı nikâhla bana nasıl teklif ediyorsunuz?”

“Kızım sen kocamı benim hakkımda büyük bir lütuf olmak üzere kabul edeceksin. Ona varmakla bana karşı unutulmaz bir iyilikte, fedakârlıkta bulunmuş olacaksın.”

“Bu iyiliği, bu fedakârlığı benden talep ederken çehrenizin ne hâllere, ne renklere girdiğini biliyor musunuz? Rica ederim koşunuz bir kere aynaya bakınız da ettiğiniz teklifi kabulümün hakkınızda büyük bir iyilik olacağına beni iknaya sonra uğraşınız. Müsaade buyurunuz ben gideyim. Böyle bir hâli tiyatroda seyretsem bu temaşaya beş dakikadan ziyade tahammül getiremem.”

Neriman pür-helecan kapıya doğru yürür. Arkasından Talat Hanım son mertebede yalvarır bir sada ile:

“Kızım, dünyada mukaddes bildiğin her neler varsa onların kutsiyeti namına senden istirham ederim. Gitme, sözümü tamamlamama müsaade et.”

Neriman durur, Talat Hanım teessürünün şiddetiyle soluk soluğa koşar. Kızın boynuna sarılarak tarifi kabil olmayan helecanlar içinde:

“Kızım, yavrum, tıkanıyorum. Dur, merhamet et. Kaç zamandır bu işin enini boyunu ben hesapladım. Evet, pek kederli saatler, pek dehşetli geceler geçirdim. Bu son karar bana pek ağır oturdu. Hakkın var, lakin ne yapalım? Senin kocama varmandan başka bu meselede bir selamet yolu yok. Bu akde rıza göstermen senin için bir fedakârlığa bağlıysa onu benden esirgeme. Kendini feda et. Benim gösterdiğim fedakârlığın derecesini görüyorsun. Sen de bu teklife tekabül edecek bir cömertlikte bulun.”

Neriman büyük bir itiraz tavrıyla başını kaldırıp kaşlarını çatarak:

“Hanım, emrediniz canımı yolunuza feda edeyim, lakin bu teklifi tekrarlamayınız. Onu kabulüme imkân yoktur. Çünkü, (Nihat’a doğru bakarak) bu sevdası yüzünden sizi bu derece bedbaht eden, aşağılayan bir adama varıp da onu muhabbetinde gayesine kavuşmuş görmek istemem. Kabil değil, mümkün değil!”

Talat Hanım bu defa en taş yüreklipleri şefkate, merhamete getirecek kadar hazin, tesirli bir ağlayışla yalvarırcasına yerlere kapanarak:

“Yavrum, iki gözüm. Seni hâlîme acındırmak için artık söz bulamıyorum. İşte kederimi beyan eden gözyaşlarımı vekil kılıyorum.”

Pek hazin başlayan bu ağlayış birkaç saniye sonra şiddetli hıçkırıklara dönüştü. Biçare Talat, Neriman’ın eteğini avuçları içinde asabi bir tazyikle sıkarak, o hıçkırıkları arasında:

“Kocama var, sana ortak muamelesi etmem. Hiç kıskançlık göstermem, tek beyim mesut olsun, ben her derde, her acıya katlanırım. Artık bu kadar yüze durma Nerimancığım. Beni istersen ana, istersen kardeş daha ne yerine istersen koy efendim. Beyimden ayrılmayayım da her şeye razı olurum.”

Neriman, hanımı o kapandığı yerden kaldırarak yine koltuğa oturtup bu sefer kendisi Talat’ın ayaklarına kapanarak:

“Hanımcığım yetişir... Siz de bana bir parça iyilik edin, merhamet gösterin. Ben sizin zevcinize varamam. Siz güzel terbiye görmüş, asil bir hanımsınız. O terbiyeniz, o asaletinizin gereği olarak beni kendi üzerinize beye almak istiyorsunuz. Lakin iki gözüm efendiciğim, ben bir hizmetçi parçasıyım. Benim terbiyem, eğitimim kendime göredir. Hak muhafaza buyursun, farz-ı mahal ben sizin kocanıza varmış olsam görüyorsunuz beyin hâli acayip. Benim üzerime de diğer bir kadın sevecek. Evet, bu ilk muvaffakiyetinden cesaret alarak yine böyle bir cürette bulunacak. O zaman bendeniz sizin bugün bana yaptığınız gibi o kadının ayaklarına kapanarak ‘Kocam seni seviyor, ona var, biçareyi bedbaht etme!’ istirhamında bulunamam. Buna terbiyem müsait değildir. Siz kocanıza karşı istediğiniz fedakârlıkta bulunur, icap ederse kendinizi bedbahtlığa mahkûm bırakabilirsiniz. Nefsinize karşı bu hakka sahipsizsiniz. Fakat göz göre göre böyle bir adama varmayı bana nasıl teklif ediyorsunuz? Beni böyle bir evliliğe zorlamaya vicdanınız nasıl razı oluyor?”

Fedakârlıkta yarışan bu iki iffetli kadının şu faziletperver müsabakaları karşısında Nihat put gibi lal olup kalmıştı.

Neriman'ın şu son, fakat haklı, müthiş itirazlarına karşı, artık Talat bir söz bulup söyleyemiyordu. Zavallı kadın gayrı mücadeleden, istirahatdan bitap kalmış, yorgun düşmüş, yarı baygın bir hâle gelmişti.

Neriman bu tahammülfersa yüzleşmeye nihayet vermek için bu sükûttan, bu bitkinlikten istifadeyle eğilip hanımının eteğini öperek, “Cenab-ı Hak birbirinizden ayırmasın. Ömrünüzün sonuna kadar dirlik düzenlik versin. Nihat Beyefendi dünyayı alt üst etse kendisine sizden fedakâr bir kadın bulamaz. İşte bendeniz ebediyen aranızdan çıkıyorum,” sözleriyle süratle yürüdü kapıdan çıktı.

Neriman'ın verdiği bu ahlak dersi Nihat Bey'i dalmış olduğu sevda gafletinden uyandırdı. Zevcesinin faziletini takdir ederek yine evvelki gibi ona tapmaya başladı. İki sene sonra bir çocukları daha oldu. Bu Neriman macerasını hatırlamak ürperti ve acı veren bir rüya hâlini aldı. Zevç ve zevce her şeyi unuttular, aile saadeti geri geldi.

Neriman'ın bu fedakârlığı, bu kahramanca iffeti pek çabuk duyuldu. İzdivaca talip çıkan zengin bir beye vardı. Kızcağız hanım oldu. Aileler arasında bu gibi maceralar eksik olmaz. Nihat tabiatında erkekler, zevcinin yasak sevdası yüzünden felaketzede olan kadınlar çoktur. Lakin Talat Hanım derecesinde fedakâr zevceler nadir, hele Neriman gibi nimetşinas bir hizmetçi kız, öyle tertemiz bir inci bütün bütün enderdir.

Böyle gözyaşlarıyla kuvvetlenen muhabbetler evvelkinden daha tatlı olurmuş. Bu sözün hükmü doğru mu? Kim bilir? Onu zavallı Talat Hanım'dan sormalı.

SON

